

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Litterae Annvae Iaponenses Anni 1591 Et 1592

Froís, Luís

Coloniae Agrippinae, 1596

VD16 F 3081

[urn:nbn:de:hbz:466:1-65620](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-65620)

N. II 12.

H. 1948

[Faint, mostly illegible handwritten text, possibly a list or account, covering the majority of the page.]

LITERAE ANNUAE
IAPONENSES

ANNI 1591 ET 1592.

QUIBUS RES MEMORATV
dignæ, quæ nouis Christianis ibidem
toto biennio acciderunt, re-
censentur.

A. P. LVDOVICO FROIS

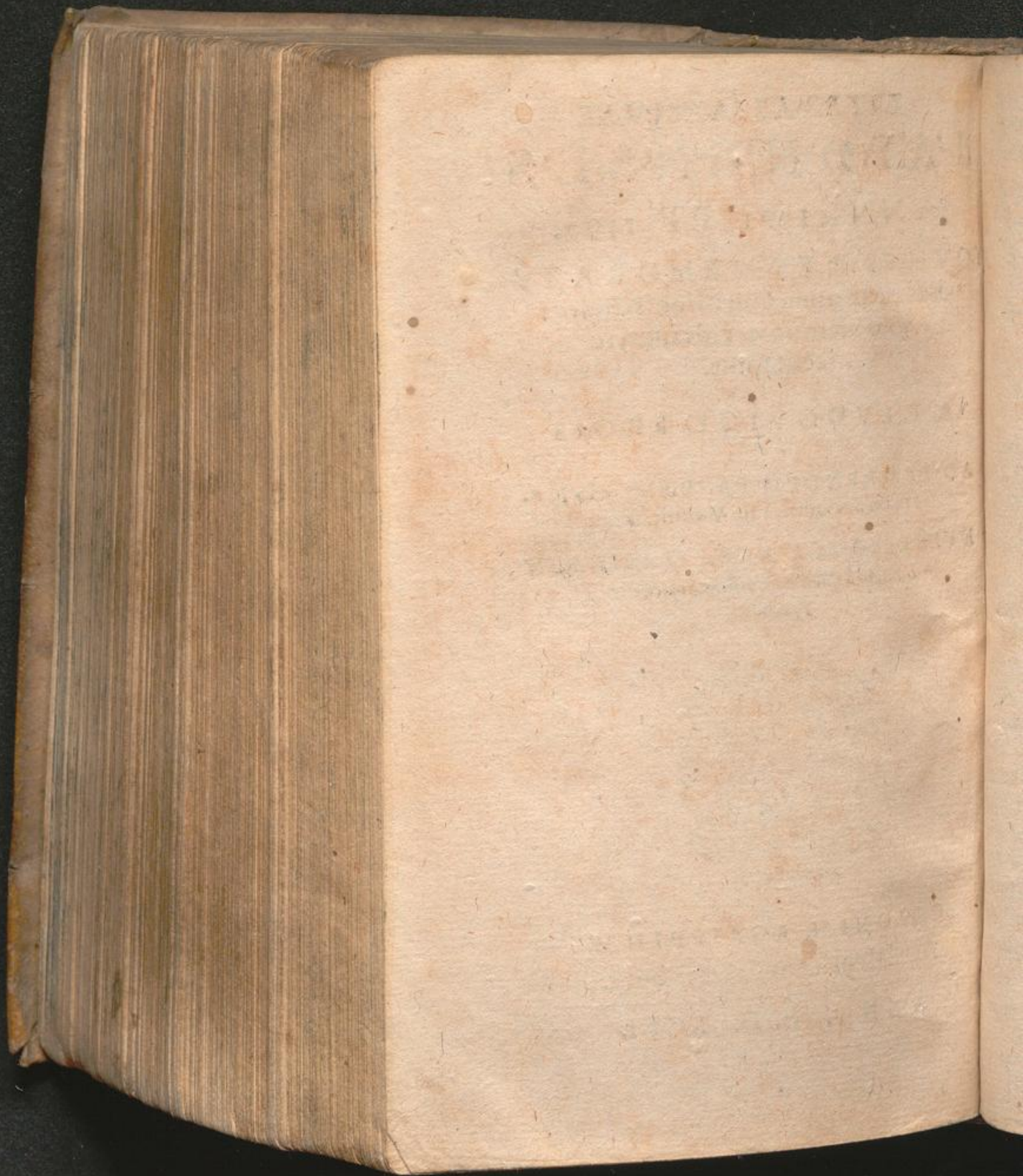
AD REVERENDVM PATREM GENE-
ralem Societatis IESV conscriptæ;

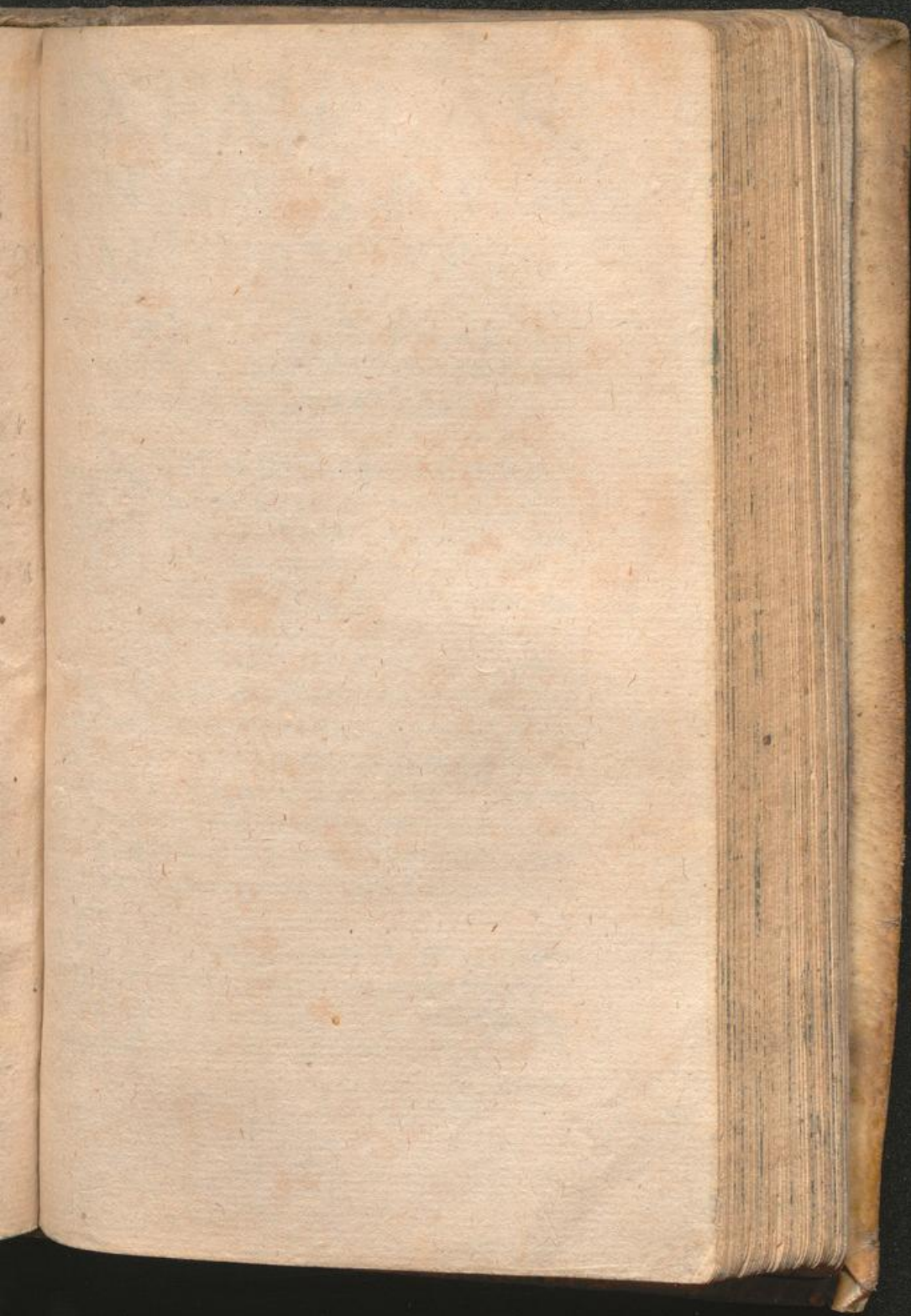
NUNC VERO EX LINGVA ITALICA IN
*Latinam à quodam eiusdem Societatis
Traductæ.*

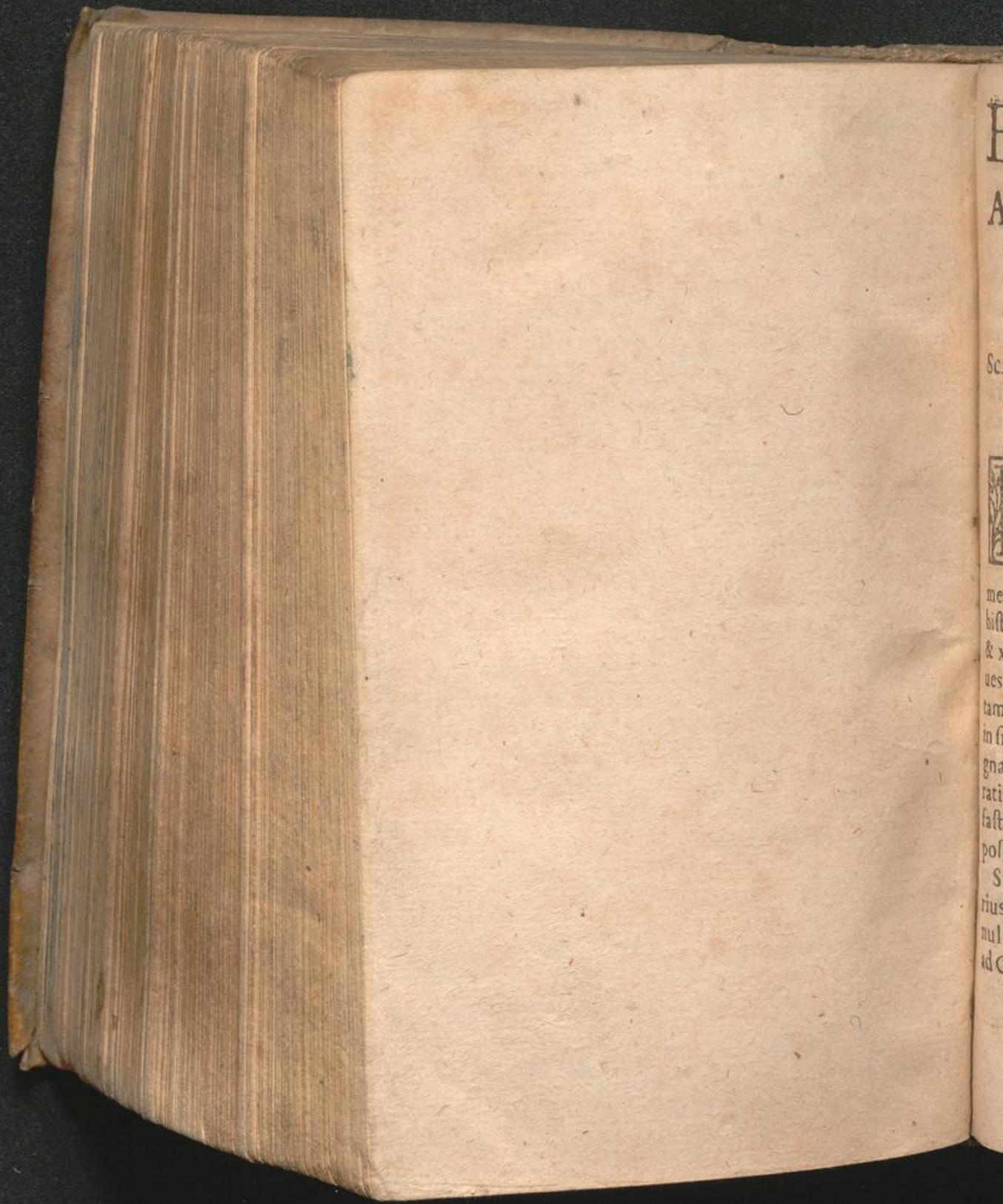

COLONIAE AGRIPPINAE
Apud Henricum Falckenburg.

ANNO. cl. l. xcvl.

EXEMPLAR
ANNVARVM
IAPONENSIVM.

DE ANNO. XCI. ET XCII.

Scriptum á P. Ludouico Froisad P. Ge-
neralem societatis IESV.

TSI ex breui compendio rerum
in IAPONE anno XCI. gesta-
rum, per Siuenses quosdam misso,
V. Paternitas, Statum harum regio-
num satis cognouerit, nunc ta-
men ANNVAS plenas: hoc est, vberio-
rem historiam eorum quæ his annis duobus xci.
& xcii, vsque ad Octobrem, quo soluent na-
ues, contigerunt, mittendam existimaui. Neq;
tamen idcirco omnia pertexam, quæ sigillatim
in singulis Residentijs, cognitione non indi-
gna euenerunt, sed breuiter tantum & gene-
ratim quædam attingam, ne prolixitas pariat
fastidium, & cætera accuratius & fusius exponi
possint.

STATVS igitur Societatis hisce annis va-
rius fuit & incertus: nam cum multo tempore
nullum responsum acciperemus de Legatione
ad Quabacondonum, vnde pendeat questio,

A. . . . .

num. P. Visitator esset discessurus, nec ne? num Procurator Romam mittendus? nihil certi aut fieri, aut constitui potuit, atque ita factum est, ut adhuc vnà cum hisce Christianis in ijsdem angustijs hæreamus.

Sumus de Societate omnes numero 137. distincti in 23. Residentias, in quibus quædam mutationes factæ sunt. Ex Arimensi nostri ob mandatū Quabacondoni, secesserunt in locum magistratum, medio miliari à munitione disiunctum. Ex Omurana quoq; eadem de causa recesserunt in alium locum, ab Vrbe vno miliario distantem. Reliquæ omnes Residentiæ pristinum retinent Statum, quanquam ob vicinum Quabacondonum, nostri se domi studiosius contineant. Et quamuis in his motibus, non defuerint, ut solent, turbationes & calamitates, nihilominus omnes nostri incolumes & sani remanserūt, exceptis duobus, quos deus ad meliorem vitam euocauit: è quibus fuit frater Laurentius, vnus ex primis Christianis tempore P. FRANCISCI XAVERII, piæ memoriæ Amaguccij olim baptizatis, qui cum multo tempore socius nostrorum fuisset cum magna edificatione, & fructu proximorum, tandem post vigesimum annum, & amplius, in societatem receptus est. Fuit is primus omnium fratrum Iaponensium, qui societatem sunt ingressi, & quamuis esset idiota, & litterarum ignarus, parentesque haberet admodum pauperes, tamen ab eo, qui ignobilia mundi & contemptibilia
elegit

elegit, vt per eos efficeret mirabilia, assumptus est instrumentum ad conuertendam ditionem Meacensium. Permulti enim eius sermonibus permoti Christianis se adiunxerunt, atque ex ijs principes ferè viri, quos nūc habemus, vt Darius, Iustus Vcondonus, Augustinus, Sagandonus, Icondonus, alijque plures, etsi id temporis non essent nisi priuati equites & viri nobiles: nunc autem ad tantam prouecti sint dignitatem, vt ipsi quoque Quabacondono sint formidabiles.

ALTER verò eorum qui vita defuncti sunt, fuit P. Georgius Caruaialis, qui cum in insula Firandensi multos sustinisset labores, audiendis per Quadragesimam gentis illius confessionibus, ac insuper post Pascha in quadam insula vicina eosdem labores audiendis multis pauperibus Christianis repetiisset, dolore capitis, lethali que febre oppressus ad quintum Maij, anni XCII. expirauit, cum in Iapone decem, in societate autem viginti tres annos consumpsisset. Quadragesimum secundum ætatis annum attigerat, magnus profectò operarius, admodum pius & religiosus, quod facile liquebat ex quotidianis eius sermonibus, qui ferè erant de rebus pijs & sanctis.

INTER motus verò & vicissitudines huius biennij, adiuuante diuina gratia, suus quoque nostris constitit fructus domi, tam in virtutis religiosæ, quam litterariæ exercitationis cursu: sic enim res omnes constitutæ fuerūt, vt scholastici

lastici nostri, & alumni seminarij, ne vna quidem prælectione, aliove exercitio litterario destituti fuerint, multiq; idonei effecti sint ad capeffenda altiora studia. Sed neque Magistrorum penuria laboramus, nam præter multos Iaponeses fratres nostros ad docendū idoneos plurimi quoq; præsto sunt Europæi literis externis probè exculti, & linguæ Iaponicæ non ignari, sic vt Magistrorum munere facilè perfungi possint. Labores quoque nostros nõ parum imminuit prælum Typographicum ex Europa allatum, quo multos libros latino & Iaponico idiomate expressimus.

Ex hoc eodem fonte varij deinde virtutum riuuli manarunt in alios. Vt enim multi erant idiomatis patrij gnari, ita sese inuicè cohortationibus, collationibus, alijsque id genus actionibus ad omnem religionem inflammarunt, ac minimum semel quoque anno exercitijs spiritalibus animum excolere constituerunt. Breuiter sic affecti sunt nostri, vt si Deo placuerit optatam pacem & tranquillitatē Ecclesiæ suæ restituere, & portam patefacere Evangelicæ prædicationi, minimè dubium sit maximam hominum conuersionem ad Dei Optimi Maximigloriam consecuturam.

Et quamuis Christiana religio, ob mutationem statuum, à Quabacondono factam, in magnas redacta sit angustias, ademptaque nobis loquendi agendique libertas pristina, tamen ex Ethnicis, qui sedes suas fixerunt in
diti-

ditionibus Dominorum Christianorum, atq; ex ijs qui ad audiendum à nostris Catechismum ex diuersis partibus cōcurrerunt, deniq; ex ijs qui in missionibus Patrum fratrumque nostrorum, Christo adiuncti sunt, hoc biennio sacris aquis expiata sunt duodecim millia gētilium: inter quos fuit gener Augustini, Domini Cufmēsis. Et antequā Pater Visitator reuerteretur Meaco, cum boni Christiani optimè sperarent de fœlici institutæ Legationis exitu, certisque rumoribus didicissent, magna humanitate Patrē Visitatorem à Quabacondono esse receptū, ut dicitur, cæperunt iterum aperire templa festosque agitare dies, tanto fidelium concursu, ut facile appareret, flagello persecutionis, non tam extinctam, quā potius mirum in modum in pectoribus illorum inflammata esse pietatem, instar fluminis, cuius decursus, quō cohibetur magis, hoc maiore impetu, diffractis omnibus repagulis, in alueum erumpit.

Quāuis verò Paulo post necesse fuerit occludere Ecclesias, quotquot exstabant in locis publicis, per quæ transibant Gētiles, non tamē ideo ministris nostris exercēdis omnis erepta occasio. nā cōfiteiū numerus solito fuit maior, sic ut Pater vnus vna Quadragesima audierit Cōfessiones generales plures quadringētis. Vnde apparet quam graue & molestum foret onus audiendarum Confessionum tam ordinarium, quam extraordinarium, (nam & infirmis a tribus, quatuor, sex miliaribus, per
imbres

imbres & frigora huc ventitantibus diu noctu-
que hoc officium continenter præstatur) nisi
Dominus noster consolationis spiritualis, atq;
etiam sanitatis corporalis dono illud æfatim
leniret. nam beneficio huius Sacramenti non
exigua accessio ad Christianorum gregem fa-
cta est.

Quod ad vniuersalem Iaponiæ statum atti-
net, aliàs scriptum est, Quabacondonum ven-
dicare Imperium in totam Iaponiam. Et cer-
tè nunquam vllus tam latè fines imperij sui
propagauit, ac iste: ac indies illos nouis auget
successibus, vt perfectam constituat Monarchi-
am, vt posteris nomè relinquat immortale. Ne-
que enim ei satis est ad fastigium omnis digni-
tatis conscendisse, ex abiectissimo vitæ statu,
qui erat, secare ligna, humerisque ea in forum
deferre, venumque exponere, vt haberet pa-
nem quotidianum (quemadmodum ipse suo
ore non semel confessus est) verum etiam am-
plificatione regni, grauisimisque bellis cona-
tur æternâ sui relinquere apud omnes memo-
riam. Itaque hoc anno prorsus constituit bel-
lum mouere Sinensibus, secumque in aciem
educere omnes Iaponiæ Principes: & quamuis
id videatur pænè impossibile, dexteritate ta-
men sua id effecit, vt omnes, repugnante nullo,
se compararint ad expugnandum regnum Co-
rai, vt inde cum omnibus Dominis Christianis
vno cursu transmittat in Sinas: & quod peius
est, dicitur cogitare de mutandis statibus diti-
onis

onis Scimo, & status Corai relinquere velle dictis Principibus Christianis: sed, vt ante paucos dies cognouimus, non poterit hoc tempore Quabacondonus hæc sua consilia perficere, talemque mutationem instituire.

Quomodo verò Quabacondonus hoc toto biénio erga nos se gesserit, deinceps exponam. Magna fuit rerú vicissitudo. Principio enim, cum videretur ei. P. Visitatoris aduentus fuisse gratissimus, planè sperabamus meliori loco fore omnia, sed votis non respondit euentus: nam falsis quorundam informationibus deceptus Quabacondonus, planè suspectam habere cepit Legationem, vnde nos in magnum vitæ periculú coniecti fuisset, nisi diuino nutu mitigatus fuisset hominis furor, vti deinceps prolixius declarabimus.

DE P. VISITATORIS DISCESSU PER
Meacum & statu rei Christianæ in illis locis.

COGNITO aduentu P. Visitatoris, munerumque Proregis Indiæ quæ secum attulerat QUABACONDONVS, qui id temporis distinebatur bello Cantano, mandauit per Aconodangium, qui eum de nostro aduentu certiore reddiderat, resque nostras agebat, eum proficisci Meacum. Quod ille ita perfecit, vt viro cuidam primario imperarit, vt exeunte Nouembre, paratis nauigijs exciperet Patrem, & Meacum trāsportaret vbi circa medium Decembris redeuntem expectaret è bello Cantano

no Quabacondonum; qua de re etiam literas ad eundem Patrem dedit. Qui dum Nangafaci reditum illius Domini expectat, QUABA-
CONDONVS Meacum redijt, Aconodangio Canti relicto, vt vices suas obiret, exequere-
turque, quæ in istis regnis mutanda decreue-
rat, vbi Aconodangius æquo diutius hæere
coactus est, & ita quoque impediti sunt, qui Pa-
trem debebāt Nangafaco perducere Meacum,
Atque interea non dormierunt aduersarij, qui
conati sunt Quabacondono persuadere, Le-
gationem illam esse totam commentitiam &
merum figmentum Patrum, vt ita in gratiam
eius redirent; quæ calumnia eouſque ani-
mum hominis occupauit, vt verbis etiam
indicarit, se parui aut etiam nihili facere istam
Legationem. Quare Cambiondonus, vt Eu-
eunocamindonus, alijque Domini Christiani
scripserunt Patri, vt paucis de societate,
plurimis autem Lusitanis comitatus Mea-
cum veniret; si secus faceret, fore, vt Qua-
bacondonus suspiciones suas augeat, & mi-
noris legationem faciat. Idem iudicabant
Dominus Protasius, & Dominus Sansius ceteri
que Domini de Scimo. Ratio eorū erat, quod
cum hoc ipso tempore in aulam regiam adue-
nerit Legatus Regis Corratrecentis stipatus
asseclis, non videbatur conuenire, vt Vice Rex
Indiæ iusto careret comitatu: eoq; magis, quod
Pater esset ex numero eorum qui exulare iussi
essent è Iapone, & Quabacondonus ob suspicio-
nes

nes obortas nō parū esset abalienatus. Lusitani certe, qui cum Patre appulerant, libentissimis animis se comites adiunxerunt, omnesque cum quatuor Dominis Legatis Iaponicis qui Romam ierant & redierāt, annumeratis etiam famulis & alijs, numerū confecere viginti sex personarum.

Dum vero Pater Visitator in dies expectat, quos Aconodangius erat amandaturus, deducendi Patris causa; duo gentiles Domini i quorū alteri nomen erat Iconocami, alteri Cangonocami, portus Nangasachani præfecti, non dubitarunt Quabacōdonum interpellare de protectione Patris, & nouum impetrarunt mandatum de eo Meacum transportando, atque id fecit Cangonocamus, ut venaretur gratiam D. Protasij. Cum enim D. Protasius primarius sit competitor Cangonocami, ac proinde pro suo inimico habeat Dominum Sancium eius limitibus proximum, idcirco hic Dominus, quantumuis gentilis, magno tenetur desiderio colendæ pacis & amicitiaē cū Christianis, probè intelligens sic facilem sibi quoque aditum fore, ad cōciliandos illos duos Dominos: quæ res non exiguum pondus habet ad alendam tranquillitatem, & fartā rectam conseruandam incolumitatem sui status. Atque his de causis, vnā cum Iconocamo Domino propugnaculi de Cocura, aulico Quabacondoni gratissimo, negotium de euocando P. Visitatore suscepit, literasque dedit, tum ad ipsum declarans vo-

luntatem Quabacondoni, tum ad suos Officiales, qui agebant Nangafaci, atque etiam ad ditionis suæ gubernatores, vt Patri transeunti omnia officia humanitatis deferrent, necessariosque equos, currus, homines aliaque attribuerent.

Has literas recepit Pater in fine Octobris anni nonagesimi, quibus perlectis, diu multumque deliberavit de ratione instituendæ profectio- nis: nam siue terra, siue mari ingrediendum iter esset maximè tam multis, magna prospiciebat incommoda, sumptus, pericula: itaque constituit vt pars terra, pars mari vsque ad locum dictum Scimonoschicho, proficisceremur. Cum verò primo die transeundum esset per terram Omuranam, à Domino quodam gentili cognato Riosogí, cuius ditio sita erat inter Orimensem & Arimensem, tam impense rogatus est, vt isthac iter haberet, vt coactus fuerit eius precibus annuere, & primo die in eius ædes diuertere, & ecce vt impetrauit, non modo obuios mittit Equites, qui Patrem venientem excipiant, verum etiam ipse ad medium milliare magna humanitate, & lætitiæ significatione occurrit. Sub vesperam autem cum Pater eum officij causa inuiseret, voluit in præsentia Equitum suorum, atque etiam coniugis suæ, aliarumque Dominarum (quæ tamen non videbantur) breuem à Patre audire sermonem. Cuius sermonis conclusio erat, non esse nisi vnum Deum conditorem mundi, & Dominum omnium:

quo

quo tantopere fuit commotus, vt dixerit Nobilibus suis, optasse se longiorem fuisse sermonem, animoque sic affectum, vt si Quabacondonus reconciliatus esset Christianis, non dubitaret eorum sacris initiari. Cuius bonæ voluntatis non multò post illud certum indicium dedit, quod Patri cuidam nostro, & adiuncto fratri, potestatem dederit prædicandi Euangelij per omnes suæ ditionis partes, vbi inter multos sacris Baptismi aquis elutos, septedecim numerati sunt primarij Domini totius populi, reliquus vero populus relictus cum magna propensione & affectione idem faciendi.

Postero die digressus inde P. Visitator Sangam versus, vbi primaria sedes est Riosogì duobus miliaribus a Sanga traiecto vno maris brachio è nauì exijt, quo vnus miliaris interuallo obuiam processurus venerat filius Cangonocami. 22. annorum adolescens, magna hominum manu stipatus, tantaque humanitate Patrem tractauit, vt non potuerit maiori: nam duos dies Sangæ hærendum illis fuit, vbi à diuersis Dominis tam beneuolè consalutati & inuitati fuere, vt si Christiani fuissent, nõ potuerint ampliori beneuolentia excipi. In abitu quoque equos, homines, omniaque alia ad iter opportuna eis perliberaliter suppeditarunt in quintum diem. Et quod pluris faciendum, dictus Dominus, cū Gubernatore, cæterisq; eius loci viris principibus duos voluerunt audire sermones. Alterum de falsitate Legis ipsorum,

rum,

rum, & de Vnitate Dei Domini nostri; alterum de animi immortalitate, quo utroque sermone ita capti sunt, & in tantâ doctrinæ Christianæ admirationem venere, cum dubia aliquot in eandem materiam proposuissēt, vt promiserint se tempestate præsentē sedata, in Christianorum religionem, atque etiam filius ipsius Cangonocami, transituros: quare & obnixè rogarunt P. Visitatorem, vt in reditu à Meaco isthac velit transire.

Cangonocamus morte defuncto Riofogì, exemplo Quabacondoni, Bonzijs magnam intulit cladem direptis eorum annuis vectigalibus, euersis idolorū tēplis & monasterijs, obijciens eis, impietatem & meras imposturas. Si quæ autem templa vel monasteria non euertebatur, ea sublatis redditibus per se incolis destituebantur, & verò etiã lógius progressus publicis edictis vetuit, ne quis vllam eleemosynâ vel donū ijs offerret pro incâtationibus, alijsque id genus superstitionibus ad sanitatem efficiendâ confectis; & ne defunctorum cadauera ritu suo consueto amplius sepulcro inferrent. Quare Bonzijs tantus terror iniectus est, vt multorum milliæ nomen dederint, vel aliud genus vitæ complexi sint. Vnde facile cognosci potest, cuiusmodi sit status hominum huius regionis, & multò liquidius ex eo, quod gentiles, etiamsi nullum viderent persecutionis exitum, nihilominus tamen multi Nangasachum vique venerint audiendi Catechismi, sacri-

que

que lauacri percipiendi causa. Inter quos vnus fuit, cuius coniux est neptis Cangonocami, eique, admodum chara atque is multis precibus modo vrget nos, vt secum eamus ad baptizandam suam coniugem, vt quæ, paucis quibusdam de Euangelio à se cognitis magno desiderio lauacri teneatur. In alio eiusdem ditionis loco, frater quidam spacio octo dierum centum capita sacris aquis aspersit: & ne plura aspergeret, nouis nuncijs Meaco allatis retardatus fuit. Eodem tempore in ditione Isafai Baptismo lustrati sunt. 130.

Sanga excedens Pater, cum itineris comitibus ad integrum miliare filio Cangonocami eiusque asseclis, vbi fines eius dominij attigerunt, obuius venit gentilis quidam ex propugnaculo Corumenli, qui nomine Toscirodoni, coniugisque eius Dominæ Maxentiæ Patrem inuitauit, vt ad propugnaculum suum, quod parum à via aberat, desisteret; & quamuis Pater per fratrem, ob iter maturandum, & numerum sociorum se purgaret, tamen importunis precibus victus, postero die, causa dicendi sacri, profectus est, summaq; ibi beneuolentia & charitate receptus est. Verùm vt ex eius aduentu summam perceperunt consolationem, ita ex eius discessu intempestiuo (nam mox à prædio discessit) summum mæroris. In discessu eadem officia Toscirodonus, quæ superiores Dominus, ei detulit.

Cum peruenissent Chinzuchum, quod Co-
ruma

cuma abest vnus diei itinere, magno gaudio acceptus est à quodam antiquo Christiano, nomine Cosmo, admodum opulento & honorato inter Facatenfes, qui non alia de causa Facata discesserat, quam vt ædes suas offerret P. Visitatori: Idem fecere alij quidam Christiani in reliqua itineris parte, donec peruentum esset Cocuram quæ est arx & munitio Iconocami, & trium dierum interuallo longius aberat Hi Christiani etiam si in regione gentilium viuerent, tamen palàm viuebant vt Christiani, & pro talibus habebantur; habebât enim in ædibus suis altaria ornata imaginibus, Rosaria, disciplinas, & similes res Christianorû proprias; quæ res magna Patribus nostris, Lusitanisque magnam attulit consolationem. Cum autem non longè abessemus ab arce Cocurana, ecce ad duas leucas obuiam P. Visitatori procedunt duo equites christiani; quos secutus est proximè filius duodennis Iconocami, cum primarijs totius aulæ, vbi magno honore Pater exceptus, & a Governatore nomine Iconocami inuitatus est ad cænam. quem locum sine fructu spirituali non præterijt; nam & è principibus viris quidam aures præbuerût catechismo, atque imprimis gentilis quidam Iconocamo admodum familiaris, qui cum semel vnà cum Bonzio sermoni cuidam interfuisset, Bonziusque, digressio Catechista, multa in Euangelium effutiret, cum coram non potuisset, obturbato vultu ei obiecit, summam ignorantiam & stupo-

porem mentis, debuisse eum in præsentia Catechistæ, rationes si quas haberet eius doctrinæ contrarias, obieciſſe, & non eo absente in angulis apud indoctos de tantis rebus blaterare, itaq; si reformidaret lucem disputationis, quiesceret à calumnijs. Quibus verbis ita perterrefactus est Bonzius, vt ne hiscere quidem ausus fuerit. Idem gentilis, vt finem faceret audiendi catechismi, socium se cum sex alijs adiunxit Patri usq; ad Schimonoscichi, & denique baptizatus est.

Relicta itaque Cocura Pater tenuit Schimonoscichum, quod erat ex altera parte post traiectum in mari trium leucarum spatium; vbi inuenit reliquam sociorum partem, quæ iter maritimum tenuerat, ac duorû dierum quiete interposita, vento tam prospero ab nauigarunt vt intra quinq; dies inuecti sint in portum Muranum. Et quia à Ioachimo Riufa commendati erant loci Governatori, is magna beneuolentiæ significatione nos accepit: Deusque gratia sui luminis ita illum inter sermones nostrorum illustrauit, vt nomé dederit religioni Christianæ, & sacris aquis ablutus sit cum aliquot alijs.

IN hoc portu intellexerûnt Iconocamum, & Cangonocamum iam Meaco excessisse versus suas ditiones: de cuius excessus causa cum non constaret, num voluntate Quabacodoni, an vero quòd reformidarent infelicem belli exitû, origiffet; P. Visitator animaduertens se illorû Dominorum, à quibus vocatus erat, auxilio de
stitutum

stitutum, & simul favore Aconodangij, qui nondum Meacum redierat, Muri duos menses permansit, donec cognosceret Aconodangium non tam citò rediturum. Initiò non parùm videbatur molesta & grauis hæc mora nec satis æqua fors, cum homine careremus qui nobis aditum ad Quabacondonum patefaceret, sed dies docuit postea singulari Dei prouidètia id factum esse, propter ingentem fructum ad diuinam gloriam inde consecutum.

VERVM vt planius intelligatur, quem successũ habuerint Muri res nostræ, sciendum est, morem esse vniuersalem Iaponiæ, vt Vasalli omnesque subditi ineunte anno reuerentiam præstent suis Dominis, eosque pro suis patronis agnoscant. Nunc, quoniam Quabacondonus vult omnibus modis, sine vlla exceptione morem illum retineri, omnes Domini Iaponenses ordinariè quòq; anno iter suscipiunt quantumuis remotissimum ad præstandam illam cærimoniam, extraordinariè vero, quoties cunque occurrunt plena vel lætitiæ, vel mæroris negotia, & semper eum munere aliquo afficiunt. Tantus est terror Quabacondonani nominis.

CVM ergo in anni principio P. Visitator adhuc degeret Muri, multiq; Domini illac iter haberent, curiositate allecti, vt res Europæas cognoscerent, inuiserunt, P. Visitatorem, & quatuor Dominos Iaponenses cum comitibus eorum Lusitanis quos, differentes de rebus va-

rijs

rijs magna voluptate audierunt, qui in Cosmo-
graphica mappa, quam secum attulerāt, & spe-
ciatim in Descriptione Italiæ, quæ magno ar-
tificio, forma grandiore in Cina erat depicta,
demonstrabant totius profectiois suæ ordi-
nem, & quas Vrbes transissent, maximè autem
Romam, quæ affabrè erat expressa; & quicquid
ex Italia attulissent, vt horologia, astrolabia, li-
bros admodū venustos & expolitos, sic vt præ
admiratione omnes obstupescerent. Valdè
etiam hi Domini vrgebant, vt in instrumentis,
quæ attulerant, luderent; cum impetrassent, in-
credibili voluptate perfundebātur. Itaq; mul-
ti ex ipsis nouam inierunt amicitiam cum no-
stris, ex quibus vnus fuit Morindonus Aman-
guciorum Rex, qui est inter Iaponiæ Principes
post Quabacondonum proximus, & plurimū
recreabatur familiaritate istorum quatuor Do-
minorum tam Muri, quam postea Meaci, defe-
rens eis magnum honorem & reuerentiam.

At fructus, qui hac occasione consecutus est
in isto portu, in primis apparuit in Rege Bun-
geni, filio & hærede Regis Francisci piæ me-
morie, qui etsi huius persecutionis initio, timo-
re Quabacondoni demonstrarit se nobis con-
trarium, occidendo quosdam Christianos, &
alia quædam in eosdem moliendo vti scriptum
est anno superiore: nunc omninò signa aliqua
redit pænitentia, & satisfactionis, & perseue-
randa in hac dispositione animi; nondum au-
tem secuta perfecta satisfactione (nam idcirco
B Domi-

Dominus MANTIVS, qui ex parte boni Regis Francisci patris eius Romam venerat ad suam Sanctitatem, nullum voluit illi de Legatione sua afferre responsum) cum hoc tempore Murum transiret, occasionem habuit salutandi D. Mantium, de cuius reditu felice vehementer est lætatus, magnoque honore ei delato, rogavit eum ut suus velit esse mediator & sequester apud Patrem, paratum se ad quamcumque sustinendam satisfactionem, quam ille imposuerit, & si Pater licentiam dederit, se paratum in propria persona delicti veniam postulare. Dominus verò Mantius magna prudētia exposuit ei negotij magnitudinem & difficultatem, addiditque non se audere de hac re immediati agere cum Patre, se primo collocuturum cum P. Francisco Pasio, socio suo, cuius opera sciret totum hoc negotium leniri posse. Missus ergo est eques quidam ad P. Franciscum, ut is cum D. Mantio hanc rem tractaret. Et quoniam res hæc diu multumq; optata fuit propter multos Christianos, qui supersunt in regno Bungenfi, instarq; miraculi fuit, Regem Bungensem tam iniquo tempore vrgere sui reconciliationem, & quidem cum talibus conditionibus; non admodum difficilis fuit P. Visitator in admittenda eius petitione, eoq; magis, quod promitteret, se pacificato Quabacondono toti mundo demonstraturum, verum se esse Christianum, neque vlla re inferiorem futurū suo Patre. Si autem Quabacondonus à persecuti-
one

tionem non abstinere, aiebat se in regno suo occultè retenturum quatuor societatis Patres, & libertatem omnem permissurum Christianis; atque interea ita compositurum omnia, ut defuncto Quabacondono totum Bongum pristino, imò meliori statui restitueretur. Quod per suam immensam misericordiam Pauperum pater confestim ad gloriam suam, & afflictorum Christianorum consolationem concedere dignetur.

Tandem Rex ipse in propria persona adiit P. Visitatorem eique tantum honorem & reverentiam, cum summa humanitate coniunctam, detulit, ut qui coram inibi adessent, starent attoniti, & iterum confirmavit promissionem antè in fauorè Ecclesiæ factam, magnasque gratias egit P. Visitatori, quod se Ecclesiæ reconciliasset. Non minores egit Domino Mantio, cui ob officium in hoc negotio præstitum putabat se ita obligatum, ut vix exsaturaret se reddendis gratijs. Accedit, quod idem Rex, cum Pater postea Muro profectus esset Ozacam, Meaco discesserit tantum inuisendi Patris causa, ut exitus planè declarauit, cum mox à visitatione recta reuerterit Meacum.

Eadem occasione Farandonus cum per Murum iter suum instituisset plurimum affici cepit erga Christianam religionem. Est hic Dominus consanguineus Domini Michaelis, qui quoniam adoptatus est à quodam Domino gentili, nondum initiatus est nostris sacris, licet res

fidei libentissimè audiret. Rex quoque Zuscifmanus gener Ecunocami undoni promisit se cum tota sua ditione (quæ continetur vna Insula nò admodum ampla) suaue Christi iugum subiturum.

Nec minoris momenti fuit fructus, què cepimus ex filio Cábio undoni 23. annorù iuvene, nomie Damiano, cui attributa est pars regni Bugensis, & ob virtutè in magna gratia est Quabacondoni. Hic Dominus multis iam annis erat sacris aquis ablutus, cum esset pænè puer, & quia oborta iã persecutione in rebus fidei Christianæ parum erat institutus, in eum errorè (quantumuis semper confiteretur se esse Christianum) dilapsus est, vt putaret Baptismum non esse ad salutem necessarium, satis esse, si quis conuenienter rationi quacumque in secta viuat. Neque poterat de hoc dubio conferre cum Patribus, quod omnes in partes Scimanas secessissent. Aliquando de rebus diuinis agebat cum Christiano, què secum habebat: sed nunquam animo tranquillo fuit, donec transiens portum Muranum Patrem inuisit, vniquè nostrum hoc dubium proposuit, cuius solutione ita fuit contentus, vt deinceps mirum in modù afficeretur ad rerum diuinarum colloquia, totumquè triduum quo Muri diuersatus est, consumpsit cum nostris vel in domo sua, vel in nostra. Illud verò summa voluptate eum affecit, audire quæ à quatuor Dñi Iaponèsibus de summo Pótifice, eiusque

q; curia, rebusque omnibus Europæis narrabatur, tantumque confirmatus est in fide, ut magno studio rogaret Patrē, ut mitteret fratrem aliquem, qui coniugem suam, aliosque primarios Catechesi Christiana imbuat, & sacris, durante licet persecutione, inicit mysterijs. Tantum inerat huic Domino Euangelij propagandi desiderium, à bonitate diuina ei communicatum. Atque hic est fructus, quem DEVS ex gentilibus colligi voluit occasione longioris moræ in Murano portu.

Iam verò omittendum non est, non defuisse hoc tempore Christianos, qui ex varijs ijsque remotissimis locis, ubi inter gentiles vivebant, Murum confluere; res certè digna, pro qua summæ gratiæ deo agatur, quod inter tot malorum occasiones, non permiserit eos perverti: Neque alia de causa Murum venerant, quàm ut ex conspectu Patrum lætitiã aliquam haurirent, eisque peccata sua confiterentur; isque fuit rei successus, ut præ gaudij spiritualis abundantia nec abstinere potuerint à lacrymis, patriamque suam singuli magna consolatione repetuerint.

MAGNI quoque faciendum est, quicquid eodem tempore actum est cum Econocamido no, cum Murum pertransiret. Est enim hac occasione confirmata pax, inter ipsum & Amacusandum, qui subiectus Augustino, tamen statum suum retinuerat. Quæ res tantum habuit momentum, quantam quæuis res alia Muri
B;   transacta.

transacta. Dum verò hæc aguntur Muri, Pater Organtinus quotidie deteriora noua scribebat Meaco, qui cò profectus fuerat, vt aditum patefaceret Legationi P. Visitatoris, nam non modo demonstrabat Quabacondonus se non expetere eius aduentum, sed etiam verbis indicabat, se malè esse erga illum affectum. Nam quodam die Cambioindonus mentionem nostri faciens hoc conuicio repulsam passus est: Quo modo tu audes, inquit, verba facere de Patribus? an nescis te quia Christianus eras, illosque amabas, ad minorem, quam ego cogitabam, status dignitatem esse euectum? Quo verbo ita compressit Quabacondonus hominis os, vt deinceps nihil in rem nostram loqui coram eo ausus fuerit. Etsi pro amore, quo nos complectitur, non cessat alias inire vias, negotium nostrum promouendi; & tantum denique effecit apud gentilem quendam Dominum, nomine Mascitaiemon, vt is animo prorsus constituerit, causam Patris agere apud Quabacondonum, quod & fecit; assensitque Quabacondonus, vt PATER veniret quidem, sed tantum causa visitandi ipsum ex parte Viceregis INDIAE.

INTERIM Pater Muro prosequens iter suum peruenit Ozacam, vbi triduo expectauit naues, donec, secundum ea, quæ a Cambioindono Gubernatori Ozacensi erant præscripta, omnes res in ordinem redigerentur. Numerus Christianorum qui hoc breui tempore Ozacam cõ-

fessionis

fessionis faciendæ causa confluerunt, tantus fuit, vt continenter diu noctuque instar processionis, alij discederent, alij recentes aduenerent. Magno certe dolore afficit animos nostrorum, videre Christianum populum tam nobilem, tamque florentem sub Principibus Christianis, nunc dominatu Gentilium planè oppressos iacere, facultatibus suis exutos, liberis & parentibus per bella orbatos, Dominis eorundem in triste exilium abactis; vt miraculi loco sit, eos in fide semel suscepta perstitisse. Idverò super omnia nos affligebat, videre tot nobiles matronas, liberis & maritis destitutas, ab omnibus præsidijs humanis desertas, fame mori. Ditiones sanè, quæ antè fuerunt Ucodono, Tangadono, Sangadono, & Iachindono subiectæ, nunc non videntur absimiles vineæ, in qua post vindemiam non supersunt nisi pauculi & paruuli racemi, ijque post frondes reconditi. Inopes quidè sunt ab opibus huius sæculi, sed non inopes à virtutibus Christianis: dici non potest, quàm res solatij plena sit, videre eorum in religione constantiam, & in perferendis iniurijs, quibus à gentilibus lacessuntur, patientiam, & denique in studio pietatis, caritatis, orationis, lacrymarum, ieiuniorum & flagellationum corporis, obluçantibus licet Ethnicis perseverantiam. Nam & minimi pueruli quaque hebdomade pro pace & tràquillitate Ecclesiæ Christianæ recuperanda coguntur ieiunare. In quadam ditione, quæ aliquando paruit Iusto,

inuenimus Christianos, licet omnes essent operarij, qui manu & arte victum quærebant, ita in vnam sententiam conspirasse, vt non modo ipsi non desciscerent à fide, verum etiam non paterentur vllum gentilem inter se viuere. Quia in re cum Domini eorum, licet gentiles, viderent omninò eos esse obfirmatos, nulla amplius molestia affecerunt. Ex his autem duo erant quasi primarij, alter Ioachimus, alter Rochus, de quorum constantia, vt res sit manifestior, aliquid subiiciam.

Gubernator quidã omninò decreuerat eos peruertere. Sperabat enim si hos duos à fide abalienasset, reliquos eorum exemplum facillè imitaturos, itaque omnes artes adhibuit ad eos peruertendos, sed inani conatu, minatur exitum extremum, si maneant obstinati in proposito, iubet fabricari duas cruces, in quas agantur: at responderunt intrepidè, se non modo libenter vitam posituros pro Christi fide, verum etiam Deo acturos gratias, pro summo beneficio, quod permiserit ipsos tali genere martyrij occumbere. At Deus ob maius Christianorum reliquorum bonum, non permisit, vt Gubernatoris istius machinationes exitum suum consequerentur: nam ab alio quodam Domino gentili Iusti familiari monitus est, cogitationes istas esse iniquissimas. Fuerat olim quidam noster frater Simeon sepultus in Tagascho, huius sepulcrum postea gentiles disturbabant, & ossa abiecerant: quare cognita Ioachimus

mus

mus quasi alter Tobias, nemine reformidans, ea rursus collegit, & frementibus licet gentilibus in arcâ conclusa in terra sepelijt. Rochus vero, cum sit curator Sacaiani Xenodochij, caritatem suam exercet in leprosis recipiendis, qui ex varijs locis subinde ventitabant, & multos ex illis sacris abluit vndis.

Sed neque Iustus Vcondonus superari se ab alijs passus est, in officio salutandi P. Visitatore. Nã inde ex regno Cangæ 50. leucis à Meaco disiuncto, mox vbi de Patris aduentu inaudiijt, Meacum aduolauit, vbi P. Organtinus aliquãdiu eum detinuit, vt negotium nostrum, cum apud alios Dominos, tum apud Quabacondonum, cui erat gratissimus, in bona gratia poneret. Rebus autem confectis iter tenuit Osacam, vbi tantò aduentus eius nostris fuit incundior quantò minus temporis (nempe horæ vnus) elapsus erat, quo Pater appulerat. Incredibile dictu est, quantam fortitudinem animi, & alacritatem spiritus vir ille ibi demonstrarit. Affirmauit enim se occasione huius persecutionis & exilij, in tantam Dei venisse cognitionem, vt inter maxima Dei beneficia numeret, quod se auulserit tam longè ab officijs & negotijs aulæ regiæ Quabacondoni, in qua reperisset artes & practicas periculi plenissimas: se nunc summa frui quiete & Deo seruiendi commoditate. Vnde & seriò egit cum P. Visitatore de desiderio suo relinquedi sæculum, & viuendi in ea parte Iaponis, vbi minimum essent nostri: se

B 5   facul-

facultates suas omnes relicturum filio. Sed Pater non putauit hoc tempore consilium illud esse salutare, nam præter vxorem habebat liberos admodum tenellæ ætatis, & ab eo pendebant omnes cognati & amici. Deinde, si contingeret Quabacondonum aliquando è viuis excedere, fieri poterat, vt ab eius Successore, qualiscunq; is esset, ad altiorem dignitatis gradum prouheretur (summo enim loco & gratia erat apud omnes magnos Iaponiæ Principes) atque ita viam patefacere posset ad maiore Dei gloriam maximæ animarum conuersioni. Quibus rationibus celsit.

Ozacæ P. Visitator ingressus naues, quæ erant fratris Quabacondoni applicuit ad Tobã, quæ vna leuca Meaco abest, vbi inuenerat & equos pro hominibus & carros pro impedimentis de portandis, atque etiam coscos Iaponicos, quod est genus q. sedilium opertorum quæ feruntur humeris, atque hæc omnia in gratiam Patrum miserant Cambioindonus & Nemasitarindonus.

Die insequente, Lusitani splendido amictu, pulcroque ordine se in viam dederunt: vbi verò Meacum ingressi sunt, maxima hominũ facta est concursatio, ac propè infinita, optantium videre hominum genus tam peregrinum, tam ornatum: crescebat admiratio, quod paucis ante mensibus (vt indicauimus supra) Meacum ingressus erat Legatus regis Corrai, stipatus, pro more suæ gentis atque etiam

Sinensium

Sinensium, multis quidem affectis, sed nullius momenti vel æstimationis : putabant enim eundem ritum esse Europæorum. Itaque hac nostra legatione tam illustri ita attoniti fuerunt, ut dixerint, à tempore, quo Meacum fletit, nihil tale, conspectum esse.

Hoc ordine & pompa deductus fuit P. Visitator, ut descenderet ad palatium quoddam valde commodum, quod fuerat Quabacondoni, antequam totius Iaponiæ capesseret Imperium : alij vero quidam eius socij, in vicinas ædes & domicilia recepti. Quabacondonus ut cognouit, qua natione hominum comitatus adesset P. Visitator, visus est totus immutari, siue propter hoc, siue singulari dei nutu id acciderit. Nam prius ne verbo quidem huius legationis meminerat, & porrò non obscure indicabat, se parui eam facere, nunc verò tam frequens de illa, ei cæpit esse sermo ut videretur non posse loqui de re alia, tantopere ad eam afficiebatur, aiebatque se Patrem recepturum, quanta maxima posset solennitate Iaponiæ, Quare & Governatori Urbis & Amascitaimoni mandatum dedit, ut Patri, eiusque socijs omnia necessaria subministrarentur, & milites Palatij custodes ad arcendam turbam constituerentur, ne qua molestia nostri afficerentur. Quod duo illi Domini Patri retulerunt, dum officij causa eum inuiserent, & simul exposuerunt, quam gratus esset Quabacondono illius aduentus.

Mandavit

Mandavit quoque Quabacondonus, ut varijs causis & negotijs, quæ in Palatio tractabantur, finis imponeretur, idque agebat, ne quid in palatio fieret, quod oculos Lusitanorum offendere posset, ipsiusuè Legati. Voluit etiam purgari, & ornari omnes plateas, per quas Legato erat transeundum, & quia dies erant pluvij, iussit vias inspergi multa arenâ. Et quamvis ob regnum Ouarense ei discedendum fuerit, maluit tamē discessum illum in octavum diem rejicere, ut maiori apparatu admitteret Legationem. Conviuium instruxit sumptuosissimum, cui feruire debebāt, quotquot Principes viri id temporis in aula versabantur. Munera quoq; parari iussit, quæ in sua presentia postea distribuerentur.

Tandem die præscripto, nempe Dominica prima Quadragesimæ vocatus fuit Pater ad arcem, in qua eum Quabacondonus expectabat, quanta poterat maiestate & apparatu, vestitus unâ cū omnibus Dominis suis veste ordinaria, excepto habitu, dignitatis cuiusque & officij proprio, quem quisque deferebat ante Dairi, qui verus est Iaponiæ Dominus, & ad quē propriè pertinet impertiri hos honores; sic ut Quabacondonus amictus staret habitu Quabacū (quasi dicas latinè, Arca thesauri) qui est quasi Generalis Dairi, licet re vera ipse sit is, qui omnibus imperitat. Reliquus apparatus similis erat ei, qui usurpari solet in solemnibus actibus Dairi.

Verum

Verum vt faciam satis eorum desiderio, qui in specie cupiunt cognoscere res in recipienda hac legatione gestas, subiiciam quædam magis particularia. Mascitaimon certior factus de numero eorum, qui in conspectum Quabacondo niterant prodituri, qui exceptis Patribus, erant viginti sex, singulis misit equum more Iaponico instructum; Patri verò, eiusque socijs duobus, tres cõscis, vel sellas, longè præstantiores, quæ missæ erant Tobam, quibus vti solebãt Bonziji magnæ auctoritatis & dignitatis. Primũ locum autem tenebãt in toto hoc ordine, munerata Vice regis Indiæ, gemina arma Mediolanensia inaurata & admodum venusta, binæ macteræ grâdes cum ornamentis argenteis ex parte aurata: duo sclopi eleganti opere fabrefacti nunquam in Iaponia visi, eisque adiunctus gladius, qui sclopo seruebat, egregiè munitus, peripetasmata quatuor cum visendis & preciosis figuris, & denique militare tentorium perquam excellens & illustre.

Hæc vbi ritu Iaponico oblata fuere, mirificè placuerunt Quabacondono, & nunc hoc, nunc illud curiosè collustrans, plurimum collaudat, resque tam nouas & inuisas atq; ex tam longinquis regionibus allatas impensè est gauisus. Sequebatur deinde interuallo non modico equus Arabicus vnus (nam alter in itinere obiit) holoserico argenteoque ornatu fulgens, qui rara sua specie, & ingenti magnitudine (nã vnus respectu equi Iaponici videbatur q. pulli omnium

omniū oculos in se cōuertebat. Ducebatur manu à duobus famulis Indicis, serico amictu, & capite more suæ gentis turbinato splēdidis, quos ponē sectabatur famulus tertius, vtrinq; autē stipabatur equus à duobus Lusitanis, qui, quoniā certabāt inter se ornatu, & venustate vestium, magnū splendorē huic spectaculo addiderūt. His succedebant quatuor Dñi Iaponenses induiti vestibus, quas à Principibus Europæis acceperāt; præibāt autē eos aliquot pueri à pedibus, sed equites Proximè insequabatur P. Visitator cū socijs duobus, habitu cōsuetu, nepe veste inferiore lōga & pallio amictus. Deniq; oēs Lusitani, eo ordine, & splēdore, vt in cōspectū cuiuscunq; Europæi Principis prodire potuerint.

A Palatio, vnde digressus erat Pater, vsq; ad arcē, quò tendebat, oēs viæ erāt refertæ hominibus, studio videndi captis ea (vt ipsi loquebantur) quæ à cōdito Meacō nunquā visā essent. Tandē peruētū est ad aulā, in qua Quabacōdonus, habitu, quo dictū est, in p̄nobili throno vtrinq; p̄anis cooperto expectabāt; sub quo erat alter ordo triū primariorū Dominorū, è quibus primus erat Bōsius quidā cognatus Dairi, & dextrā Quabacōdoni tenebat; alter, sinistrā occupabat; Tertius dextrā primi, sed loco paululū inferiore, quāuis nepos esset Quabacōdoni, eiusq; successor declaratus. Tertiū deinde ordinē, sed gradu inferiore, tenebāt Dñi octo, secundū dignitatē quoq; suā collocati. Quartus ordo alio gradu depresso, è quibusdā Minoribus

Dñis

Dñis cōficiēbatur. Extremū deniq; gradu iofimo, habebant multi alij Equites Oēs autē sedes, vnā cū pauimento aulae conſtrate erāt anaclynterij, vel perifromatis more Iaponico, triū digitorū ſpifitūdine. In parietibus nihil apparēbat præter aurum & elegantiffimas picturas.

Pater verò non ante ad ſalutandum Quabacodonum acceſſit, quàm per Luſitanū quendam ei obtuliſſet Viceregis epiſtolam incluſam arculę, quæ intus aurea tela, foris ſerico viridi, lacinijs auratis, argēteifq; diſtincto roſulis, veſtita erat: ſcripta erat epiſtola in membranis vndiq; minio illitis; appenſum erat ſigillum aureum theca attalica opertū. Atq; hoc ritu oblata eſt epiſtola Quabacō dono. Magni enim faciunt cęrimonias externas Iaponij, & pluris æſtimāt literas cū ſimili cęrimonia oblatas. Qua de re & ſingularē commiſſionē Vicerex dederat Patri.

SENTENTIA AVTEM EPISTOLAE

erat hæc.

DOMINE, etiãſi propter regionū diſtāciam nulla hæctenus interceſſerit inter nos comunicatio, nihilominus ex literis Patrū, qui in tuis iſtis regnis degūt, cognoui res fortiter à te geſtas, inſignes victorias, famā, nonenq; immortalē Excelletiz veſtræ, cuius rumor iã remotiſſimas quaſq; regiones penetrauit. Deinde quomodo imperio ſuo omnes Dominos, quotquot verſantur in quatuor Iaponiæ partibus ſubiugarit; res ſane in hunc uſq; diē nunquam audita, & ſumma admiratione digna, ad diuini erga te nutus ac fauoris ſingularē argumen-

tum. Quare hoc nuncio audito magna sum voluptate affectus, maximè, dū à Patribus quoq; intelligo, quanto favore eos prosequatur Excellètia V. cuius benevolentia & permissione, secundum rationè instituti sui, omnibus Euāgelium, hoc est, veram ad salutem viam annuntiant. Hi enim tanquam veri religiosi totum mundum obeūt, vt omnibus hominibus ambulanti- bus in tenebris errorū, veritatis lucē patefaciant, & ad fælicitatem æternam traducāt. Et quia rogarunt me, vt scriberem ad Excellèntiam V. simulq; mitterem Legatum ad agendas ei gratias, id nunc pro mea singulari affectione per P. Visitatorem, præstare volui, cui hoc onus imposui, quod iam alias in Regnis Excell. V. fuisset, in ibique cognitus esset, hacque præsentē epistola enixè peto ab Excell. V. vt in posterum tam P. Visitatorem, quam alios omnes Patres in Iaponia agentes maiorē velit, favore & benevolentia prosequi; qua re mihi gratissimum faciet. Mitto autem Excell. V. in amicitiz testimonium, duos enses, binos sclopos nouæ formæ, bina arma, equos duos cum suis ornamentis, quatuor peristromata auro picta, vnā que machæram, quæ potest seruire pro sclopo, & militare tabernaculum. Ex India. anno. 1587

D. DVARTES DE
Menses.

HÆC erat summa Epistolæ, ad phrasin Iaponicam accommodata; cuius exemplum

plum idiomate & caractere Iaponico eipstola erat coniunctū, & attalicæ thecæ inclusum. Oblata epistola, Quabacōdonus, diu multumque magna attentione & curiositate omnia consideravit; post prælectam autem translationem Iaponicam, P. Visitator, duce cærimoniæ Magistro per medium Dominorum cōfessum ascendit vsque ad thronum Quabacondoni, & aperiendo caput more nostro, ter reuerentiam ei exhibuit, & mox in suum locum deductus est, ut è regione Quabacōdoni sederet. Deinde accesserūt duo reliqui Patres, qui præstita simili cærimonia; sessum recepti sunt iuxta Patrem, sed gradu paulò inferiore. Post hos deinceps secuti sunt quatuor Domini Iaponenses, cum omnibus Lusitanis, qui quini & quini, præstita eadem reuerentia; singuli suis locis sunt collocati. Omnibus his humanitatis officijs, nouisq; gentis ritibus mirum in modum cum Quabacondono recreati sunt omnes qui aderant Iaponiæ Principes. Ac mox iuxta morem Iaponicū multiplici cærimonia prodire Sacansuchi, & scana (ritus is est huic gēti celeberrimus) invitantes hospitem, offerendo illi potum, & cibum, manu propria vel aliena; pro cibo autem offertur aliquid exiguum ad prouocandum appetitum, tū Sacansuchi paruulum craterem inauratum, & elaboratum, quem honoris causa Dominus cuiusdam regni ferebat, porrexit Quabacondono, qui cum parum bibisset, traditus fuit de manu in manum tribus proximis

C

mis

mis Dominis. Quo peracto, crater recenti vino
 impletus est; & Quabacondono bibente, P. Vi-
 sitator iussus est è loco suo adire thronum, vbi
 propria manu ei porrexit Sacanam, quæ res est
 exigua, non ab similibus fructui, vt ea vesceretur,
 atque hoc summi fauoris & honoris loco in Ia-
 ponia ducitur; vnde ne quidem primis illis re-
 gni Dominis eum detulit. Pater autem magna
 cum reuerentia, alijsque cærimonijs sacanam
 accepit, atque item craterem. Dum hæc agun-
 tur, apparent equites duo cum duabus grandi-
 bus mensis, in quibus erant centum laminæ ar-
 genti; accessit & tertia, in qua erant quatuor ve-
 stimenta serica, hæc omnia ex parte Quabacon-
 doni oblata sunt P. Visitatori, qui nouis cū sin-
 gulari reuerentia gratijs actis, in suum locum
 redijt. Idem fecere duo reliqui Patres, qui-
 bus cum Quabacondonus per Sacansuchū Sa-
 canã dedisset, vnicuique obtulit mensam vnã
 cum 100. argenti laminis, & duas vestes sericas.
 Deinde accedentibus Dominis Iaponensibus
 cum omnibus Lusitanis, cuique dedit vnã ve-
 stem, & quinas argenti laminas: duobus verò
 fratribus, qui interpretum loco aderant dedit
 30. laminas & vnã vestem. Summa fuit duo-
 rum milium quadringentorū nonaginta quat-
 tuor ducatorum. Nam quæque lamina valebat
 quatuor scutatis & tribus iulijs. Quibus mune-
 ribus, iuncto honore, quo data sunt, estimã-
 tus est Quabacondonus præter morẽ fuisse mu-
 nificus & liberalis, eo quòd in nulla vnquã le-
 gatione

legatione tantam liberalitatem demonstrasset.

Peracta hac tota cæremonia, Quabacondonus vnum è tribus Dominis tibi vicinis, nomine Acciut eum, vocauit, & simul alium quédam è tertio ordine, per quos (vt suum tueretur honorem, nam in Iaponia illud dignitatis maioris signum est) indicari iussit Patri Visitatori, se plurimum eius aduentu recreatum: & cum veniat è regionibus admodum remotis, se libenter ei ostensurum ædificia Meacensium, nisi superioribus bellis ita vastata fuissent vt pene pudeat, ea exteris ostendere; licet speraret planè in meliorem formam breui restituenda, addebatque se vehementer desiderare, vt in posterum maior inter se & Viceregem consuetudo firmaretur. Ad quæ respondit Pater, non posse se suæ Excell. pro tanta beneuolentia, tantisque beneficijs parè rependere gratiam, istisque facile declarari magnitudinem imperij ipsius, & nomen æternum, seq; huius rei apud Vice Regem plenam facturum testificatione. Deinde iterum eosdem Dominos ad Patrem misit, vt pro muneribus oblatis gratias agerent, tum quòd pretiosa, tum quòd in Iapone noua & inuisa essent. Quo facto, surrexit, & proprius accedèdo Patrem, ei dixit, vt cum Dominis istis Iaponiæ principibus recreationis causa, non nihil hæreret: & sic recepit se intrò.

Ac mox illatæ sunt tabulæ quædã quadratæ, recès fabrefactæ, quarú vsus solet esse in similibus cõuiujs; etiã si in hoc, fuerit numerus æquo

maior. Nā primū allatæ sūnt tres tabulæ, quarū quæque habuit tria fercula diuersa, & in fine omnibus porrigebatur potus. His successerunt quinque aliæ tabulæ, cum alijs ijsque varijs cibis. Magnum erat conuiuiarum, & eorum qui mensæ ministrabāt, si silentium, tamque parum comedebant, vt pro cærimonia, non pro necessitate viderētur comedere. Quod ad ordinem attinet, primum locum tenebant octo Domini secundi ordinis supra dicti, vna cum Patribus. Tertij ordinis Domini non comedebant quidem, sed tamen habebant quandam dignitatem secundum locum. Vltimo loco comedebant Lusitani cum quatuor Dominis Iaponensibus.

In fine prandij prodijt cum vestitu ordinario Quabacondonus, relicto habitu Quabacū, & sedit vicinus loco, in quo sedebant Patres, cæpitque magna familiaritate loqui cum P. Visitatore, multasque proponere quæstiones, quarum responsis mirificè se recerari ostēdit. Tum applicuit se Lusitanis, a quibus item multa est percontatus. Sigillatim autem diutius egit cum Dominio Mantio, cum magni amoris significatione, dixitque secognatum eius restituisse Domino Fiungensi, & si vellet ipse manere in aula, se ei omnia officia delaturum, & vt faceret, vehementer vrsit. At quia aliæ cogitationes erant D. Mantij, tam prudenter & comiter respondit, vt ipse Quabacondonus eius rationes approbaret. Petiuit deinde multa etiam
minuta

minuta à Domino Michaelē; vt de nomine eius & cognomine, an esset cognatus D. Protasij? ita vt coactus fuerit dicere, parentem suum genus ducere ab Arima. Vnde subiecit Quabacondonus: Mihi videntur isti Domini de Scimo valdè familiares esse Patribus, & Viceregi Indiæ. Interea remotæ sunt mensæ, reuertensque ad locum Patris Visitatoris, iussit vocari quatuor Dominos Iaponenses, vt audiret eorum Musicam, quam in Europâ didicissent, allatumque est confestim ingens cymbalum, barbiton, aliæque musica instrumenta, tantaque attentione & voluptate ludentes auditi sunt à Quabacondono, vt tertio iussi sint eandem repetere cantilenam. Deinde singula instrumenta in manus accepit, & multa ad ea pertinentia quæsiuit. Denique dixit, maiorem in modum se lætari, ipsos esse Iaponios, subindicans, se velle eos retinere in aula sua; quæ res & P. Visitatorem, & ipsos Dominos Iaponenses non paruo dolore affecit. Et post diuturnum colloquium P. Visitatori dixit, se velle deinceps magnam cum Vicerege colere amicitiam, magni se facere munera, quæ misisset. Itaque mandat, vt in magno quodam atrio tētorium explicaretur, & equus Arabicus produceretur, qui suo incessu, & forma corporis, ita placuit, vt videretur omnibus donis illum anteferre. In summa, toto eo die ita se affectum ostēdit, vt nihil illi gratius contingere potuisse videatur. Postremò duobus Cunghis mandauit, vt Patri & Lusitanis palatium

tium suum spectandum præberent, cuius elegantiam, ordinem & opes valdè sunt admirati. Nam etsi Dominorum palatia pauca habeant tabulata, imo communia domicilia constent vno tantum solario, ob crebros terræmotus, & quia tota sunt lignea: Quabacondoni tamè palatium, quia pluribus contignationibus constat, omnibus ædificijs supereminet. Et generatim loquendo, tantus est nitor omnium, quantus vix credi potest, mira proportio & similitudo vnus cū alio, inusitata architecturæ ratio. Stant quatuor aut quinque palmos exaltatæ ædes supra terrā ob nimiam solihumiditatē, asseres affixi terræ cōstrati sunt tatamis (id storearum genus est) octo palmas longis, latis quatuor, & tres digitos spissis; sic vt nō opus sit ibi sedibus, scamnis, lectis; sed nec curant istas nostras commoditates, quia quicquid tandem agant, recumbunt in his storeis.

Conspecto palatio Quabacondonus P. Visitatori abeūdi potestati fecit cū magna beneuolentiæ significatione, dicēdo se eū iterū inuitaturū, & sub noctē iussit ad se vocari quendā fratrem nostrū, cū quo in mediā vsq; noctē sermonē produxit: & inter alia affirmavit, se cogitare de munere nobilissimo ad Viceregē mittendo, sic vt speraret se in omnibus posse excepto solo equo & epistola euadere superiore: & subito curauit cōfici memoriale omnium rerū, quas mittere cogirarat, etsi postea in aliquibus mutarit. Postera luce à prandio eundē cū D. Mantio reuocari voluit

voluit, vt ipsum docerēt rationē dirigendi horologii, quo Pater eū donarat. Sicq; abijt dies, & post mille quæstiunculas, consilium suum de ocupanda Cina eis patefaciebat, addebatq; Patres Bonzijs esse valde exosos, quod causa essent, vt templa eorum euerterentur, & omnia autoritate apud populum exuerentur.

Curauit deinde vocari varios opifices, mandādo, illis, vt res diuerfas conficerēt oblatione regia dignas, decernebatq; tēpus, quo opus absoluerēt; ac vt statim initiū facerēt, dedit eis decē laminas auri, & centum argēti, quæ efficiunt summam octingentorum sexaginta ducatorū. Sed & iteratō egit cum D. Mantio, vt cū socijs suis, in aula maneret; placuerāt enim ei musica, instrumenta, & profectio eorum tam longinqua; verum ille sapienti sua responsione, Quæbacondonum reddidit e contentum. Deniq; dimisit hominem, commendans ei, vt indicaret P. Visitatori, se die insequenti iter instituturū versus Regnum Ouarense, quatuor dierum intervallo à Meaco disunctum, vbi hærendum sibi sit dies aliquot; ipse autem, quando quidem nauis depulsa sit, commorari possit aut Meaci aut Vfacæ, aut si id magis placeret, redire Nangasachum; se suo tempore missurum responsum, & munera pro Vicerege. Hic eximius fauor & honoreo maius pondus habuit apud ōnes, quò minus fuit expectatus, & plurimū iuuuit Iaponiorū cōuersionem. nam ij Iaponij, qui nondum audiuerunt, vel certè auditam

non bene cognouerunt Euangelij prædicationem, vt mirum in modum pascuntur honoribus, ita existimât fidem nostram, hoc antecellere sectis reliquis, quò amplior honor à Dominis Iaponicis delatus est eius Ministris vel prædicatoribus. Qua de causa & confestim rumor per omnem Iaponem percrebuit, Patres esse suæ libertati restitutos; tantisque lætitijs incesserunt Christiani, vt inceperint erigere Cruces, aliaque edere signa summæ tranquillitatis. Etsi qui intus & in cute Quabacódonum norant, probè intelligerét, eum nihil cogitare de Patribus restituendis, nam & principio exceperat, vtne Legatus de hac re secum ageret, nec aliud videbatur Dñis Christianis, quã nocere potius posse, quã prodesse sermoné de hoc argumêto institutũ. Quare neq; verbũ pater de hoc fecit, expectãs, donec ipse indicaret quid ipse in animo constituisset. Videtur autem nutu diuino factum, vt cum hac Legatione nondum fieret restitutio; tam multa bona, eaque maximi momenti inde sunt consecuta. Imprimis enim furor Quabacondoni, qui post persecutionem indies magis augecebat plurimum fuit cõpressus, deinde, vt iam dicitur, cũ in præsentia eius, Patres falsò delati essent, ab acerbâ quadã clade inferenda abstinuit, dicens, nihil tentandum, dum Legatus adhuc versatur in Iapone; post verò eius discessum se velle, quæ cogitasset exequi. Quamuis postea melius informatus à Ioanne Rodrighez fratre nostro,
munc-

muneribus quoque varijs à Patre missis, Christianorumq; Dominorum sermone inflexus alienationem omnem deposuerit; ac palam non semel affirmaret, Patres esse immunes ab omni culpa, ipsos hanc legationem procurasse; posse Nangasachi remanere decē socios P. Visitatoris; quare causa tota Patrum caret omni periculo, & Domini Christiani multò, quàm antè sunt securiores.

Alter bonus effectus, qui hinc consecutus est, fuit, communis tranquillitas, nouusque animus omnium Christianorum. Cum enim viderent Quabacondonum placatum, prorsus confidebant, propter legationem, & Viceregis dona, & expectationem noui responsi, nullum progressum furoris futurum: maximè autem ab aduentu Iacondoni in hæc regna de Scimo, clarius eluxit diuina prouidentia nam, ingens & Patres, & Christiani adijissent vitæ periculum, si P. Visitator Nangasachi non remansisset, cui quoniam cū nomine Legati multos secum publicè habebat Patres & Christianos, nihil molestiæ illatum est.

Quo vero tempore commoratus est Meaci, magnus ad eum fuit concursus, tum Dominorum, tum Equitum, qui curiositate allecti, ventitabant visendorum Lusitanorum causa, maximè autem colloquendi cum quatuor Dominis Iaponensibus, multiq; obstupescerent commemoratione rerum, quas narrabāt, eos in suas ædes inuitabant. Hæsit P. Visitator Meaci ip-

fos viginti duos dies à Quabacondoni discessu. Quo interuallo tantus numerus hominū vtriusque sexus, ex diuersis partibus confluit, vt videretur continuata processio, & certè nutu diuino factum videbatur, quod hoc tempore abesset Quabacondonus: si enim praesens fuisset, facile potuisset in notitiam tanti concursus venire, ac suspicari non esse adhuc secutam Patrum restitutionem. Et quanquam, vt Christiani suam consolationem acciperēt, in ordinem ita redacta sint omnia, ne nimia esset concursio in platea, in qua habitabant, nihilominus, cum visendi Patris ergo inde à 15. 20. & 30. aduolarent leucis, tantum acereuit numerus, vt à summo diluculo, vsque ad medium insequentis noctis, opus fuerit Confessionibus eorum audiendis vacare. Ac quamuis quotidie tria Sacra in tribus locis fierent, tamen tantus conueniebat communicantium numerus, vt locus non caperet omnes, nec omnium desiderio fieri satis posset. Lusitani certè non parum admirati sunt desflagante adhuc persecutione inter medios Ethnicos, tātum esse Christianorum ardorem: maximè cum Quabacondonus, eueris templis, & domibus Christianorū, manifestum se hostem Christianorum, Patrumque esse, abundè satis declarasset.

Pater Visitator, etiam si in propria persona nullum ipse, praeter Quabacondonum, inuisisset, mandabat tamen visitari & alios Dominos. Sicut è contra fuit ipse visitatus à diuersis Do-

minis

minis Ethnicis: cumque iussisset visitari Dai-
nangandonum nepotem & hæredem Quaba-
condoni ita grato animo accepit hoc officium,
vt etiam munere Iaponico compensarit. Cura-
uit quoque inuisi Morindonum nouorum
regnorum Dominum, qui post Quabacondo-
num, & Fachicondonum 13. regnorum domi-
num, (cuius coniux est filia adoptiua Quaba-
condoni) habetur potentissimus. Idem præ-
stitit alijs multis Dominis, quorum quidam
eum in propria persona inuiserunt, congratu-
latique sunt, quòd tanta humanitate & hono-
re esset à Quabacondono receptus, indicantes
se magno desiderio teneri nostræ restitutio-
nes. Et certè si tunc fuisset restituti, multi
magni Domini propter opinionem, quam
habent de fide nostra optimam, Christo se ag-
gregassent, Nonnulli occultè aures præbue-
runt Catechisticæ doctrinæ, interque eos fi-
lius Maiendamata Saimon trium Regno-
rum Domini, & Quabacondono ad modum
familiaris. Qui iuuenis secum habet Darium
Patrem Iusti Vcondoni, quorum, nempe colū-
narū Christiani populi, industria Maiédamata
Saimon cæpit affici erga religionē Christianā,
& audito Dei Verbo, tantum profecit, vt planè
cogitaret de incunda nostra religione; verum
quia erat inter viros Principes totius aulæ, &
magnæ mutationis periculum timebatur, si
res in publicum venisset, in aliud tempus ma-
gis opportunū, eius baptismus est prorogatus
venitque

venitque ipse, salutandi causa, ad patrem, eiusque se discipulum ingenuè professus est. Idem fecit magnus quidam Dominus regni Vnoscii, qui opera Vcōdoni adductus ad nostros audiendos, manus quidem dedit, sed eadem de causa, qua prior, initiationē suam distulit. Sed & alij minorum gentium equites, veritati cesserunt, & sacris vndis tincti sunt. Quod si predicationi via liberior patuisset, multo maior neophytorū numerus fuisset. Sed propter impendentia discrimina sensim progrediendum erat.

Venit quoque honoris causa ad Patrem Nabunangæ gener Findanocâmon, qui paulo antè inchoatam persecutionē factus erat Christianus; & tunc quidem tantum erat Dominus vnus Partis Regni Isce, nunc verò Quabacondonus in Oiu, decē amplius partibus eius dominatum auxit, atque idcirco inter maximos Iaponiæ Principes numeratur. Singularis amicus est Vcondoni, & bis salutatū venit Patrem, promisitque, cum per tempus licebit, magnam in sua ditione hominum conuersionem, seque aduocaturum multos Patres. Itaque ex omni parte patefacta est ianua ad conuersionem vniuersæ Iaponiæ.

Hoc ipso anno Quabacondonus Meaci rem planè nouam aggressus est. Vt enim illustrem nominis sui relinquaret memoriam, totā Urbem ingentibus fossis circumdedit, & vt Meacum renouaret, voluit Bonzios suis sedibus vel

paræcijs

paræcijs desertis in vnum simul domicilium, prope dictas fossas, commigrare. Quod mādātum etsi fuerit durissimum, nec facilè ab vllō vnquam alio executioni cōmendari potuisset, tamē paucorum dierum interuallo celerrimè, cum magno Bonziorum dolore, perfectum. Quæ res deiecit omninò Bonziorum animos, tam propter acceptam cōtumeliam, quasi è societate hominum essent exturbati, & instar pestiferorum, aut leproforum in separatum locum compacti; mille ipsorum sectis in vnum, q. chaos reductis: tum etiam, quod ereptis iam ante annuis redditibus nunc, paræcijs quoque destituti, omni prorsus præsidio, atque eleemosynis priuentur. Quare nonnulli eorum, cum templa sua reædificare non possent, nouum vitæ genus complexi sunt; alij vero in magnas angustias reducti sunt, exiguumque hominum habet concursum, & paucas eleemosynas: Quibus rebus, mirum est, quàm magna patefiat via ad conuersionem Meacensium, vbi initio magna erat in Euangelio disseminando difficultas, propter summam Bonziorum cum Ethnicis coniunctionem.

IAM multa particulatim, cum magna ædificatione commemorari possent de Christianis, qui in illis Regnis commorantur. Sed, cum annuæ hæ multam suppedient materiam ad scribendum, illis necesse est supersedere. Tantum describam, quam rationem tenuerint in spiritu fouendo & conseruando, Christiani in
ipso

ipso persecutionis æstu, confecerunt inter se quasi quoddam Sodalitium. Dominicis diebus in vna aliqua, domo conuenere, magnamque partem diei consumpsere in pertractandis rebus ad salutem animæ pertinentibus, nunc legendo librum aliquem spiritualem, & conferendo de lectione audita, nunc simul orando, Deoq; commendando populū Christianū, Patrumque liberationem: celebrando item in eisdem domibus festa totius anni primaria; & per Quadragesimam ferijs sextis disciplinam faciendo, idque ad effusionem sanguinis, maximè Hebdomade sancta. Memoriam enim retinent Calendarij, cuius exempla idiomate Iaponico impressa iam misimus. Ac Meaci quidem eiusmodi visuntur septem, vel octo Congregationes, non virorum modò, verum etiam, licet separatim, fæminarum, quæ his exercitijs vtuntur. Vt autem possint in illis perseuerare Dei prouidentia factum est, vt singuli cætus quosdam habeant zelo præstantes, quasi congregationis Capita, quos cæteri magno amore & honore complectuntur. Quidam cæteris doctiores etiam concionatum eunt, & Christianam doctrinam tradunt, atque ita non solum iuuât Christianos, verum etiam institutione sua multos novos faciunt Christianos quotannis. Inter hæc capita præcipuus est Iustus Vcondonus in regno Cangano, qui non, solum Spiritualibus, sed etiam temporalibus, contemptis periculis, & damnis, suis opibus afflictos

dictos adiuuit. Is, nunquam se à latere Patris quamdiu Meaci fuit, dimouere voluit. Eadem caritatis officia exercet Iusti pater DARVIS in regno Ieteu, qui etsi Sexagesimum ætatis annum excefferit, tamen pedibus mediahyeme iter plusquam quinquaginta leucarum per densas niues, confecit, vt viseret Patrem Meaci, vbi etiam vsque ad abitum remansit. Idem in regno Sacai præstat Iacobus Fabianus Rioques, qui ædes suas conuertit in templum vno altari instructum, eoque precandi causa Christiani conveniunt, & dum vicini eius Ethnici ei dicunt, si res perueniat ad aures Quabacondoni, fore vt in crucem agatur, respondet, hoc ipsum omnino se desiderare. Nec minus eodem in genere Ozacæ laboratur ab Augustino Ecunocamindono, & in regno Vauano, à Paulo Zamanachi, vbi licet exul inter medios viuens Ethnicos Christianis sacris plures quadraginta intiauit, & in religione etiamnum conseruat. In Regno Omi est Christianus nomine Bocu, qui eodem spiritu impulsus è domo sua fecit Ecclesiam, & veteres Christianos in fide conseruat, & fouet, & multos veteribus nouos adiungit. Idem in regno Ouari præstat quidam antiquus Christianus, dictus Constantinus, & in Regno Mino, cæcus nomine Tobias, qui magno cum fructu, ad mortem vsque, etiam in medio perlecn-

persecutionis, ingenti numero auxit Ecclesiam in diuersis locis. In ditionibus Tacazuchi, quæ fuerunt Iusti Vcõdoni, loca quædam omnino integra manent & inuiolata à defectiõne, cum magnis constantiæ argumentis. In regno Amangucciorum adhuc viuunt Gregorius & Petrus antiquissimi Christiani inde à P. Xauerij, & Cosmi Turriani temporibus, qui vtrumque sustentant Christianorum reliquis. Itaq; Deus omnibus Christianis per Iaponiam dispersis vbicumq; Patres sedem figere non possunt, sua reliquit remedia & adiumenta. Neque parum rem Christianã iuuat, quod diuina gratia opitulante, quidam Christiani non destituntur fauore Quabacondoni, vt Augustinus Ecunocamindonus, & Pater eius Ioachimus Riufa, & Quambioiendonus. Breuiter. omnes primarij Christiani generatim in hac persecutione diuinam experiuntur prouidentiam & curam, licet enim exulent, alijsq; Dominis seruiant, omnes tamẽ propter hoc, facultatum incremento præter morem remunerati sunt. Quare neque vllus est Iaponiæ Dominus alicuius momenti, qui non habeat secum aliquos Christianos magnæ autoritatis: vt omittam alios ad excelsum dignitatis gradum euectos. Ex vtroque ergo Christiani, & quod manifestissimam cernant Dei prouidentiam, & quod Patres in Iapone remanserint, summam percipiunt consolationem:

Elapsis 22. diebus, omnibus Dominis Christianis

stianis visum est, expedire vt P. Visitator, quandoquidem tanto honore exceptus esset, non præstolaretur reditum Quabacondoni, ne tanti lucri forte iacturam faceret, si enim in reditu suo eosdem fauores non continuaret, futurum vt tota legatio veniat in contemptum. Pater itaque misso quodam in regnum Ouari, ad petendam à Quabacondono licentiam, transijt per Ozacam, vbi octo dies est commoratus, & nouus concursus factus plurimorum fidelium, qui deinde in discessu Patris mirè collacrymarunt. Quid facient, si abstrahatur ab eis & Pater Organtinus, quem maiorem in modum, ob diuturnitatem temporis, quo eorum curam habuit, amant & reuerentur? Hic Pater remansit cum fratre Ioanne Rodriquez, & vt Patris Visitatoris interpres, secundum ordinationem Quabacondoni, palà erat notus. Verum quantumcumq; Pater ille versaretur in magno periculo, tamè Pater Visitator voluit eum Christianis, propter importunas eorum preces, sed post aduentum fratris Ioannis Rodriquez relinquere.

Digressus Ozaca Visitator, paucis diebus attingit Firandum, Ethnici cuiusdam patriam, qui semper fuit capitalis Christianorum inimicus. Ibi degit Domina Mezia D. Bartolomæi Omurandoni filia, matrimonio cūpulata cum vnico filio, & hærede Domini Firandensis Ethnico & nostræ religionis inimico, quæ licet 17. ætatis annum non excedat, tamen tanta valet prudē-

D

tia,

tia, & in fide constantia, vt multos etiam famulos Christianos hactenus in religione fouerit; imò & totius patriæ Christianis omne detulerit patrociniū; etsi ea de causa magnæ illi perferendæ fuerint calamitates, & maxime post defunctum suum patrem, Dominum Bartholomæum. Nam omnes semper artes ad eam peruertendam adhibuit, occasione huius persecutionis, infinitis iniurijs, & contumelijs onerando Christianos, ipsiq; prohibendo omnecum Patribus communicationem, Confessionem, & Missam; at illa virtute plusquam masculinâ Domino ei communicata, prudentissimè semper oblectata marito est, nonnunquam audacter respondendo, se malle millies oppetere mortem, quam in minimam rem sacræ nostræ Legi contrariam consentire. Vnde habebat domum Oratorium pulcris & deuotis imaginibus ornatum, in quod orandi causa frequenter se recipiebat. Solabatur quoq; se reliquiarū sacrarum thecis, & granis benedictis, & respōsis nostrorum Patrum ad suas litteras, ad quos crebrò scribebat, nec solum ad Patres Firandenses, sed etiam ad P. Visitatorem & P. Viceprouincialem; Ad Patres vero Omurense non solum scribebat, sed etiam eleemosynas pauperibus distribuendas mittebat. Denique patientia sua, Christianaque prudentia id in animis hominum effecit, vt amaretur à quamplurimis, ac etiam maritus iam eò deductus sit, vt non dubitetur, breui fore Christianum. Exemplo huius

huius bonæ Dominæ, in eadem constantia per-
sistit Domina Grazia filia Achei (qui occidit
Nabunangam, & paucos dies imperium totius
Iaponiæ obtinuit, cum prius esset rex Tangi)
quæ, etsi vxor sit cuiusdam Domini gentilis
inter Iaponios ferocissimi, vt tamen cognouit
alicubi agi de rebus fidei nostræ, ita commota
est, vt cum ipsa non posset, mitteret suam
quandam fæminam, quæ lectioni Catechisti-
cæ interesset, ex eaq; postea audiret, quicquid
dictum esset; tantumq; profecit, vt, cum ali-
ter non posset, per literas ad Patres datas facul-
tatem impetrarit, Baptismum accipiendi à præ-
dicta fæmina Christiana; quod fecit, non sine
ingenti vitæ periculo, si marito innotuisset.
Magnæ certè nobis voluptati est, videre fæmi-
nas tanta pietate, animiq; fortitudine inter me-
dios Ethnicos præditas, & in primis hanc
Graziam, quæ nunquam vel Patrem, vel fra-
trem vllum de Societate cõspexerat, nec aliud
de rebus fidei cognorat, quam quod à fæmina
illa didicerat, & ex literis Patrû, tractatibusq;
spiritualibus, quos ad eam miserant. Firando
Pater cum quatuor Dominis Iaponensibus
abiit Nangasachum, vbi magna lætitia excepti
sunt à Patre Viceprouinciale, alijsq; Patribus
& fratribus, qui ibidegebant: inde verò duorû
dierum interuallo P. Visitator ad visitandum
Collegiũ Canzucanũ cõcessit. Quæ vero restât
de successu Legationis, intelligentur ex rebus
particularibus Collegij & Residetiæ Arimësis.

IN aduentu Patris, ad hoc Collegium ingēs
gaudium Patribus & fratribus obortū est,
qui numerum quadragesimum tunc excede-
bant: cum in coniuncto seminario censerentur
alumni circiter nonaginta. Et quia D. Pro-
tasius Arimondonus ex graui morbo, quo de-
cubuerat, adhuc languebat, nec poterat, tam ci-
to Patrem inuisere, misit certum hominem,
qui renuntiaret, se quamprimū per vires pos-
set, affuturum. P. autem Visitator de eo conue-
niendo cogitans, non existimabat id temporis
publica & solemni Cærimonia, (quemadmo-
dum alioquin decebat) lignū S. Crucis, ense,
pileumque, quæ S. D. N. Xistus V. per Domi-
nos Iaponios ei miserat, esse porrigendum, tum
quod ægritudine dicta detineretur, tum quod
Quabacondonus nihil dum de tyrannide sua re-
miserat: quare si res hæc innotuisset, facile po-
terat D. Protasius in aliquod venire discrimen.
Verum ipse nullo modo voluit rem hanc sine
debita solemnitate perfici, maximè quod tunc
Arimæ, nulli essent externi, consideretq; plane
subditos suos non esse rem publicaturos. Dein-
de aiēbat minimè cōuenire honori suo & exi-
stimationi, si dum sua Sanctitas tanta beneuo-
lencia & gratia ipsum prosequitur, mittendo
thesaurum tam preciosum ligni S. Crucis, non
omni, qua possit celebritate, illum reciperet,
quare

quare & volebat omnes equites, & Dominos
suae ditionis primarios convocare, & magnum
quasi festum instituere cum solenni processione,
& magifico apparatu. Sed quia res erat pericu-
lipennisima, facileque poterat ad aures Qua-
bacondoni perferri, post varios discursus, &
nuncios hinc inde factos, decretum est, ut actio
haec institueretur quidem cum sollemni ca-
rimoniam, sed intra Ecclesiam: processiones
autem cum festis publicis, non celebrarentur,
nisi post P. discessum, idque eo nomine quod Do-
minus Protasius sanus Meaco revertisset. Cum
ergo Arimensis Ecclesia, alioquin ampla, refer-
ta esset populo; multique alij essent in porticu,
& circum aram maximam, tabulae imposita sta-
rent dona suae sanctitatis ad D. Protasium, praesentibus quoque quatuor Dominis Iaponensibus veste pretiosa amictis, cum organorum aliorumque instrumentorum strepitu inchoata est Missa solennis sacris operante Patre Visitatore, cui serviebant Seminarij alumni. Deinde habita concio est, in qua declaratum est, quis scopus quatuor Dominorum Iaponensium in hac Legatione fuerit; cur tantus honor in vrbe Romana eis delatus, nempe ut novellorum Christianorum animos sua sanctitas magis ad pietatem accenderet: nec aliam causam esse, cur honoris causa Domino Protasio, per nepotem suum Dominum Michaellem, haec munera misisset. Prolixè quoque expositum fuit, quanto in pretio S. Crucis lignum

semper fuerit, sic vt missum nunquam fuerit, nisi ad Principes magnæ dignitatis. Aderant ergo præstituto tempore, vti erat constitutum, Iaponenses Domini. Dominus Michael solenni ritu ferebat suæ sanctitatis breue impositum arculæ valdè elaboratæ, & precioso velo connectæ, stipatusque alijs dominis, offerebat D. Protasio agenti in Sacello maiori, qui magna reuerentia & submissione prosternendo se ante S. Sanctitatis Breue (quod summæ reuerentiæ apud Iaponios indicium est) arcula manu apprehensa, & in caput sublata Breue accepit, & Patri cuidam ponè astanti dedit, qui illud clara voce latinè legit, Patre Visitatore interim, cum pluuiali splendido, quod S. Sanctitas in Iaponem miserat, cum Diacono, subdiacono, alijsque ministris proximè aram sedentibus. Lecto breui latino, lectum est eiusdem exemplar idiomate Iaponico à quodam fratre. Comparuit deinde Dominus Michaël ante Patrem, tenens manu gladium euaginatam; Dominus verò Mantius cum galero; Dominus Martinus cum vagina gladij argentea inaurata, & deniq; Dominus Iulianus cum Breui, nam lignum sancte Crucis relictum est in altari. Post hæc subito Dominus Protasius cum prodijisset, & genua ante Patrem flexisset in altaris gradibus; Pater se erexit, & recitatis primùm aliquot orationibus ex Rituali Romano, reuerenter accepit sanctæ Crucis lignum, quod erat insertum fusili ex auro Crucis, in cuius

summitate

summitate erat Crucifixus & catena aurea, quod cum monstrasset, Dominus Protasius iterum in terram venerabundus se abiecit. Pater deinde, illud capiti eius imposuit, ac postremo in collum his verbis iniecit: Accipe Lignum sanctæ Crucis, &c. quæ sunt in eodem Rituali. Secundò Pater accepit ensẽ manu Domini Michaelis, & Domino Protasio porrexit dicens. Accipe gladium, &c. Denique galerum capiti eius imposuit, dicens. Accipe pileum &c. Tũ D. Protasius repetita eadem reuerentia, more Iaponico se submittendo, accepta benedictione à Patre, se erexit, & in locum suum redijt, ensẽ tradens D. Leoni, pileum verò D. Sancio, fratribus suis. Vaginam verò ensis præcipuo cuidam genero suo; qui manibus, toto solemnibus huius actus tempore, hæc omnia tenuerunt. Et breue suæ Sanctitatis eodem tempore locatum erat in Domini Protasij conspectu. Tanta autem fuit lætitia Equitum, Dominorum, & aliorum, qui maximo numero ad hanc actionem confluxerant, ut cum videret à Christi Vicario, tã nouo & inaudito honoris genere Dominũ Protasium affici, non potuerint se continere à lachrymis, nonnulli quoque & Deo Domino nostro, ac Patri Visitatori gratias egerint. Dum autem Pater completo diuino officio, cum alijs Patribus, & altaris Ministris se recipit in Sacrarium; Domini quatuor Iaponenses adierunt Dominum Protasium ei congratulaturi,

qui vicissim magno affectu gratias egit Domine Michaeli, tribusque reliquis, quod labores tam longi itineris sustinuisent: tantumque thesaurum a summo Pontifice, cum tanta sui nominis amplificatione, attulissent. Similiter Pater Visitator, cum alijs Patribus ei gratulati sunt, ipse verò totis artibus exultabat. multoque animi sensu grates agebat pro favore, ipsius opera per sanctis. D. N. præstito. Abierunt inde omnes vnà ad palatiū D. Protasij muneribusque Pontificijs in locum perbellè ornatum, more Iaponico, maioris honoris causa, repositis, cognati omnes magna contentione agebant gratias & P. Visitatori, & D. Michaeli. Dominusque Protasius palam affirmabat, sibi in ipsa receptione sacri ligni Crucis nouas vires accessisse, & ad aliam vitæ rationem instituendam obligatum. Et mox curauit fieri arculam auream, in quam sancta Crux imponderetur; putabat enim eam, si nuda deferretur, non satis reuerenter tractari.

P. Visitator tandem Canzucam reuertit, relictis Dominis Iaponensibus apud D. Protasium, quorum causa multa spectacula, aliaque publica lætitiæ signa, edita sunt. Post hæc P. Visitator profectionem instruit ad Dominum Sancium Omurandonum, D. Bartholomæi filium, cui eadem cærimonia, & solemnitate, tradidit sacrum lignum, & enses, quæ ex parte suæ sanctitatis, Dominus Michael attulerat Iaponenses adierunt D. Protasium ei congratulato:

sto:recepitque eadem reuerentia, & gratiarum actione, qua D. Protasius.

Regressus deinde P. Visitator ad Collegium, cum P. Vice prouinciale visitationem inchoauit; magnamque consolationem accepit ex conspectu tot fratrum, in remotissimis istis partibus longè ab orbe Christiano disiunctis versantium, tantoque spiritus feruore spiritalique animi voluptate Deo seruentium, ut speciem planè præberent Collegij Europæi.

Hoc tempore, è principibus viris, qui venerūt salutatum Patrem, fuit Dominus Ioannes; qui (quoniam Meaco nunciabatur Quabacondonum non cogitare de Patribus restituendis, foreque necessarium, ut Collegium Canzucanū, ob portus marini celebritatem, è medio tollatur) operam suam offerebat pro conseruando Collegio, in ditione sua; posse enim nostros ibi cum sint extra hominum concursum, minore periculo, magis occultè versari. Domino verò Ioanne Canzuca egresso, Meaco per literas cognitum est, Iconocamum in reditu suo valdè abalienatum à Patribus, eò quòd P. Visitator nulla sui ratione habita, pro offerenda Legatione elegisset Cambioiendonum parum sibiamicum. Idè dicebat Cangonocamus; quanquā non aperte id diceretur, sed tantū sermone circumferebatur. Quandoquidem illi ex Parte Quabacondoni, Patrem vocassent, & tam officiosè comitati essent, non debuisse honorem

D 5

hunc

hunc alijs deferri. Quare P. Organtinus huius
 rotius rei cōscijs, curavit eos visitari, optimasq;
 rationes reddi, cur electi non fuissent: nempe,
 quia Meaco abfuissent cūm P. Visitor adue-
 nisset, neque vllum mandatum reliquissent,
 quid agendum esset, ac proinde non solum
 nulla ratione niti possent, sed etiam culpæ
 alicuius rei essent. Cum enim iussissent vocari
 Patrem ex vrbe, eo non expectato, nulla-
 que commissione relicta, discessere, forte
 quodd existimarent, Legationem Quabacon-
 dono, cuius ingenium norant, non fore admo-
 dum gratam. Verum, vt viderunt, tanto ap-
 plausu & triumpho receptam, grauatè, atque
 etiam indignè tulerunt tantam rem sua opera
 & auxilio non esse perfectam. Quo circa nec
 vllam admittere voluerunt excusationem, ma-
 ximè Iconocamus, qui disertè minabatur, se
 nomen nostrum apud Quabacondonum de-
 laturum, quod necdum à conuersione nouo-
 rum Christianorum abstinere, omnibus-
 que ministerijs nostris vt aliàs, fungeremur.
 Rumores vndique spargebat, & alios Domi-
 nos, Quabacondoni amicos & familiares, no-
 stræque fidei hostes, sibi adiungebat, vt nobis
 accusatis, res nostræ, omniumque Christiano-
 rum Dominorum in discrimen vocentur.
 Inter cæteros peruerterunt Amascitaimon in-
 timum Quabacondoni amicum, qui Legatio-
 nem præsentârat, ei que persuaserunt Legatio-

nem

nē fuisse falsam, & commentū merum Patrum
vt sic in gratiam redirent, & integritati suæ re-
stituerentur. Egerunt quoque cum Iacuíno ca-
pitali nostro inimico, qui fuit primus exilij no-
stri autor, semperque minatus est, effecturum
se, vt ne vnus quidem è Patribus in Iapone re-
maneat: qui, vt Quabacondono est admodum
charus, & summa vtitur dicendi libertate, ita in
magnam trepidationem omnes Christianos
coniecit. Hæc cum agerentur Meaci, & quoti-
die à Dominis Christianis recētes nunciij affer-
rētur, cum seria admonitione vt nos occulta-
remus, dissolueremusq; Collegium, Nouitia-
tum, & seminariū, ne occasiodaretur maiori-
bus periculis, omnes eramus in magno mærore
& afflictione, crebrisque orationibus, sanctisq;
sacrificijs, & castigationibus corporis rem Do-
mino commendabamus, multisque consultati-
onibus vtebamur.

Interim Iconocamus, etsi cum alijs nostris
inimicis, à peruersa illa mente non discederet,
tamen hærebant, nescientes an grata futura es-
set accusatio Quabacondono. videbant enim
Augustinum Ecunocamindonum valdè ad-
dictum Quabacondono: & Iacuínus, licet
nostris infestissimus, eodem Augustino, ita
Deo prouidente, vtebatur patrono & Pro-
tectoꝛe apud Quabacondonum. Sed tamē tan-
dem inimici nostri suis sermonibus Legatio-
nem Quabacondono suspectam reddiderunt,
dicentes. Nostros nunquam è Iapone discessisse
Quo

Quo

Quo audito, mutato vultu subiecit, se omnes occisurum. Sed quia tum progressus non est in hoc sermone, nec quæsiuit, vnde id scirent, vel quo loco essent res nostræ, imo ad aliud argumentum, transijt, nihil præterea, ausi sunt hiscere.

Iconocamus, & Cangonocamus prædicti gubernatores Nangasachensium ditionis Vcamensis, antequam Quabacondono de nobis loquerentur, magna celeritate mandarunt suis Officialibus, vt tollerent omnes Cruces, quæ erant in ditione Vramensi, quod & fecerunt, re primum P. Rectori Nangasachensi indicata, dicentes, se non posse non exequi, quod eis mandatum esset, sublaturus se cruces, sed nullam aliam Christianis irrogaturos iniuriam. Qua re cognita Christiani, se potius mortem oppeturos dixerunt, quam passuros vt Cruces deijcerentur. Sed P. Visitator & P. Prouincialis ad cauenda maiora mala existimarunt permittendum esse, vt tollerentur, & decenter conseruarentur, donec in suum locum melioribus temporibus, restituerentur. In hac turbatione etiã rumor percrebescebat, nos fuisse Quabacõdono delatos, ipsumq; summo furore accensum mãdasse Iconocamo, & Cãgonocamo vt irèt Nãgasachũ, vt funditus euerterent illã Ecclesiã, & quotquot inuenirètur in Scimo. Alij dicebant, illos gubernatores venire, vt in exilium mitterèt Omurãdonũ & Arimandonũ; imò non deerant, qui dicerent eos aduenire, vt vtrumq; è medio

medio tollerēt. Veritas autem, quam ex literis P. Organtini cognouimus, & ex alijs, erat hæc: nos verè fuisse accusatos, & Quabacondonum iussisse Iconocamo & Cangonocamo, vt subito proficerentur versus partes Nangafachen sium: vnde quiuis occasionem hausit, effutendi contra nos, quicquid liberet. Interim varij Christiani ex diuersis partibus confluebant, vt præteritorum rationem redderent Patribus. Existimabāt enim iam appropinquare tempus profundendi sanguinem pro fide. nam videntes Quabacondonum, post exceptam tanto applausu & honore Legationem, in veterem eūque maiorem recidisse furorem, cogitabant omnia iam pessum itura, nec vllam superesse spem liberationis. Verum Patres freti fiducia singulari, quam in Deo benedicto collocarāt, experientiaque crebra auxiliij diuini in similibus tempestatibus, non dubitabant, se hoc quoque licet præsentī periculo, liberandos. Atque hac pace & serenitate animi, quæ maxime in Superioribus elucebat, mirum est, quantum animati sint cæteri Christiani; Siquidem in rebus societatis, cernebāt, ne minimam quidem factam mutationem. Dum hæc aguntur, Meaco adest Omurandonus & auus Arimandoni, cum multis literis Patris Organtini, & omnium Dominorum Christianorum illarum partium, qui ardentissimè rogabant P. Visitatorem, vt res Societatis omnes in locum tutum transferret, & Ecclesias in eam formam redigeret

ret

ret, vt similes essent profanis domibus, aut certè eas clauderet; vt si Quabcòd onus veritate rei examinundã susciperet, Patres deprehenderet innoxios, intelligeretq; eos viuere in occulto, quasi exules, atque ita occasione caperet iræ placandæ. Scribebant ijdem Dñi præterea. Iacuinum durissimè eos repræhédisse, & comminatum esse; si post reditũ Arimandoni & Omurãdoni, nõ exterminarèt subitò P. P. rex ditio- nibus suis, se eos deserturos, non posse se, quãtũ uis uellet, eis fauere, cùm Quabcòd onus prorsus abhorreat à patribus, & religione ipsorum. Easdem minas eiecerat in Gominum Insulæ Gotanæ, & Tonum firandensem, ambos Ethnicos, quod Patres in suas prouincias deportassent. Vnde & Dominus Gotanus per nuncium admonuit Patres, vt descenderent; posse eos tepestate sedata redire. Quæ res, illarum partium Christianos, in magnas afflictiones & lacrymas coniecit. Idẽ tentauit Tonus Firandensis, mittens aliquos, qui ex se Dño Hieronymo, & Dominæ Isabellæ persuederèt, nõ esse iã tẽpus vel retinendi Patres in ditioe ipsorum, vel profiteri Christi religionẽ, nisi uelint iacturã facere totius status. Sed Hieronymus in fide firmus & constans, etsi sciret unde nunciij isti uenirèt, percõtatus est, num ista monuissent nomine Toni? cumq; respondissent. Nõ: Si, inquit, non uenistis Toni nomine, nõ aliud habeo dicere uobis quã me, meosq; fratres, inde ab auo mei tẽporibus fuisse Christianos, & tales nos uelle mori;

nec,

nec, quia Christiani sumus, vnquam destitimus fideliter seruire Tono. Breuiter, non solū non dimisit Patrē, quem in patria sua detinebat, sed etiam cogitabat recipere eiectos à Goto.

Hac temporum iniquitate, Pater Visitator, & Pater Viceprouincialis varia consilia, tam cum alijs Patribus, quam cum Dominis Arimæ & Omuræ habuerunt, vt remedium aliquod afferrent tum hominibus, tum terris ipsorum. Et ad demonstrandam, quanta conueniebat, fidelitatem, Pater Visitator eos secretò certiores reddidit omnium, quæ Meaci gerebatur, indéque à Dominis Christianis scribebantur; addebatque nos potius paratos esse mori in Insula aliqua deserta, quam in discrimen deturbare personas, eorumque fortunas; si autem illis aliud videretur, Patres eorum ditione excessuros. Verùm, quantam virtutem iam dicti Domini in hoc turbine Ecclesiæ ostenderint, verbis exprimi non potest. Si enim aliàs in persecutione, nunc certe omnem expectationem nostram, eorum virtus superauit, facinusque edidit æterna dignum memoria, ab omnibus Europæ Principibus magni æstimandum. Nam ambo audacter responderunt; se etiamsi capitís periculum adirent, nullo modo passuros, vt vel minimus frater, eorum terris excederet. Nec posse se id permittere sine graui præiudicio suæ existimationis, & manifesto discrimine totius Christianitatis, eòque magis, quod

Patres

Patres dimissi, non possent habere locum in quem se reciperent. Præterea, sicut Patres toto superiore quadriennio cum periculo vitæ & fortunarum, in eadem ditione remanserunt, à quo tamen diuina gratia sunt liberati; sic & nunc remansuros, eodem Deo protegète, eòq; amplius, quod sicut alias fiduciã magnam collocassent in Cruce miraculosa, quam Dominus noster eis ostendit Arimæ, (vt scriptum est proximis annis); ita multò magis nunc debere confidere, se virtute preciosi ligni S. Crucis, à Vicario Christi missi, à nouis periculis liberandos. Ne tamen humanæ prudentiæ & circumspectioni omnem viam præclusisse viderentur, iudicauerunt expedire: vt ex vrbe Canzucana vbi portus est maris, & locus satis publicus, Collegium cum Domo probationis, transferrentur in locum ditionis interiorem, siue coniunctim, siue separatim, offerebatque D. Protasius loca, quæ ad id videretur magis opportuna, adiuncto auxilio & hominũ, & lignorum necessariorum. Existimauit quoque Nouitiatum remouendum à propugnaculo omurano, propter frequentem concursum Ethnicorum, duoque alia loca, quò migrari possit, nominauit. Deinde, vt aliquot primariæ ædes, particulatim autè Arimæ, & Omuræ, & aliquæ Ecclesiæ per quas Ethnici iter haberent, sic accommodarentur, vt foris non præberent speciem Ecclesiarum, in quibus Patres delitescant: sic enim vacuos futuros omni periculo, & po-

& populum in sua deuotione perseueraturum; non necessarium esse istum externum apparatus ad retinendam pietatem, satis esse, si Patres non absint, quorum opera visitentur, & sacramenta eis administrantur.

Denique vt magis eluceat constantia horum Christianorum Principum, sciendum est, etiã si nos retinendo in suis ditionibus contra Quabacondoni mandatum, in discrimen vitæ & fortunarum se coniecerint, tamen, quamdiu Legatio expectata est, opinio increbuit Quabacondonum studio dissimulasse omnia, donec perfecta Legatione nos in pristinum statum restitueret. Verum, cū nunc post perfectam Legationem id factum non sit; imò dixerit, se traditurum omnes quotquot de nostris essent in Iapone, & sanctam legem nostram radicitus euulsurum, nostri quoque recēter de crimine fictæ legationis sint delati, certum est periculum in nobis retinēdis esse magis manifestum. Et tamen, his non obstantibus, Domini illi noluerunt consentire in nostrum excessum. Sed quia Patribus visa est res maximi periculi, tam multos simul versari in loco, ita ab hominibus frequentato, actum est de transferendo Collegio & Nouitiatu in Amacusam. Quod cū D. Protasius nulla ratione probaret, opus fuit P. Visitatorem Arimam proficisci, & deducere hominem à sententia; qui tandem assensit vt Collegium transferretur Amacusam, sed ea conditione, vt minimum seminarium in sua

E   ditione

ditione remaneret. Omuradonus verò noluit cõsẽtire, vt Nouitiatus trãsserretur Amacusam nisi adiũcto pacto, vt præter Pp. qui curã gerebãt Christianorũ, Omurã quoq; manerẽt illi, dabant operam linguã Iaponicã addiscẽdã.

His ita constitutis, P. Visitator, certiorẽ reddi curauit Dominũ Ioannẽ Amacusandonum, qui etiam instabat, atq; etiã vt Collegiũ cũ Nouitiatu & seminario, in suam ditionẽ immigrarent; nam præterquam quod summo amore prosequeretur Patres, quibus hoc perfugium offerebat, hoc quoque operã precium facturi eramus, vt inter ipsum & Augustinum pax magis confirmaretur.

Ac quia difficile erat, subito instituire migrationẽ hãc triũ maximorũ domiciliorũ, (in quolibet enim, de nostris, alumnis, & famulis numerabãtur centũ capita) maxima diligentia vsi sumus, tũ in aptãdo Seminario, in loco quodã, dicto Fachirao, tribus passuũ milibus ab Arima disũcto, tũ in locãdo Collegio & Nouitiatu in vrbe Amacusana. Nã, cũ egeremus multorũ auxilio, & brachio istorũ Dominorũ, D. Protasius oẽs homines necessarios subministravit, sic vt quotidie operã essent nunc ducẽtã, nunc trecẽtã, sæpe etiã millẽ. Vnoq; circiter mense, eò productũ est ædificiũ, vt oẽs mirarẽtur; in quo ìnerãt duã aula grãdes, quã cõtinerẽt 90. alũnos, cũ suis cubiculis pro decẽ Patribus & fratribus alijsq; necessarijs locis. Qua in re Arimãdoni imprimis eluxit singularis in nos amor & studium;

did. nam & ipse id temporis in propugnaculo Arimensi & Scimanbarano operā dabat certis structuris erigendis, magnumq; suorum hominum numerum continuò occupabat ex mandato Quabacondoni; & tamen, neglectis rebus suis, in nostras totus erat intentus

Eodem tēpore Amacusæ, ex ædibus, quas illi Tonus dederat, & nos ante habebamus, extructū est Collegiū capax hominū è Societate 60ac præterea 60. alumnorū simul & famulorū. Hæc Collegij & Nouitiatus fabricā Dñs Ioannes, vt amore eodē in Societatem, ita pari celeritate, & numero operarū, quo D. Protasius, ad culmen perduxit. Interea res Arimēsæ & Omurēsæ ita sunt Compositæ, vt manentibus licet Patribus nullæ ibi Ecclesiæ fuisse viderentur; Christianisq; indicatū est, hanc moderationē necessariā fuisse, vt D. Protasij & Omurandoni res tutiore loco essent: & quamuis solaremur eos, spe sedandæ breui tēpestatis, nō potuerūt tamē illi se à lacrymis abstinere. Vt verò omnibus constaret syncerus animus D. Protasij, & Christiani magis animaretur, voluit ipse cū multis equitibus suis erigere ingentem Crucem, intra arcem suam Arimæ, instituitque vt quaque Dominica vnus è Patribus, sacrum Missæ in palatio suo faceret, & exhortationem ad populum haberet. Imo non semel dixit, si opus sit, prouinciam suscepturum concionandi Equitibus suis, & aulicis.

Nō deerāt hoc tēpore, noui nūcij Meaco allati

E 1 de

de rebus Quabacondoni, certoque referebatur nos esse accusatos, nouamque suspicionem de Legatione illi obortam; curasse quoque scribi ad Viceregem epistolam valde superbam & arrogantem, in eaque affirmasse, se nostros omnibus suis regnis exterminasse, eò quòd impia doctrina peruersissimæ legis suæ Iaponios imbuissent, minatum denique si in regnum suum redirent, se eos membratim concisurum.

Creuit metus aduentu Iconocami & Cango-
nocami ad urbē Nangafachanā, quorum vterq;
dicebatur in comitatu habere duo millia mi-
litum. Meaci quoque multa consilia agitaban-
tur inter Iacuinum & alios apud Quabacondo-
num. Quidam aiebant, si Nangafachi Ecclesia
euertatur, & Patres amandentur, fore, vt na-
ues Lusitanorum non redeant, pereantq; ma-
ximi momenti commercia: Alij negabant id
futurum, inter quos erat Tonus Firandensis, &
Iacuinus, qui postea iactauit, sine dubio Eccle-
siam Nangafachensem redigendam in cineres,
rem à Quabacondono non alia de causa differ-
ri, quā quia ibi adhuc ageret Legatus, eo verò
digressio: nec illam nec vllas alias in his partibus
permanuras. Itaque cū omnes essent contrarij
nobis, nullus audebat causæ nostræ suscipere
patrocinium, vnumq; remedium & refugium
supererat, omnem spem & fiduciam reponere
in prouidentia diuina. Nihilominus Pater
visitator & P. Viceprouincialis decreuerunt
ad

ad breue tēpus, cum aliquot Patribus consulti-
 toribus & alijs Nangasaci hærere, tum quia im-
 pendebat tempus, quo appellere solet Navis,
 & expectabatur aduentus Iconocami & Cango-
 nocami, tum, quia quamdiu ibi erat P. Visita-
 tor nomine Legati, poterant etiam palam & si-
 ne periculo remanere alij Patres, quasi eius
 socij; Et si prius putauit adeundum Collegium
 Amacusanum, vt fratres solaretur, & in socie-
 tatem reciperet quatuor Dominos Iaponenses,
 qui Romæ fuerant, Hi enim vt fælici exitu su-
 am profectiōnem clauderent, postquam à Deo
 electi sunt, vt magna quædam opera in Iapone
 perficerent, & cum P. Visitatore Meaci magno
 honore affecti essent, muneraque Sanctis. D. N.
 D. Protasio Arimandono, & D. Sanctio Omu-
 randono obtulissent, plane decreuerunt, sæ-
 culo deserto ex Christi consilio societatem no-
 stram inire. Quod etiam si ante profectiōnem
 Meacensem facere constituissent, tamen tandē
 maluerunt primò omnibus ante dictis negotijs
 finem imponere.

Cæperunt ergo magno studio, & submissio-
 ne animi obtestari P. Visitatorem, vt ipsis adi-
 tum daret ad Societatem, quæ res magnum
 gaudium & consolationem omnibus attulit.
 Nam cum hoc tempore, in summo discrimine
 nostra omnia versarentur, & maiores in dies
 calamitates capitibus nostris impenderent; co-
 gnati quoque eorum, tam essent copiosi & po-
 tentes, vt nihil illis deesse potuerit, admiranda

apparuit Dei prouidētia in hoc eorum proposito, & maximē in Domino Michaelē, & Domino Mantio, qui nullis conatibus matrū, et si infestissimarum, passi sunt se a diuino consilio abstraheri: quin & Mantius fratri suo Iusto iuueni. 18. annorū, auctor fuit, ut eandem viam ingrederetur: exēplo enim eius ita cōmōtus fuit, ut non multō post, expugnatis omnibus difficultatibus & maternis minis, ac Icodoni sui cōsanguinei, aliorumq; Mantiiū sequeretur, liberē respondens suis, se passurum potius, ut in mille frustra dilaceretur, quam ut voto suo non faciat satis. Et Dominus Michael cum gratias ageret Domino Protasio, affirmavit, se potius ingressurum Societatem, quam suscepturum quoduis regnum, vel dominium quantumcumque magnum, ut est Arimense, si offerretur. Omnes autem quatuor dictitabant, neque existimationi suā, neque salutē animarum suarum conuenire, si ingrati essent Domino Deo, & non se, pro summo beneficio (quod ex omni Iaponia soli ipsi delecti essent, ad spectandas restantas in Europa, tantosque honores ubiq; recipiendos) totos vicissim Deo offerrent: atque hoc ipso facto omnibus testimonium relinquerent, quanta vidissent. Denique postquam dies aliquot exercitijs spiritalibus dedissent, & facti sui rationes expendissent, P. Visitator eos Amacusam duxit, & ad. 25. diē Iulij anni 1591. in S. Iacobi festo sunt in societate recepti, sicut & octauo post die Mantij frater Iustus:

Iustus. Omnes autem nunc tale præbent de se virtutis exemplum & specimen, vt non dubitemus eos aptissima fore instrumenta ad conuersionem Iaponiæ.

His peractis Patres regressi sunt in portum Nangasacorum, quo ex Cina Lusitanorum Naui ad 19. Augusti diem appulit; in cuius aduentu intelleximus, quod optabamus cognoscere, sælicem statum Ecclesiæ sanctæ, Regiæ Maiestatis, & Paternitatis Vestræ, aliaq; diuersa noua de rebus Europæ & societatis. Appulsa ad littus nauis, statim aduolarunt officiales Iconocami & Cangonocami, eamque noctu diuq; custodierunt, ne per scaphas aliquid ex ea efferretur: aiebant enim, Quabacondonū velle cõemere omne aurū nauis, & idcirco mandasse, vt annotaretur, quot partes auri in nauis essent. At Lusitani restiterunt, & iã di lapsis, triginta diebus, cum tædiū cõtinuæ illius custodiæ deuorare non possent, constituerunt occultè submittere Lusitanū aliquē ad Quabacondonum, qui eū huius rei certiorē redderet. Interim allatæ sunt litteræ, Iconocamum & Cangonocamum cum magna hominum manu tendere Nangasachum, & quoniam de causa aduentus non cõstabat, magna erat in portu trepidatio. Quia verò P. Visitator, post acceptas Meaco literas, timebat, ne magna huius tēpestatis pars incuberet in Societatē, & Christianos: operā dedit, vt quā primū mitigarētur animi Dominorū gētilium, & imprimis Iconocami, misitq; qui eum

visitaret, simulatque ad suam ditionem peruenisset. Vbi verò Nangafachum ingressus est, subito misit quendam Patrem, qui eum inuiseret, & sequenti die ipse eum inuisit, & licet deprehenderit Cangonocamum humaniorem factum, Iconocamus tamè persistebat in sua animi alienatione, imò disertè aiebat, nullum superesse remedium Patribus, & actum esse de nobis apud Quabacodonum. Erant id temporis ibi multi mercatores Meacenses, & Sacaiiani, & variorum Dominorum Iaponiorum Procuratores, qui ad aurum coemendum, plusquam triginta milia ducatorum attulerant. Hi cum viderent, quò spectarent consilia dictorum gubernatorum, publiceque diceretur; Quabacondonum velle comparare omne aurum, sed pretio longè discrepanti ab eo, quod obtulerant Mercatores, dictis fidem adhibebant. Quare Lusitani statim se in nauem recepere.

Iconocamus verò varios nuncios submisit, qui eum Praefecto nauis de negotio auri tractarent: sed per Officiales ei indicatum est, se hac in re nihil effecturum apud Lusitanos, nisi opera Patrum, qui apud eos in magno precio essent, idque experientia probatum; ad quod respondit, se non egere opera Patrum, posse se, quicquid vellet, ipsum cum Lusitanis transigere. Verum postquam nec Praefectus nauis, nec Lusitani eius votis fecerunt satis, nihil effici potuit, itaque molliri eius animus cepit, & per unum officialem, qui erat Christianus, aliosque Christi

Christianos, quos comites habebat, legationē admodum benignam instituit ad P. Visitatorem, rogans vt ne operam suam in hoc negotio denegaret. Sed, vt Pater probè perspiciebat, quò vergerēt eius conatus, & quid conueniret agere Lusitanos, ita negotium dicebat esse arduum & difficile. atque ita mensis integer Iconocamo, non sine magna molestia, exijt. Pater autem sciens Iconocamum non habere à Quabacondono potestatem faciendi quicquam contra nauem licet eam iactaret, eumq; reformidare responsum, quod Lusitani à Quabacondono expectabant, ita rem vniuersam, nihil concludendo, transegit, vt Iconocamo & Cangonocamo abundè fuerit factum satis. Nam sanctè ei promiserunt, se in posterum causæ Patrum patrocinaturos, commonefacturosq; Quabacondonum, conseruari non posse consueta inter Iapones & Lusitanos commercia, si Patres Iapone exigantur. Interea cognouimus, Lusitanum suprà dictum, cùm Meacum attigisset, certiozem reddidisse Quabacondonum de conatibus Iconocami & Cangonocami in extorquendo omni auro, eumq; re intellecta, magno furore accensum in vtrumque, amicosque, eos monuisse de impendente eis periculo, ipsi certe, vt didicerunt Lusitanum redire cum responso contra se impetrato, in fauorem Lusitanorum, cogitarunt de capeffenda quam primum fuga, post longā cum Visitatore, quem & postea ipse Cangonocamus inuisit, tractationem.

E s

onem.

onem. Tandem Lusitanus cum equite Quabacondoni Nangasachū appulit, qui eques magna humanitate Lusitanos allocutus est & grauiter in Iconocamū & Cangonocamū inuectus, aperte affirmans: Quabacondono vehementer displicuisse vtriusq; factū, vt voluntati suæ omnino contrariū: se omnē Lusitanis in mercibus distrahēdis relinquere libertatē, mandauitq; officiales, qui molestiam Navi attulissent, conijci in carceres & condignas de eis pœnas sumi. Scripsit etiam epistolam ad Iconocamū & Cangonocamum, cuius exemplum voluit dari Lusitanis, tam aculeatam & asperam, vt ipsimet mandarint Officialibus suis vincula iniici, parumq; absuit, quin omnes in extremū exitū venirent. At post perpeſſas multas ærumnas Quabacondonus eis noxam condonauit, sed ita, vt portus Nangasachanus in posterum cederet primarijs è populo, qui dicuntur Ottonas, qui cum omnes sint Christiani, non potuit non hoc nobis esse gratissimum, nempe seruitute hominum gentilium deinceps, quod non sine singulari dei prouidentia accidit, vindicatis. Quamquam & aliud ex hoc euentu, diuino nutu, consecutum est bonum; nam Officialis quidam Iconocami existimans iam actum esse de vita sua, ob beneuolentiam à Patribus præstitā, manus dedit Christo, & sacris aquis tinctus est. Idē fecere quidam alij, & facerent plures, si libertas prædicandi fuisset, itaq; his paucis, ad auerſenda maiora mala, contenti fuimus.

Cum

Cū deinde tēpus aduenisset, quo Lusitana nauis soluere solet in Cinā; Quabacondonus voluit respōsum mittere ad Viceregē, & quoniā adhuc habebat suspectā Legationē, nō solū epistolā ad Viceregē dedit admodū arrogātē, vt diximus, verū etiā capita quāsdā in Pp. adiecit, similia ijs quæ publicauit, dū primo nos è Iapone exulare iussit, cōfingēs, se eijcere P. quod traderēt Legē impiā, & tēpla Camis & Fotoquis idolorū suorū euerterēt, aliaq; facerēt, cū bonis moribus, & legibus Iaponiæ pugnātia. P. Organtinus tunc agens Meaci, effecit per quosdā Christianos vt exēplar epistolæ, & capitū illorū obtineretur, & ad P. Visitatorē miteretur. Vox cōmunis omniū Christianorū iuxta ac gētiliū erat, naue depulsa, de nouo publicanda esse dicta capita, vt ita occasio daretur tollendis è medio Patribus, qui in Iapone remansissent. Quare Dñi Christiani Meaco scribebāt, non opus esse aliud facere quā vt ædes cæteris maiores euerterētur, & Patrū fratrumque præcipua pars migraret in Cinā, pauci autem occulti remanerēt, alioquin tam ipsos, quam Dominos, qui eos in ditionibus suis detinent, in maximum discrimen vocandos. Pater Visitator perlecto exemplo epistolæ, & capitum dictorum, scripsit P. Organtino, vt quacunque ratione posset, efficeret, vt Quabacondonus epistolam mutaret; & si alius non sit, qui velit ei de ea re loqui, frater saltem noster Ioannes Rodriquez legationis interpretis eum adeat, & dicat, Patrē intellexisse, quid ad
Vicere-

Viceregem scripserit, eumque vehementer dolere esse illo modo scriptam, planeque confituisse, quandoquidem eam offerre non audeat, nec secum quidem eam deferre. Dum P. Organtinus quaerit hominem, qui causam nostram agat, ecce Deus mouet cor gubernatoris Meacensis, Guennifoin gentilis, Quabacondon valde addicti, & nomine prudentiae, modestiae, & fidei celebrati: etsi non nihil ab alienatus esset à nobis, quod P. Visitator ab initio sibi non fuisset commendatus: etsi Pater officio suo in eo salutando non defuerit. Cum ergo nomine P. Organtini frater quidam ei loqueretur, forte ei aderat alius gentilis amicus plane ignotus, qui dum audit fratrem commendantem Gubernatori res Societatis, vicem doloris nostrorum, caepit obsecrare Gubernatorem, ut velit Patrum causam agere, esse homines probos, quibus multi aduersentur, eosque deferant falso apud Quabacondonum, nulli patrocinentur.

Commotus hoc sermone gubernator, respondit, se libenter obsecuturum, sed magnam fore difficultatem in mutanda epistola, quod esset iam conscripta & signata, erat autem à quodam Bonzio composita. Quodam ergo die, cum Quabacondonus cum dicto gubernatore, praesente Quambioiendono, & alijs familiaribus, loqueretur, petebat, num omnia essent expedita, quae erant mittenda ad Viceregem? respondit autem Gubernator, esse, nec aliud superesse,

resse, quam ut mitterentur. Replicabat Quabacondonus se vehementer suspicari, Legationem fuisse fictitiam, & Patres se fefellisse, ac proinde dubitare, num vlla munera velit amā dare ad Viceregē. Tum Gubernator subiunxit, facile posse cognosci rei veritatem ex interprete Legati, & aliquibus Lusitanis, quos, sua Excellentia posset curare ad se vocari. Et mox Quabacondonus, Rectè, inquit, loqueris, & confestim curavit eos accersiri. Venit ergo Ioannes Rodrigez frater noster, cum duobus Lusitanis, qui cum eo remanserant, quibus, antequam ingrederentur per Gubernatorem eundem, & alium gentilem, voluit indicari, se vehementer dubitare de Legatione, ac proinde liberè dicerent, quomodo res contigisset, & quod argumentum haberent à Vicerege verè profectam esse, deinde si remitteret ei munera, quis redditurus esset ei de ea re respōsum. Respondit frater confidenter, quod ad Legationē attinet; non posse eam in dubium vocari; cū res fuerit omninò publicè gesta, ut quod Legatus tanto comitatu aduenerit, tot regna transferit, tanto tempore in Cina hæserit, equos, aliasque res Indorum proprias, quæque non potuerint occultari, adduxerit: & si Vicerex illa non misisset, quod fieri non potuisset, ut alia via illa mitterentur: deinde, quod Legatus publice cum quatuor Dominis Iaponensibus è naui descenderit. Addidit præterea Excellentiam suam posse ex multis Lusitanis

tanis

tantis rem explorare, qui tunc temporis in portu, & naui fuerunt. Ad hæc non potuisse confingi Legationem tam splendidam, & tam publicam; nam si ad aures Viceregis, uti omnino venire poterat, peruenisset, valdè grauitertulisset rem tãtam nomine suo confingi. Gubernator quoq; aliquid, quod in rem nostram faceret, adiungebat. Atq; ita factum est, Deo iuuante, ut Quabacondono fuerit satis factum, ipseq; affirmarit, agnoscere se, ita se rem habere. Idem confirmabant alij Domini, qui præsenteadaderant. Quod verò ad munera attinet, quæ Quabacondonus cogitabat destinare ad Viceregem, subiecit idem frater, etiamsi satis sit in ea re testimonium omnium Lusitanorum; verè tradenda esse Viceregi, tamen, ut certius de re constet, posse eum mandare, ut socij aliquot Legati in Iapone obsides permanerent, donec ex India responsum de redditis muneribus afferatur. Ad quod respondit, rationi consentanea esse omnia, & iccirco subito dedit illi aditum, multa que percunctatus est, cum significatione approbationis responsorum, & addidit, se hæctenus nunquam benè de his rebus informatum, Patres esse extra culpam; exilio causam dedisse quosdam ab ijs institutos Christianos, qui exigua prudentia, & nimio feruore contenderant omnes suos subditos adigere ad suscipiendam Christianam religionem (Videbatur autem digitum intendere in Iustum Vcondonum) qui multis persuaserant

rant

rant non solum vt sacris nostris initiarentur, verum etiam vt idola Chamis & Fotoquis euerterent, & subditos omnes ad ouile Christi pellicerent. Verum ille ea in re nullam culpam agnoscit, sed magnam potius gloriam suam, vt re vera est. Quærebat quoque, num omnes in India essent Christiani? Respondit frater, Indiam esse regionem maximam, in eaq; varias esse sectas, & liberum cuique esse aditum ad Christianam, & idè Patres in omnibus Indiæ partibus, nullo contradicente, eam diulgare. Ex quo responso consolationem aliquam accepisse videtur, nam subiicit, in Iaponia cuique liberum esse, sequi sectam quam velit. Sed quia Iaponia sit regnum Chamis, cui omnino repugnet doctrina Christiana, non posse eam bonam esse pro Iaponia, licet bona sit pro India. Addidit, placere sibi commercia Lusitanorum, velle se mittere quosdam salutatum Viceregè, permittere se quemque eam religionem colere, quam suscepisset, parum referre, etiam si aliquot minorum gentium homines in Iaponia sint Christiani. Inter alia deinde quæsiuit à fratre, quare vnus è Patribus Legati officio functus fuerit, cū tamen oēs fuerint exilio multati. Respondit, Patrem alias fuisse in Iaponia tēpore Nabu nangæ antecessoris, cumq; post reditum in Indiā, didicisset, suam Excelentiā peruenisse ad Iaponiæ sceptrū & Patrū esse fauorē & Patronum, visum esse faciendum vt Iaponiam, cum hac Legatione quandoquidē iā aliquā
Iaponiæ

Iaponiæ notitiã experiẽtia ipsa collegisset, eperet: Cum autẽ ex India discederet, nondũ ci constitisse, de Patribus exilio multatis. Deniq; post longum sermonem, cum magna significatione lætitiæ, iussit afferri aliquot dona, quæ ad Viceregẽ erant mittenda, voluitque Lusitanum indui armis quæ erant quoque mittenda. Atq; hinc omnes maiorem opinionẽ sperã conceperunt, sc̃licitem fore rerum nostrarũ exitum, quam vnquam fuerit expectatum. Gubernator inde fratri dixit, Quabacondono totam eius relationẽ placuisse. Subiunxit se non esse similem eorum, qui fingerent se esse fautores; & postea facerent omnia contraria. Hac occasione exposuit illi rerum nostrarum statum, demonstravitque necessarium esse conscribi aliã epistolã ad Viceregẽ. Promisit se fautorẽ, futurũ, & effecturum, vt epistola mutaretur, modo aliqui Patres pro obsidibus Nangasachi remanerent, sed à prædicatione diuinæ legis abstinerent. Sic inquebat, necessariò faciendũ est si me vultis habere patronum, si enim seculus fiat conijcietis me in discrimen apud Quabacondonum, & ex amico reddetis hostem infestissimum. Habete patientiam modò; nam sublato Quabacondono, poteritis legem vestram propagare.

Idem frater postea iuit salutatum lacuinum, nullo signo indicans se scire illum nostræ religioni capitalem semper hostem fuisse, licet exterius semper ostenderet se esse P.

Visita-

Visitatoris amicū. Hic Iacuinus fassus est, Quabacondonum post colloquium fratris valdè mutatum, nec se mirari eum suspectas res nostras habuisse, cum multos secum habeat, qui pessimè de rebus nostris loquantur. Monuit, vt P. Visitatori scriberet fortiter ferret ad tempus omnia, Sperari breui meliora temperaret ardorem Christianorum degentium in Scimo, Patresque iuberet se domi continere, & à prædicatione abstinere; Quabacondonum velle præstari sibi obedientiam, esseque hominem simplicem, qui paulatim, magis magisque placaretur. Multa alia quoque consilia dedit, vt & ipse animum mutasse videretur, req; ipsa, declarauit se rectius affectum ad fidè Christianam. Non parum hanc Iacui mutationem promouit beneuolentia Nangasachi præstita eius Procuratori, gentili quidem, sed homini à natura probo, qui toto pectore recepit se causam nostram Iacuino probaturum, vt & fecit, eiq; dixit, si Patres nõ maneāt Nangasachi, nullam Iaponijs amplius fore negotiationè cū Lusitanis, omnia cõmercia finem habitura, nauem nõ rediturã: quo sermone planè mitigatus est.

Sub hoc tempus obiit vnicus duorum annorum filius Quabacondono, qua morte magnū accepit vulnus, Chamis quoq; & Fotoques, orationesq; Bonziorum in minore æstimatione esse ceperunt. Post diuturnum verò luctum & magnificas exequias, factus mansuetior, reuocauit fere omnes, quos in exilium amandarat.

F

Et

Et nos cum Icondono magna spe lactabamur, Interim Gubernator capta occasione sermonem renouavit de epistola ad Viceregem mittenda, addens, Legatum sibi scripisse, se valde dolere ob argumentum epistolæ, si eo modo perferat ad Viceregem fore ingratisimam, & quoniam sua Excellentia vellet retineri commercia, amicitiamque Viceregis, necesse esse, ut alia epistola longè à priore diuersa exaretur. Acquieuit Quabacondonus, & subito voluit aliam exarari. Sed quia Bonzij priorem scripserant, consilium mutauit: cumque postea cum gubernatore, alijsque Dominis colloquium habere petebat, paratane essent omnia pro Vicerege; & responsum est, non superesse aliud nisi ut alicui consignentur & mittantur, tum ille quærere, an conueniens sit Nangasachi aliquos ex eis relinquere obsides, & quot esse possint. Respondit Gubernator, sibi videri relinquendos decem vel viginti, quoque plures relinquerentur, eò melius esse. Tum ille, sibi quoque idem videri, & conuertendò se ad reliquos Dominos, specie sciscitandi, omnes simul respondere, idem sibi videri. Vnde apparuit, iam esse placatum: & ad continuanda commercia cum Lusitanis, obtinendumque ex sua legatione responsum voluisse Patres remanere Nangasachi: Sed ut ostenderet, se non esse inconstantem, & magis haberet subiectos, consilium secutus est de retinendis aliquot Legati socijs,

Paucis

Paucis post diebus frater Ioanes Rodriguez à Quabacondono vocatus est, vt commédaret ei munera, & literas ad Viceregem, multisque verbis eum ambuládo beneuolè allocutus est, affirmans, se velle habere magnum cum Vice-rege commercium: Lusitanos & Iaponios fore vnum & idem, Patres in rebus actis vacare culpa, sed quia Iaponia sit regnum Chamis non bene illi conuenire cum lege nostra. Omnino se optare vt magna inter vtrosque sit negotiatio, Lusitanos degere posse in quacunque Iaponiæ parte collibuerit. His & similibus verbis amicè eum à se dimisit. Gubernator quoque ei tradidit epistolam pro Patre Visitatore, qua indicabat, quandoquidem Quabacondonus mandasset, vt decem è socijs eius in Iapone remanerent, in posterum fæliciosem fore rerum nostrarum progressum, prorsus commendans, ne hoc tempore rumor aliquis excitaretur.

Hoc successu minimè expectato plurimum recreati sunt omnes Christiani, videbamurque illis quasi restituti. Nam intelligentes epistolam illam terribilè contra Patres scriptam, esse mutatam, decemque socios ex mandato Quabacondoni debere manere Nangasachi, planè colligebant, neminem deinceps accusationem in nos vllam moliturum. Itaq; noua lux omnibus videbatur oborta, & diuinæ prouidentiae potentiam admirabantur

quod quo tempore nullum mali remedium
superesse visum est, extremaque tempestas, di-
gresso Patre, omnium imminebat capitibus, se-
renitas vultus Quabacondono redierit. Ita fa-
ctum est, vt fides in nouorum Christianorum
pectoribus multum sit corroborata, & nos in
trāquillitate magna & pace, ac in primis P. Visi-
tator, vitā egerimus. Etenim cū necessarium
esset eum in Indiam reuere, ne Quabacon-
dono aliqua nouæ offensionis in Christianos
ocasio suppeditaretur, ipse verò & nos omnes
in magno essemus mærore & angustia, si in tam
afflictio statu res Christiana mansisset, magno
beneficio affecti fuisset, si vel vnum Patrem
Nangasachi nobiscū retinere licuisset. Verum
Deus totis his quinque annis persecutionis in
nullis, quantumuis magnis, afflictionibus, &
turbis nos suo solatio destituit. Primum enim
omnibus Patribus & fratribus firmissimam cō-
municauit spem, omnium periculorum & dif-
ficultatum breui finem fore, simulq; animum
& pectus dedit, millies potius morte occumbē-
di, quam Christianum gregem deserendi in
Iaponia: accedit, quod in æstu tribulationum,
& nouis rumoribus ingruentium grauiorum
tempestatum, tanta in pace & securitate viue-
bamus, vt ipse P. Visitator obstupesceret, neq;
aliud esse poterat, quam ipsius Dei opus. Alte-
rum solatium fuit, quod benedictus Deus hoc
ipso tempore tantam animi fortitudinem Do-
minis Christianis contulit, vt nunquam dubi-
tarint;

tarint nos retinere in suis ditionibus, etiam si
vitæ & fortunarum omnium ipsis ad eundem
esset discrimen. Qua re semper iniecta nobis
spes est, non permissurum Dominum Deum,
ut causa tuendorum Patrum, illi iacturam fa-
ciant vel vitæ, vel dignitatis suæ. Certe D. Pro-
tadius, alijq; Domini, crebrò dictabant, desi-
derium pro amore Dei ad eundem periculo-
rum, nõ tam imminuere in eis spem & securita-
tem, quàm augere potius. addebant alij, cum
Patres amore salutis Iaponiorum cum peri-
culo vitæ suæ remanere velint, conuenire, ut
ipsi quoque ad conseruandos Patres in idem
periculum se conijciat. Tertium solatium fuit,
quod quo plus crescebant minæ persecutionis
Quabacodonianæ, de euellendo radicitus semi-
ne fidei Christianæ, hoc amplius Deo propitio
fidei existimatio apud gentiles, desideriumq;
Christiana sacra suscipiendi, creuerit, nec dubi-
um est, quin res sit omnino supernaturalis, si
spectemus, quanto timore & tremore omnes
seruiant Quabacondono. Nam etiam à maximis
Dominis, quantumuis sanguine & genere con-
iunctis mox atq; in exilium abacti sunt, sum-
moperè abhorruerunt, nec vllus inuenitur, qui
vel minima eis fauoris aut amicitia signa exhi-
beat: nobis verò licet externis & alienigenis,
& tãtopere apud ipsum Quabacondonum exo-
sis, maiorem quam vnquam honorem & reue-
rentiam præstiterunt. Quartò voluit Deus nos
etiam consolari, quod Ethnicorum quorun-

dam animos ad nos iuandos, & è periculis liberandos excitauerit, vt Gubernatoris illius Meacensis, & Procuratoris Iacuni, & aliorum, & quod amplius, quod ipsum Iacuinum impulerit ad suscipiendum nostri patrociniũ apud Quabacondonum, & retinendam amicitia Augustini Eucnocamindoni, ac Patris eius Aicumindoni, Arimandoni, & Omurandoni, omniumq; aliorum Dominorum in Scimo. Vnde etiam si nobis malè vellet, ageretque cum dictis Dominis, vt nostros suis ditionibus exturbarent, nihilominus propter illos, ab accusatione nostrorum abstinuit. Sicut & alij non ausi sunt nos accusare, quod viderent Iacuinum ipsum ad gratiam Augustini conseruãdam non solum non infestum esse Christianis, verum etiam eorum patrociniũ suscepisse. Verum quia gratum fore Vestrae Paternitati existimo secundae epistolae responsũ à Quabacondono ad Viceregẽ datã subiungam illius exemplum.

EXEMPLVM EPISTOLAE QUABACON-
doni ad Viceregẽ Indiae.

Domine, Recepi literas, quas Dominatio Vestra è tã loginquis regionibus ad me misit, in quibus aperiendis & perlegendis visum mihi videre longitudinẽ leucarum terrarum mariq; Regnũ hoc Ioponiae, vti scribebas, continet amplius Sexaginta Status, vel ditiones, in quibus superioribus temporibus magnae fuerunt

rūt perturbationes & bella. nulla pax vel tranquillitas; multi enim impij & scelerati homines patriæ proditores in vnâ conspirarunt sententiam de neganda suo Regi obedientia. Quæ res inde ab adolescentia me vehemèter afflixit & contristauit, cæpiq̄ue à longè cogitare de ratione subiugandæ huius gentis, totiùsq̄; regni pacificandi: fundamentiq̄; loco tres posui virtutes, nempe comitatē, affabilitatemq̄; sermonis in consuetudine hominum; prudentiam consideratam in rebus iudicandis, & egregiam animi fortitudinem & præstantiam: quarum præsidio totam hanc gentem subiugauit, & omnia regna in hanc vnus Imperij formam redegei, extinctis impijs & sceleratis, promotis vero & adiutis operarijs, qui in colendis agris laborant. Atque ita restitui his regnis pacem & tranquillitatem, paucisq̄ue annis Iaponiæ Monarchiam ad eò firmaui & constabiliui, vt nunc sit instar ingentis rupis, quæ loco moueri non potest. Vnde factum est, vt in omnibus quatuor partibus regni habeant Regem multa prudentia conspicuum, & rex vicissim omnes sibi ad nutum morigeros: Atque hoc ordine & exercui, & declarauit potentiam boni Capitanei, cui hæc regna subiecta sunt, nempe, quia tollit è medio omnes sceleratos, & euellit radicitus omnes latrones terra marique grassantes. Ita fit, vt populi, familiæ, omniaque regni loca mirabili pace & quiete ruantur. Præterea omninò decreui inuadere

regnum Cinense : & intra paucos dies naues
conscendam, neque dubito me victoria poti-
turum. Vbi ergo illud occupauero, poterit V.
Dominatio facilius omnium rerum mecum ha-
bere communicationem. Quod ad Patres atti-
net, Iaponia est regnum Chamis, quem puta-
mus eundem esse cum Scin, qui est omnium re-
rum principiū. Hic Scin est substantia, ipsumq;
Esse verum omnium rerum, omnesq; res sunt
vnam & idem cum Scin, & in Scin resoluun-
tur. Qui in Scina vocatur Iutto, in Tescincu ve-
rò Buppo. In obseruatione deinde legum hu-
ius Chamis consistit tota politica gubernatio
Iaponiæ: quæ si negligitur, nullum discrimen
est inter Dominos & subditos: si verò serua-
tur, perficitur vnio & concordia, quæ debet
esse inter Patrem & filium, maritum & vxorem.
Itaque tota tam interna, quam externa guber-
natio hominum, regnorumque, sita est in con-
seruatione huius vnionis & politiæ. Iam Patres
quidem superioribus annis hæc regna ingressi
sunt, vt aliam legē ad saluandos homines præ-
dicarent: cæterum quia nos instituti & firmati
sumus in legibus Chamis, aliam nullam legem
desideramus: varietas enim opinionum & le-
gum cedit in detrimentum & præiudicium re-
gni. Quamobrem iussi Patres excedere è Iapo-
nia, eorumque legem promulgari vetui, neque
volo, vt deinceps in hoc regno nouam aliquam
Legem annuntient. Hæc licet ita se habeant,
tamen vehementer desidero, vt stabilis inter
nos

nos maneat cōmunicatio, sic enim hoc regnum terra mariq; liberum erit à prædonibus. Omnibusq; negotiatoribus merces aduehētibus potestatem facio omnia sine vllō impedimento vendendi. Rogo V. Dominationem, vt hoc idem approbet. Munera, quæ huc misisti ex istis partibus Sur, omnia recepi, sicut in literis tuis erat per scriptum. Ego quoque ex istis regnis alia quædam transmittō, cum memoriali munerum, & nominibus eorum, qui dederūt. Cætera referet Legatus: quare nec ero longior. Data vigesimo anno Tensci, ad vigesimum quintum Septimæ Lunæ,

In fine erat sigillum, & subscriptio.

Hæc est posterior illa epistola, quam frater noster Ioannes Rodriquez sermone suo extorferat. Prior enim erat valdè, vt dixi, arrogans; vnde ipse Quabacondonus, cum iterum hanc cum illa conferret, & quia lingua Cinensi ei ignota, scripta erat, declarari cuperet, dixit: Epistola illa fuit æquo acerbior, & difficile fuisset eam offerre Viceregi, Quare Legato meritò displicuit. Quod ad hanc secundam epistolam attinet, cognouimus, multo futuram fuisse mitiorem & commodiorem, si non fuisset composita à Bonzijs legis Christianæ hostibus: & quoniam nemo aulus fuit queri apud Quabacondonum de hac re, necesse fuit nos hac epistolæ forma esse contentos. Omnes deinde miraculi loco habuere, quod epistolam iam sigillo firmatam mutasset: nam ritu Iaponiorum

.F 5   spectato,

Inspectato, moribusque Quabacondoni, id videbatur impossibile, ne diceretur, Quabacondonum coactum mutare, eò quod Legatus, parui eam fecisset. Verum Deus est mirabilis in omnibus. Quod dicitur in epistola, ipsum effecisse, ut in omnibus obedientia præstetur Regi, nomine Regis, intelligitur Dairi, qui est genuimus, & verus Dominus Iaponiæ, nunc autem tantum nomen obtinet Regis, ut aliàs scriptum est, tantamque habet auctoritatem, quantam illi concedit Quabacondonus.

Quod ad virtutes tres attinet, de quibus gloriatur, duæ tatum aliquo modo in eum conveniunt, Prudentia & fortitudo animi; at tertia affabilitas eius, talis est, ut nullus ei loqui possit, nisi se accommodet ad eius morem; neque ratio vlla potest ei afferri, nisi velit. Quod verò dicit se adiumento esse agricolis, & totum regnum pacificatum esse; verum est quidem nulla nunc esse in Iaponia prælia, sed pacem uniuersalem ob merum timorè illius; sed & illud certum est, nunquam agricolas in statu tam miserabili fuisse; nunquam etiam omnes alios homines, siue summæ siue infimæ conditionis sint, tanto seruitutis iugo oppressos fuisse, ac nunc sunt; nec vident quemadmodum extricare se ex eo possint. Verum ille nouit egregiè laudes suas prædicare & amplificare.

Scripta fuit dicta epistola in folio octo palmos longo, & quatuor lato, quâ studio curauit confici ad imitandam quadantenus chartam perga-

pergamēnā, qua in suis literis Vicerex vsus fuerat. Intus, foliū multis floribus aureis erat depictum, & in cululliformam cōplicatū; impositaque est epistola sacco holoserico rubeo, auro & argento variè contexto, hic verò inclusus est pixidi more Iaponico, quæ ob pretium, & artificiū tam fuit admirabilis, vt omnibus Europæis tenuitas & excellentia operis possit esse stupori; Intus, operta erat, & foris, quadā specie Sandarachæ, quæ in Iapone dicitur Vroschi, confecta ex auro contuso, & in puluerē minuto, distincta argenteis aureisque flosculis ita ipsi Vroschi insertis, vt nemo capere possit coniunctionem, nisi qui totius pixidis structuram pernouerit, cuius species mirum quam venusta sit, & ad aspectū iucunda. Habebat deinde vtrinque aliquot rosulas, cum aureolis catenulis, encastis nigricantibus, & resticulis pixidem astringentibus. Hæc verò pixis rursus alio sacco eleganti tecta est, & immissa in aliam pixidem, perbellam, & claustris artificiosissimis munitam.

Vnde liquet quāto honore Quabacondonus afficere voluerit Viceregē. In eadē pixide erat & alia charta, epistolæ similis, in qua descripta erant munera, quæ offerri debebant, & nomina artificū, veterumque magistrorū, qui confecerāt arma ex ferro peruetusto, quod in Iaponia magno æstimatur. Misit autē duo genera integrorum armorum arte discrepantia, quæ etiam ob tenuitatē, Europæarū lancearū ictus sustinere nō possent, tamē magni pretij fuere. Erāt
enim

enim plena rosis, floribus, & varijs animalibus aureis ad riuum ab optimis quibusq; Iaponia artificibus elaborata Quaelibet armatura habebat suam peram sericam, insertam arcæ, quales Iaponij ex humeris gestant dum eunt ad bellum. Tectæ erant hæ duæ arcæ sandaracha tam lucida, vt esset instar speculi; claustra eius erant inaurata, tam pulchrè elaborata, vt potuerint seruire conseruandis sacris Reliquijs. Adhæc misit Nanguinatam, (quod instrumentum est bellicum, simile hellebardæ, sed longiore hastili) perinde ornatam ac pixis epistolæ, sed alio genere & figurarum & artificij. Vagina quoque huius instrumenti affabrè ex auro fuit elaborata. Misit quoque ingentem bipennem, vnumque gladium, ea magnitudine, qua fere Iaponij vtuntur & minorem gladiolum, qui fit loco pugionis. Hæc dona vt erant satis elegantia & ad aspectum perpulcra, ita apud Iaponios pretiosa. Multa ex illis hic æstimantur quingentis, mille, bis, quater, & aliquando sexies mille scutatis.

Hoc fere tempore, cum Quabacondonus cogitaret de aggrediendo bello Cinensi, varios Dominos, & belli Præfectos conuocauit, quibus voluntatem suam exposuit: qui etsi in contraria essent sententia, tamen omnes, nulla obiecta difficultate, decretum eius comprobauerunt. Nam dixerat se hoc bello non abstenturum, etiamsi proprius filius ad vitam reuocatus illud deprecaretur, imò si quis ea in re moueret

ueret difficultatem, se confestim eum è medio
sublatum, Quare aliquot mensibus vbique
nihil aliud erat videre, nisi apparatus nauium,
armorum,munitionum, aliarumq; rerum ne-
cessariarū in bellū. Catalogum confecit Qua-
bacondonus omnium Dominorum, suorum
subditorum, quos voluit omnes secum bello
interesse dempto nemine, adiuncto & censo
numero eorum, quos quisq; secum adduceret.
In omnibus his regnis de Scimo nominauit
quatuor, eosq; sibi valdè addictos, quos non
sine omniū admiratione voluit esse quasi capita
omnium horum nouorum Regnorum, etiamsi
alia multo his quatuor essent potentiora. Ex
quibus, Deo ita disponente, duo fuere Christi-
ani, nempe Augustinus Ecunocamindonus,
Dominus dimidiæ partis regni Fingensis, &
Cainocami filius Quábioindoni Dominus ma-
ioris partis regni Bugensis. Ethnici verò duo
fuere, Toranosuque, Dominus alterius partis
regni Fingensis, & Augustini capitalis inimicus,
& Iconocami, Dominus alterius partis regni
Bugensis, ac inimicus eiusdem Augustini &
Cainocami. Mandauitq; Quabacondonus vt
omnes Domini Christiani de Tescimo comitē-
tur Præfectos Christianos. Fuit ibi Dominus
Protasius cum duobus milibus militum. Omu-
randus cum mille, Dominus Suscimæ gener
Augustini, qui iam erat factus Christianus. De-
inde ordinauit vt Augustinum comitarentur
Domini, Firandensis & Gotanus, qui licet gen-
tiles,

lites, habebant tamen multos Christianos subditos. Itaque Augustinus traheret secum exercitum quindecim milium militum, praeter nautas, lixas, aliasque operas pro conuehendis impedimentis non minore numero conductas; qui in regno Corai etiam ceperunt arma, & milites facti sunt. Eidem Augustino Quabacondonus, singulari fauore, primum locum dedit in impressione facienda in regnū Corai, nimirum ut ille solus cum copijs suis illud ingrederetur, ceteris Dominis expectantibus in Suscima, quæ 18. leucis abest à Corai, donec ab Augustino moneretur; Quæ res magnam apud omnes Augustino procreauit inuidiam, & dolorem, sed, ut iam dicitur, fuit Augustino valdè honorifica. Alterū præfectum Christianum Cainocamum, 3. annorum iuuenem, voluit ut comitaretur Rex Bungenfis cum sex milibus militum, ita ut cū quatuor milibus, quæ iam habebat, essent decem milia, præter nautas, aliosque, qui onera deportarent. Fuit hoc nobis, omnibusque Christianis solatio maximo. E dominis Gentilibus Quabacondonus voluit Dominum Riofogi adiuncto Foranosque venire cum octo milibus. Regem quoque Sassium adiuncto Iconocamo, cum totidem. Interque omnes primum locum consignauit Augustino. Reliquos milites Iaponiæ omnes suos esse comites voluit; numerus autem omnium, ut ex Catalogo descripto liquebat, erat trecentorum

torum milium hominum ; è quibus milites erant ducenties mille. Ordo autem hic præscriptus erat, vt iter institueretur per regnum Corai, quæ est quasi insula, cuius vnum caput contiguum est Cinæ, & licet separatum regnum, Cinensi tamen regi est subiectum & tributarium. Et quoniam hoc regnum vno brachio maris à Iapone auulsum est, constituit Quabacondonus regnum Corai sibi subijcere, quòd abundet commeatu, vt inde facilius trajcere possit in Cinam. Dum omnia parantur, constitutum est, vt in præcipuo portu Scimensi, qui Firando duodecim abest leucis, & dicitur Nangoia, excitaretur ingens & vastum propugnaculum ; se enim ibi velle commorari, & expectare cum tota classe, donec noua afferantur de progressu quatuor Præfectorum vel Capitaneorum. Voluit & alterum propugnaculum exstrui in Fuchinoschima, quæ alia est insula inter Nangoiam & Suscimam. Addidit tertium in Suscima, decem & octo leucarum intercapedine à Corai, vt ita transitus efficeretur commodior. Horum propugnaculorum fabricandorum curam imposuit quatuor illis belli Præfectis, cæteris verò Dominis de Scimo eorum comitibus mandauit, vt eos iuuarèt, qui omnes ita maturarunt opus, vt sex mensium spatio omnia absoluerint. Nangoianum cinctum fuit duplici muro, ex quadro lapide & pulcro, vti Meacū, latiq; & profundis vndiq; fossis. Murus interior
minor

minor cæteris erat in quadrum centum brachiorum, in cuius complexu tot domus fabricatae sunt, tum pro Dominis, eorumque socijs, tum pro officinis mercatorum, hospitem & familiarium, ut cum vijs satis amplis & rectis efficerent opidum satis bellum. Sed quod magis admiratione dignum est, Meaco Nangoiam usque quacumque transeundum erat, pro cuiusque diei itinere omnes Domini, ex Quabacondoni præscripto, è fundamentis noua & egregia palatia, in sua ditioe erexerunt, sic ut dierum viginti interuallo, quavis nocte cum omnibus suis in eiusmodi palatio pernoctaret. Et quoniam hæc fiebant, eo ipso tempore, quo parabatur expeditio in regnum Corai, tanta fuit oppressio totius Iaponiæ, ut res esset, Quabacondono interim nihil expendente, planè intolerabilis. Cæterum verbis exprimi non potest, quam prompti sint omnes in obsequio ei præstando; id quod apparet in his magnificis fabricis breui tempore excitatis, quæ in Europa non nisi multo tempore, & impensis magnis perfici possent. Interim crebro hominum sermone ferebatur, institutum Quabacondoni infelicem exitum habiturum, rem esse coactam, & fore seminarium multarum in Iapone dissensionum; nullus enim erat cui non bellum displiceret: omnesque Domini spe tenebantur, fore tandem aliquem vindicem libertatis, sed nemo inuentus est, qui primus operi manum adhibere vellet. Itaque necesse fuit omnibus,
licet

licet cum mærore & gemitu, rem prosequi. At Quabacondonus omni cura vacabat, & ad animandum suos, iactitabat se magnas facturum regnorum mutationes, ipsiq; donaturum regnū Corai & Cinense; Dominoq; Protasio tria regna addixit; At ille cum omnibus alijs Dominis ei quidem gratias egerunt sed tamen potius optabant particulā aliquā retinere sui status in Iapone, quam adire oīa regna ab illo promissa.

Quoniam autem Quabacondonus promulgat se tertia Luna huius anni affuturum Nangoiæ, cæperunt ex omnibus partibus Iaponiæ, copiæ versus has oras mouere. Hic renouatæ sunt afflictiones nostræ. Quamdiu enim Quabacondonus Meaci hæsit, poteramus in hac ditione de Scimo sine periculo versari: sed postquam cepit tendere in has partes, impossibile visum fuit, posse res nostras saluas & incolumes conseruari, & in metu non paruo eramus. Nam Domini Christiani nos commonuerant, vt quoniam Quabacōdonus tam esset vicinus, omnes qui agerent in Collegio, Domo probationis & Seminario, alio commigrarent. Et quotidie Meaco scribebatur, vt deijceremus domus, & Ecclesias Omuræ, Arimæ, & Cansaci, Patresq; Europæi reuerterent Nangasachum in habitu sæculari Lusitanorum, fratres autem Iaponij separatim se reciperent in alias atq; alias Christianorum ædes, vt hac ratione omnes manerēt salui & incolumes. Verum vt hoc remedium nimis erat durū, & difficultatibus multis

G

multis

multis obnoxium, ita parvam afferebat consolationem. Denique Pater Visitator tractans de hac re cum Ecunocamindono, Domino Protasio, & Omurandono antequam proficiscerentur in regnum Corai, inuenit eos eadem, qua prius, animi fortitudine in sententia sua perstitisse; nec aliud consulere vel permittere, quam ut Patres maneant occulti, & tantum deferant ædes Arimenses & Omuranas, in quibus Toni voluerant quosdam suos cognatos habitare. Visum etiam fuit: imminuendum esse numerum Seminariorum, ac è nonaginta manerent quinquaginta, nempe latinæ linguæ studiosi in nostris scholis. Nangasachum cum Patre Visitatore venerunt aliquot Patres & fratres, qui vocabantur Fungenses & Firadenses. Nam Pater sub nomine Legati poterat eos apertius secum retinere.

Sub hoc tempus, Quabacondonus, ut spectaculo aliquo recrearet Dominos, quos secum habebat, & simul declararet, quanta animi confidentia & quiete aggredereur expeditionem Cinensem, atque etiam famam celeberrimæ cuiusdam Venationis olim factæ à Magno Prefecto Domino Ioritono, qui totius Iaponis Imperium tenuit, obscuraret; cõstituit vnam aliam omnino regiam ex varijs auium generibus instituere. Qua de causa multis magnis Dominis, alijsq; stipatus abiit in regnũ Oiarense, vbi aucupium tam fælicem habuit successum, ut capta sint plusquam triginta milia auium omnis

nis generis ; inter quas multi erant falcones. Quamuis vt plus recrearent Quabacondonum & aucupium esset solemnus, adiunctæ sint plures aliæ mortuæ volucres, quas Iapones certis condimētis vna cum plumis norunt in diuturnum tempus conseruare. Finito hoc aucupio, magno apparatu Meacum Quabacondonus reuersus est. Præibant, qui milia illa aucularum in arundinibus inauratis deferebant. Hos proximè sequebantur multi equites splendidè vestiti, portantes magnum numerum falconum, aliarumque volucrum. Post hos permulti equi eleganter ornati, freno ducebantur. Hinc subibāt duæ Coscis, vel lecticæ ornatu prænobili: post quas deportabatur Quabacondonus in lectica alterius formæ, quæ in India dicitur, Palâgia, factaque erat in Cina singulari artificio, & ei oblata à Patre Visitatore, cû ageretur de mutanda epistola prima ad Proregem scripta, quæ vehementer ei placuisse inde constat, quod in omni celebri actione, eâ vtatur. Postremum locum tenuerunt innumeri Principes & Domini vario tum suo, tum equorum suorum cultu & ornatu splendidi, ad oblectandum magis Quabacondonū, qui triumphantis instar Meacum cum infinito hominum clamore plausuque ei gratulantium per vias turba ingressus est.

Cum autem iam tēpus appropinquaret, quo in Cinā nauigandū esset, primū Quabacōdonus decreuit nepotē suū Inangondonum declarare

G 2 successo-

successorem & totius Iaponiæ Dominum, vt vi-
ces suas tempore belli obiret. Mandauit itaque
vt Dairi in dictum Nepotem dignitatem trans-
ferret Quabacondoni, assumpto nomine Tai-
cusama, id est, Magni Domini. In eum autem
modum hæc trãstatio peracta est, vt etiam si ne-
poti suo cum nomine redditus maximos at-
tribuerit, ipse tamen is manserit, qui prius fue-
rat. Indicto die huius translationis, iussit adesse
omnes Iaponiæ Principes, vt obedientiam huic
nepoti promitterent. Qui magna cum pompa
adiens Dairi, vt dignitatem illam ab eo susci-
peret, donatus fuit propugnaculo Meacensi &
palatijs Quabacondoni, vt in ijs habitaret.

His peractis ad initium tertie Lunæ iter in-
gressus est per Nangoiam, cum iam mandasset,
vt Augustinus trãsiret in regnum Corai, & alij
Præfecti expectarent in Suscima. Vigesimo er-
go sexto die tertie Lunæ peruenit Nangoiam,
vbi, annumeratis cæteris Dominis, inueta sunt
ducenta hominum milia exceptis ijs, qui à Præ-
fectis quatuor ducebantur. Interim Augusti-
nus cum suis, & octingentarum nauium classe
appulsus est ad Coraiû. In cuius exercitu cæ-
teris antecelluit D. Protasius, etsi enim bis mil-
le tantum milites sibi adiunxisset, tamen armo-
rum, nauigiorumque splendore omnes in sui
admiracionem concitauit. In ingressu regni
Coraiani duo propugnacula vi expugnarunt,
in quibus Coraiani magnam fiduciam colloca-
rant, erant enim excelsis communita muris, &
robore

robore militum, & tormētis muralibus, binos palmos & dimidiatum longis, quæ globorum vice eijciebant sagittas ligneas ferro bifurcato cuspidatas fragore maximo: sed quoniam inanis ictus est huiusmodi telorum longius diiunctis, Iaponij instructi fistulis æreis, apud Coraianos ignotis, statim eos à muris abegerunt & scalis ex arundine crassa in hanc rem confectis, atque in mœnia coniectis, statim conscenderūt, & vexillum in ijs constituerunt, repugnantibus quidem Coraianis ad breue tempus, sed mox turpi fuga dilabentibus, cum 5. milia hominum ex eorum parte cecidissent, ex Augustini vero 100. duntaxat desiderati essent, quadringenti vero vulnerati. Expertus Augustinus Coraianos non posse diu impetum sustinere, deliberavit de toto onere, honoreque belli huius in se, suumque exercitum suscipiendo, & de petendo regni meditullio, ipsaque vrbe regia, non expectatis Collegis suis belli Præfectis, cui cōsilio omnes Domini, qui cū eo erant, subscripserunt. Facinus sanè audax & pænè temerarium hoc in Augustino fuit, sed prudentis & fortis animi index. Verum diuturna mora Præfectos in Suscima euentum belli expectantes ita malè habuit, vt etiam ante auditum nuncium de expugnatis propugnaculis apud amicos Augustinum, in suspicionem vocarint, de affectato honore totius prælij. Qua recognita Quabacondonus, etiam antequam Nangoiam peruenisset, ita perturbatus est, vt subi-

to mandauerit reliquis Præfedis è Suscima
 traicere. Vbi autem Quabacondonus Nango-
 iam attigisset noua accepit de duplici munitio-
 ne occupata, Augustinumque prosequendo
 victoriam pergere ad Meacum Coraianorum,
 hoc est, ad sedem regiam, eamque inuadere
 velle: quod ipse Augustinus scripserat, simul-
 que petierat, vt reliquos belli Præfectos & Do-
 minos mitteret, ad inuadendum ex omni par-
 te regnum, & munienda milite propugna-
 cula, quæ iam cæpisset, & caperet deinceps.
 Nec enim sibi satis militum esse ad locorum ex-
 pugnatorum firmam custodiam. Quo nuncio
 ita lætitijs omnibus incessit Quabacondonus,
 vt palàm affirmaret, in tota Iaponia neminem
 esse Augustino comparandum: Sed neque Na-
 bunangam, neque se vnquam cognouisse ho-
 minem tanta virtute & robore animi prædi-
 tum. Ego, inquit, sciens quibuscum, & qui-
 bus viribus bellum gererem, paulatim om-
 nem Iaponiam mihi subiugavi: At Augusti-
 nus breuissimo tempore, exiguis copijs, ausus
 est pedem inferre in regionem exteram, &
 regnum maximum Coraianum tam gloriosa
 victoria sibi subijcere. Quare, inquit, ego mul-
 tis eum donabo regnis, & faciam eum Domi-
 num Iaponiæ post me præcipuum. Addebat
 sibi videri iam à mortuis resurrexisse suum fi-
 lium, & si quis auderet res ab Augustino ge-
 stas criminari vel alleuare, se graui pœna eum
 castigaturum, nec curaturum, num ratione, an
 iniuria

iniuria id tentasset. Hoc sermone nomen & fama Augustini apud omnes ita celebrari cæpit, vt ne æmuli quidem malè de eo loqui auderent, verum etiam palam eum coram Quabaccondono collaudabant.

Regnum hoc Corai patet in longum plus minus centum leucas, in latum vero sexaginta: & licet eius incolæ natione, lingua, & robore corporis, (quod eos Chinesibus reddit formidabiles) sint distincti à Chinesibus, tamen quia tributum pendunt Regi Cinesi, & cum eius subditis agitant commercia, videntur leges, vestitum, instituta, gubernationemque Cinesium sectari. Confines sunt ex vna parte Tartaris alijsque gentibus, cum quibus nunc pacem colunt, nunc bellagerunt. Cum Chinesibus verò perpetuam habent pacem. Valèt arcu & sagitta, cæteris armis, quæ pauca, vel vitiosa habent, minus. Itaque æquari non possunt Iaponijs, quibus ob bella continua in armis exercitatio est, & natura magis sunt animosi & fortes, fistulis ferreis, lanceis, & machæris præstantibus instructi. Tantum re nauali Coraianis, atque etiam Chinesibus cedere coguntur, ob magnitudinem & robur lignorum quibus in mari vtuntur. Itaque si mari clasibus certandum esset, non dubium est, quin vtrisque inferiores essent futuri. Verum nunc, vel quia nihil cognouere de aduentu exercitus nostri, vel quia ignorarunt instrumento nauali se posse esse superiores,

vel quia Deus eos voluit punire, permisit vt
omni præsidio nauali essent destituti, nostrisq;
nullo resistente in eorū regnum descēderent.

Cum fama victoriæ Augustinianæ, notabili-
ter etiam cæpit augetere exercitus, & nauarū
alijque innumeri, qui curam gerebant impedi-
mentorū, vt erant à pueris, in armis exerciti,
ita arma capessēbant, Coraianis mancipijs suas
vices implere iussis. Tantus autem terror ad-
uentu Augustini omnibus incussus est, vt arces
& propugnacula omnia, quæ transibat, præsi-
dijs destituerentur, omnesque homines con-
tenderent in Urbem Regiā. Interea vero, dum
alij præfecti Suscima & Nāgoia depulsi cursum
tenent versus Corai, Augustinus propius urbē
regiam castra mouet; à qua cum tridui inter-
uallo tantum abesset ecce occurrunt viginti mi-
lia hominum, quos primo impetu, tribus ene-
ctis milibus, in fugam coniecit. Proximus verò
regiæ vrbi, traiecto flumine, in angustijs qui-
busdam fortiter depugnauit cū octoginta mili-
bus, è quibus octies mille cōtrucidati, alij mul-
ti aquis fluminis suffocati sunt. Hic Augustinus
dum duos dies subsistere iubet copias omnes.
vt paululū à labore respirarent; Rex Corai vi-
dens se ab hoste obsessum, atque in varias regi-
oras multos alios irruere Dominos acie infe-
sta, cogitauit statione vrbis cum suis militibus
deserta, recipere se in intimam Cinam. Quod
facile potuit per commoditatem plurimorum
equestrum, quos ibi hābebant, perficere. Secūdo
ergo

ergo vel tertio die post, Augustinus, nullo repugnante, urbem regiam ingressus est, occurrentibus, qui remanserunt cum multo comatu atque muneribus. Ita Augustinus, cum alijs Capitaneis comitibus suis factus est Dominus regiae Urbis, totumque victoriae honorem fecit suum: etiamsi enim hoc ipso tempore aduenissent reliqui praefecti, & multi e Nangoia, tamen inuenerunt omnia iam esse confecta.

Quabacondonus cognita hac secunda victoria, honorem, quantum potuit, Augustino detulit; tam multa praclare de eo, alijsque eius socijs Praefectis locutus, ut si vel vna pars ex decem promissis, eis contingeret, essent multo maiores, quam sunt, & Augustinus esset omnium in Iaponia primus. Iamque tanta est nominis eius celebritas in aula & Iapone toto, ut in omnibus circulis & compitis sermo sit de eius fortitudine & praestantia, eo quod intra viginti dies tam ingens regnum sub imperium Iaponiae subiunxerit. Omnes autem Domini eum praedicant beatum attoniti ob existimationem nominis immortalem, hoc facinore partam, & Quabacondonus subito ad eum, ut Victorem & Domitorem Coraianorum misit ei honoris loco machaeram ancipitem, & equum, quod apud Iapones summi honoris Symbolum est; atque hoc ipsum Nabunanga olim munus misit Quabacondono, si quando in praelio regnum aliquod expugnaret aduersus Morindonum. Atque ex hoc euentu non modo a Christianis, ve-

rum etiam ab ipsis Ethnicis, cognita est Dei Christianorum potentia, & erga suos prouidentia, nempe quod flagrante tanta persecutione, suæ diuinæ maiestati placuit victoriam, totiusque belli istius gloriam in Dominos Christianos transferre. Quare non dubitamus eos potentiores & illustriores fore, quam vnquam fuerint.

Hinc factum est, vt nauis Cinensis in Iaponia hibernarit; qua occasione præsentia Patris Visitatoris non solum nobis magnum solatium attulit, sed & omnibus Christianis, qui per tot hominum discessum, in bellum cum Quabacondono eiusque Præfectis profectorum, prorsus se desertos fore putabāt, si Pater Visitator, in quo omnem fiduciam locarant, non remansisset. Sed apparuit sane singularis in nos dei prouidentia, & amor, quod præter morem uoluerit nauem in Iaponia hyemare. Nam, cum Quabacondonus parta illa victoria constituisset reuerti in Scimo, stabant omnes quieti & tuti sub eiusdem Patris tutela; qui ubi intellexit eum Nangoiam ingressum curauit eum per Ioannem Rodriquez fratrem, & nauis Lusitanæ Præfectum salutari. Vt enim id faceret, Meaco scripserant Christiani qui in locum eorum, qui profecti sunt in Corai, successerant.

Fuitque gratū Quabacondono, videre Capitaneum maiore Lusitanorum, tot stipatum Lusitanis

sitanis splendide vestitis, totq; nauigijs instructum venientem cum fratre Ioanne Rodriquez: petijtque à fratre, vt valeret Pater Visitator? Num placuissent munera ad Viceregem missa? addiditq; sibi placere, quod Pater remanserit, debereque ipsum fratrem cum illo manere. Rescribens postea ad Patrem, in responsione magnum fauorem declarauit erga nauis Capitaneum. Denique cum eum per horas duas familiariter detinuisset, cum magnis beneuolentiae signis dimisit. Post reditum Capitanei frater Rodriquez plus vnum mensem absens, rursus saepius alloqui cepit Quabacondonum, à quo semper beneuolè exceptus est. Postea ob inualetudinem redijt Nangasachum; quare cognita Quabacondonus, sciscitatus est, quare non ibi, vbi ipse degeret, fuisset curatus? Respondit Iacuinus, eum, cum externus sit, opus habere alijs cibis & medicamentis, quã ibi haberi possint, & acquieuit. Ita factum est, vt per colloquia crebra, quæ ratione legationis habebantur, Quabacondonus indies humanior & affabilior euaserit. Nectamen desideratae nouae occasiones turbarum & afflictionum, quod certo constaret Quabacondonum dixisse, si felix esset exitus belli Cinensis, se mutaturum status, & Principibus Christianis assignaturum Coraianum & Cinense regnum, gentilibus dominis in ditiones Iaponiae eorum loco substitutis; Quæ sane res cederet in ruinam & exitium totius Christianismi, nec enim Christiani
vllum

vllum locum haberent, in quem sese recipe-
 rent. Et quamuis Augustinus iam P. Visitato-
 rem certiorē reddidisset, de permutatione sta-
 tuū; Iacuinus vero Augustino scripsisset Qua-
 bacondonum prorsus statuisse permutare Sta-
 tus Scimo, & consequenter Statum Augustini,
 Arimensē & Omuranum; idemque signifi-
 catum esset Arimandono, & Omurandono, ta-
 men Deus O. M. misericordiæ suæ oculis di-
 gnatus est respicere orationes seruatorum suo-
 rum fidelium, qui eam ob rem in summo luctu
 & lacrymis iacebant, & subministrare hoc re-
 medium. Coraiani, vbi animaduernerūt regem
 suum cum abstractis copijs esse in tuto, maxi-
 mam partē, quanto poterant com meatu secum
 sublato, in montes & sylvas se abdidere, tantoq;
 odio & indignatione in Iaponios exarsere, vt
 ne promisso quidem saluo conductu ex latibu-
 lis istis elici potuerint. Itaque Iaponij licet pro-
 pugnacula aliaque loca munita in sua habeant
 potestate, tamen quia desunt eis homines, qui
 terram colant, & alia necessaria ad vitam sup-
 peditent, necesse est omnia retro sublapsa re-
 ferri. Adhæc viæ publicæ ita obsidetur à præ-
 donibus, & alijs, vt nisi Iaponij simul omnes in
 viam se dent, ex improviso, globo Coraiano-
 rum è syluis erumpentium obruantur. Præte-
 rea magno numero Coraiani se receperē in vi-
 cinas insulas, vnde multis ijsque grandibus na-
 uibus, in nostras paruas & debiles, cum magno
 Iaponiorum damno, impetum faciunt, & mul-

tas

tas hæc hactenus demerferunt. Quamobrem omnes Domini qui degunt in Corai scripserunt Quabacondono, necessarium esse, vt exercitus ad aliquod tempus non se loco moueat; ob pericula, quæ progrediendo longius, adirentur. His nouis, Quabacondonus, etiamsi iam paratus esset ad iter Coraianum ad instituendam regni diuisionem, à proposito reuocatus est, & beneuolentiæ plenas literas ad omnes dedit, iussitque vt essent securi, se intra triennium nihil acturum de mutatione statuum. Itaque magno animi angore liberati sunt. Nam etsi non magna spes figenda sit in eius verbis, tamen confidimus eum saltem hoc anno nihil attentaturum. Quid postea futurum sit, solus Deus scit. E Iaponijs in Corai nunc versantur plures ducentis milibus, qui mandato Quabacondoni per totum regnum sunt distributi. Augustinus agit in extremis oris Cinarum, sed quia maximo flumine tres leucas lato auulsæ sunt à regno Coraiano, & magnis abundant nauibus, & littora innumerabili hominum turba communierunt, successus belli prorsus anceps relinquitur & dubius. Neque scimus, an hoc anno Iaponij longius progressuri sint.

Hoc temporum statu cum Quabacondonus declarasset, se non profecturum in regnum Corai, nisi tertia luna sequentis anni, voluit semel redire Meacum, dum autem est in prociectu, Tonus quidam in regno Sassumæ impatiens tyrannidis tentare voluit fortunam in
hunc

hunc modum. Ingressus est cum suis regnum Fingense, & publicavit mandato regis Salsumani sebellum mouere; omnes Dominos Iaponia in Quabacondonum coniurasse. Re intellecta, vt omnes tam erant rerum nouarum cupidi, multi Agricolaë fingenses se ei adiunxerunt, & subito munitiones Augustini & Taranosuche, putantes eas ab omni praesidio desertas, inuasere. Sed qui intus erant abditii milites, omnes ad vnum cum suo Tono ingressos contrucidarunt. Et hæc rebellio, quia nulla coniuratione aliorum capitum nitebatur, cum morte Toni extincta est. Quabacondonus verò Fingum mox amandauit Acanodangium cum magna militum manu, vt reos castigaret; inter quos vnus fuit Tonus Christianus Insularum Amacusæ, dictus Comotondonus; qui, vti facile credidit, & proprius Salsumam mouit, vt negotium, parum sanè prudenter, vrgeret: ita in discrimen vitæ omnes illarum Insularum Christianos vocauit, & nos quoque in summam detrusit afflictionem, timentes ne harum insularum Dominos Quabacondonus loco moueret, in quibus magna nostrorum pars versatur. Verum Pater Visitator confestim obuiam ist periculo, impetrando, vt Georgius Giansengindonus, qui Fingi vices gerebat Augustini, hoc negotium componeret cum Aconodangio, vtque dictus Tonus Christianus in aliam ditionem se reciperet, suis terris Augustino

stino relictis, vt sic remaneret cuidam eius filio, qui in Corai mærebat Augustino. Et vt Georgius iste pius est & ardens Christianus, promptè voluntati Patris est obsecutus, & Insulæ illæ nobiscum ab impendente hac calamitate liberatæ fuerunt. Post hæc Quabacondonus morari voluit Nangoiæ, quod nobis non fuit incommodum, & non leuem attulit consolationem.

Hoc ipso tempore Deus quoque nos non parum recreauit prosperis successibus Iusti Vcondoni, qui, vt alias scriptum est, eadem de causa, eodemque die nobiscum exulare iussus est, etiam si ante triennium opera fratris Quabacondoni anno præterito defuncti, licentiam obtinuerat in quacunque Iaponiæ parte viuendi, modò in quinque regnis, dictis Guochinai, Meaco finitimis, nec sedem figeret, nec militarem rem tractaret. Quare Fascibu Chicofandonus trium regnorum Dominus, recepit eum in regnum suum Canganum, viginti sex fascibus orizæ ei attributis, adiuncto augmento hoc anno sex milium. Hic postea cum eodem Domino in bellum Cantanum profectus, tam præclarè se gessit, tamq; egregia edidit facinora, vt Quabacondonus certior factus, non potuerit non eius laudes prædicare, & quamuis indicasset se nolle hominem etiam post tantas res gestas in suū conspectum venire aut pristino statui, restituere aut eius opera & industria uti; tamen cum aliquando sermo de Iusto

Iusto

Iusto in eius praesentia incidisset, mandauit ut in conspectum suum adduceretur, & in gratiam reciperetur, & cum ille ea de causa contulisset se Meacum, iussit eum venire huc in Scimo, ut videri posset. Denique per id tempus quo commoratus est Nangoia, in conspectum admissus est, quod in Iaponia signum est reconciliationis, eumque paucis verbis humanitate plenis est allocutus. Duobus autem diebus post inuitauit eum ad Sucianoiu, id est, ad certum bibendi ritum, qui tantum uisitatus est, cum magnis, & valde intimis Dominis: quod omnes testati sunt fuisse summi fauoris argumentum. Et licet adhuc nihil actum sit de assignando illi aliquo Statu & dignitate, tamen magnam attulit omnibus voluptatem sola eius reconciliatio. nunc enim ei copia facta est, ubicumque locorum degendi, atque etiam familiariter cum Quabacondono tractandi. In hac felicitate sua, ipse nihilominus tam pius est & religiosus, ut scripserit P. Visitatori, se maiore cupiditate teneri agendae vitae priuatae & a turbis remotae, quam aulicae, & si posset, omne onus gubernationis in humeros non resumere: Sed propter coniugem, liberos & cognatos, huic desiderio satisfacere non potuit, id tamen illum magnopere solabatur, quod diuina gratia omni periculo & afflictione liberatus esset.

Aliud quoque solatium Deus attulit nobis, nouo quodam prodigio, vel potius miraculo S. Crucis recens in ditione D. Sancij Omurandoni

doni patefactæ, ea forma & modo, quo apparere ante biennium in ditione Arimensi, non sine stupore omnium: Idque eo maius est, quod quo tempore Quabacondonus in hoc Scimo erat venturus, & nos omnes cum populo Christiano in summo luctu, ob sublatas cruces, & primarias domos à Patribus desertas, eramus, hoc miraculum in apertam lucem cum immenso nostro gaudio, omniumque Christianorum in sua fide eximia confirmatione, productum fuerit. Septimo igitur Februarij huius anni 1592. die Veneris, in opidulo dicto Fucundo, tribus passum milibus hinc disuncto, Christianus quidam Ecclesiæ vicinus, nomine Mathias mandavit filio suo Simoni, vt arborem quandam alioquin fructiferam, quod toto biennio nullos fructus reddidisset, & exarescere cœpisset, amputaret. Nomen arbori est, chachinochi, quæ producere solet fructus rotundos non absimiles pomis, qui instar nostrarum ficuum in totum annum sicci conseruantur, suntque excellentes & communes, edunturque virides, maturi & aridi. Cû ergo dictus Simon hanc arborem in diuersas partes, ad conficienda ligna, secaret, diffissus est arboris truncus, & ex vtraque ligni parte, prorsus vt contigit in prouincia Arimensi, quatuor cruces patefactæ sunt; binæ seorsim, vna alteri, maior minori incumbens, cum suis brachijs, titulo, & pedibus, affabrè factæ, & coloris atrii, cum tamè lignum arboris esset valdè candidum.

H

Inuen-

Inuentum hoc non fuisse humanum ab omnibus agnitum est, tum propter coniunctionem vtriusque partis ligni, quando coagmetantur, tum quia ater color aliud lignū penetravit ad crassitudinem vnus Realis. Mox vbi prodigium hoc apparuit, accurrerūt multi Christiani, & certiore Patre Visitatorem, qui animarum illius ditionis curam gerebat, reddidere. Is Patrem alium eo amādauit, qui facta diligenti inquisitione; deprehēdit rem ita se habere, vt rumore ferebatur. Cumque Christiani omnes maiorem in modum cuperent venerari dictas cruces, & festiuo ritu adorare; visum est Patri ad cauēdos rumores, & concursationē populi, in loco decenti cruces esse recondēdas, tātūmq; ostendendas Lusitanis, & D. Sancio Omurandono, qui ad eā adorādā cum multis suis equitibus venerat; qui incredibili lātitia animi gestierunt in earum aspectu, dicentes: Dominum Deum sanctis istis crucibus, nouum planē sibi indidisse animum, & imprimis, quōd placuisset ei, non minus honorare suā ditionis Christianos, quam ante annos duos in regno Arimensi simili apparitione honorasset. Repositæ sunt ambæ partes, vt inuentæ sunt, in thecam Reliquariam, donec adiuuante diuina gratia, tum hæ, tum illæ cruces Arimenses congruenti solemnitate honorentur & celebrētur. Similiter cæteri omnes Christiani per Iaponiam dispersi, ex hoc prodigio & mirum in modū animantur, & planē coniecturam faciunt, & firmam fiduciam

fiduciam concipiunt, cum Deus hoc ipso tempore Quabacodonianæ persecutiones illas SS. Cruces patefecerit, fore ut eo magis exaltetur Crux Christi, & per totam Iaponiam colatur, ac imprimis ut ditiones illæ, in quibus repertæ sunt, Arimensis & Omurana, etiam si nunc maximè obnoxia sint periculo persecutionis, beneficio crucis factæ tectæ conseruentur. Unde ex toto harum litterarum decursu liquet, nouellam hanc Ecclesiam similem fuisse his annis. Naui magnis tempestatibus agitata, quæ nunc secundum proram ita in undas demergitur, atque si à fluctibus absorbeatur; nunc rursus celsis supereminet undis, atque ita iter sanctæ Crucis, quam per Iaponiam prædicamus, prosequimur. Harum sanctarum crucum effigiem ad Paternitatē Vestrā mittimus. Et quamuis in diuisione ligni particula brachij vnius crucis diuisa effecerit, ut proportionem suam non seruarint, tamen adhibita diligentia inuenta tandem est in manibus cuiusdam Christiani, qui eam, cum omnes reliquias arboris in terra relictas colligeret, sustulerat, quam cum P. suo loco restitui iussisset, euasit crux cum suo brachio bella & perfecta.

Nō parū etiā nouelli Christiani in fide cōfirmantur, miris quibusdā operibus, quæ Deus inter ipsos operari subinde dignatur, ut dū beneficio votorū, pænitentiarū, & orationum, quas faciūt, à varijs morbis liberantur. Et ut ex varijs Patrum epistolis cognouimus multi ægri so-

lo potu aquæ benedictæ, ad quã, peculiarẽ semper Iaponij affectionem habuere, varias infirmitates depulere. Alij deportati ad tẽplũ & S. Crucis pedes, dicta Dominica oratione, alijsue præstitis pietatis operibus cũ vera fide, sanitati restituntur. Nonnunquam etiã contigit vt gẽtiles ex Christianorum institutione eidem remedijs vsi, salutem corporis subito recuperarent, & mox etiam animi, dum cum tota familia ad Christum conuertuntur. Alij etiam nuncupatione votorum, quicquid petiuere, obtinuerunt. Denique Ethnici, cum vident energumenos (qui in Iaponia, non desunt) solo medio reliquiarum, exorcismorum, & orationũ siue à Patribus, siue ab alijs Christianis liberari, plurimum commouentur vt veritatem religionis Christianæ intelligãt, & Baptismo suscepto, sequantur.

In insula Sichi accidit incendi domum cuiusdam antiqui Christiani, qui in Oratorio suo affixam habebat imaginẽ Beatiss. Virg. cũ puero Iesu, & vt erat domus lignea, cooperta straminibus, de nocte ab inimico inflammata, tanta ignis vehementia conflagrauit, vt vix homines flammam euaserint, cumque omnia redacta essent in cineres, dum Dominus domus locum accommodat ad nouam domum excitandam, ecce in medio cinerum inuenit tabulam integram cum omnibus suis ornamentis, & fumo tantum aliquantulum tinctam. Quo casu tanta consolatione homo ille affectus est vt statim cum

cum imagine dederit se in viam ad quæredum Patrem, & corroboratus in fide, plus beneficio huius miraculi lucratus est, quam amiserat domus conflagratione.

Vetula quædam in prouincia Arimensi, cum haberet filiam grauiter affectam, totâ noctem consumpsit ante imaginem Saluatoris, in orando Deo pro eius salute: filia verò cum eodem tempore, oraret ante imaginem sanctissimæ Matris, quam habebat affixâ in capite lecti, visa est ei imago è loco, in quo erat, discedere, & se prosternere in ipsius pectus: vnde cum maximam caperet consolationem, deprehenderetque se morbi angoribus liberam, mox cepit iuclamare matrem, eique rem totam percensuit: manè autem tota sana surrexit. Ambæ deinde peregrinatum ierunt ad Ecclesiam Scimambaranam, omniaque narrarunt Patri, qui ad nos hoc exemplum describens, in eadem epistola addidit, multos ægros, vi aquæ benedictæ sanitati restitutos: atque etiam Euangelij sancti recitatione, quod speciatim contigit duobus puerulis, qui cum essent in agone, eosque mater multis lacrymis Deo commendaret, & Pater, eius rogatu Euangelium recitaret, & pro illis oraret, ambo secundum fidem eius sanati sunt; ipsaque met confessa est, eos non nisi supernaturaliter, virtute S. Euangelij sanatos. Alia fuit, quæ Christiana quidem erat, sed more Ethnicarum multis precibus fatigabat idola Chamis & Fotoques, aliisque superstitionibus. Erat addicta hæc

in infirmitate memor aquæ piacularis, vehemēter petijt eā sibi suppeditari: eamq; magna fiducia bibit, cum firmo proposito, si reualesceret, instituendi vitam Christiana fœmina dignam; Dominus Deus eam exaudiit: cōualuit, viuit Christianè, & constanter in sancta fide.

Ethnicus quidā è regno Bungenfi (is qui suis calumnijs apud regē causam dedit mortis sancti Ioran, & persecutionis excitatæ in Christianos) decubuit tetro quodam morbo, quo os & lingua eius computrescebant, & tandē excidebant, quo & infeliciter extinctus est. Hęc mortem omnes Christiani attribuerunt vindictæ diuinæ, in eū propter mendacia & conuitia in Christianos petulanter iactata grassantis, & in sua religione non parum sunt confirmati.

Alius Ethnicus, cui rex Bungenfis assignarat aream, in qua Ecclesia nostra fuerat, cum vellet ibi ædificare, monitus est à quibusdam, videret quid ageret, stetisse eo loci Ecclesiā, nō immunē fore ab ultione diuina. Ille nihilominus, cōtēpte cōsilio, domū excitauit: Sed vbi eā incolete cepit, breuissimo tēpore quinq; homines in ea decesserūt: quo euētū perterrefactus, alio cōmigravit. Sed paulo post, veritus ne ob animi abiectiōnē à gētilibus haberetur ludibrio in eā repedauit: & paucis post diebus certa quadam orta cōtentione primogenitus eius filius iugulatus est. Sic malo suo sapiētior redditus, tandē prorsus domū deseruit. Cui alius gentilis, volēs experiri fortunā, nō multò post, successit, sed in

tra

tra paucos dies lepra percussus est. Quare deinceps vacua omnino remansit, nullū inueniens habitatorem: hocq; exēplo didicere Christiani, in quanto honore deinceps tēpla habēda sūt.

In Tacata Bungēsis regni, erat eques Ethnicus Camōdonus, valde deditus cultui idolorū Chamis & Fotoques, domumq; refertā habebat idolorū statuis, multā autē pecuniā erogabat in pauperes: huic Dæmō suo modo fauere cæpit, nēpe obsidendo aliquot, & occidēdo vxorem, duos filios & aliquot alios in domo eius, at miser ille, nō cessabat ab eorū cultu, vt iratos Deos placaret. Aliā vxorē duxit, sororē cuiusdā Christiani, nomine Andreæ; Dæmon redit, mactat tres eius fæminas seruas, vxorē affigit pessimè, indies magis magisq; languescentem. Viuebat enim tota q. attonita & perterrefacta terriculamētis & spectris, quæ Dæmō ei obiectabat. Hic ergo agēs cū consanguineo suo Ethnico, admodum querebatur de suo Chamis & Fotoques, quod quo studiosius eū coleret, hoc peius ab eo remuneraretur. Qui respōdit, se intellexisse, Lucam Christianū Tacatēsem habere efficacia remedia, pro ijs, qui à spiritibus diuexantur; suadetque vt de ea re loqueretur cognato suo Andreæ, qui remediū facile possit à Luca impetrare. Cū ambo iuissent, Lucas eis dedit thecā reliquiariā, cōmēdauitq; Andreæ, vt collo infirmæ appenderet, & pro ea simul oraret. Ingressi domum, Ethnicus ille petiuit thecam experiendi causa adhiberi seruæ obsessæ; vbi adhibita est,

mox dæmon ab ea recessit, & sana facta est. Hæc vim inesse reliquijs videns Camondonus, thecam quoque appendit collo suæ coniugis, & subito sanitati restituta est. Quo miraculo commoti non dubitarunt se aggregare Christiano cætui, & ab eodem Luca, post auditos aliquot sermones Catechisticos, ambo cum tota familia sanctissimis baptismi aquis è faucibus Dæmonis vindicati sunt. Et Camondonus mox Vulcanico luculento tradidit omnia idola, & chartas superstitiosas, coniuxq; eius ita piè affecta fuit erga thecam reliquiarû sacrarum, vt Domino reddere noluerit. Postea hæc ipsa fæmina, cum aliquando eandem thecam applicuisset tatum cuidam seruæ energumænæ, non tamen è manibus dimisisset, dæmón cõfestim fugam capessuit. Paulus verò Camondonus non multo post Bungum ad salutandos Patres abiit, quibus, vt & alijs Christianis totam hæc historiam recensuit, & deinceps valdè firmus in fide permansit.

In eodè regno Bungenti erat quidam Eques honoratus & senex, optimi Regis Frãcisci olim Secretarius, quem Rex multis rationibus vix tandem inducere potuit ad complectendã Christi religionem: & baptismum recepit potius Regi placendi necessitate, quam pia sua voluntate: Vnde post mortem Regis, inchoata iam persecutione redijt ad gẽtilios suos ritus, orationeq; & elemosynis conciliauit suum Chamis & Fetiques Sed vnica filia eius Christiana in ligni pietate fæmina continèter instare capit

vt resipisceret, nec finem precādi, licet ille molestissimè ferret, faciebat, Deo què illum commendandi. Cum vero idem senex peregrinationis causa postea, se cōferret Meacum, vt religione voti, idolo Chamis & Fotoques facti, se solueret, noctu què indicem rerum, quas facere deberet, annotaret, apparuit illi magno cum splendore beatissima Virgo Maria, & quasi impos mentis factus est: & famulirem notantes existimarunt eum humani aliquid passum sed ille colligens sese rursus eandem conspexit, & mox euauit: ipse autem vehementer se sensit commotum & turbatum. Quare confugit ad preces, commendat se Deo, supplicat humiliter, si visum sit verum & salutare, vt dignetur illud confirmare, & suam voluntatem declarare. Nocte insequenti candela iuxta eum accesa rursus eadem specie Beata Virgo homini se visendam obtulit, & tunc sensit cor suū emolli-ri, in eo què accendi desiderium vitæ secundum Christianas leges instituendæ, & rem totam filia patefecit, quæ summo affecta solatio, cepit eum cohortari ad faciendam Confessionem Patribus, qui iam Bungum peruenerant: persuasit quoque vt totam hebdomadem in ieiunio traduceret, simulque orationi & penitentia vacaret: Ante abitum, adhuc ieiunis, capere filia & famulis eius varia offerri visa, nunc speciem B. Virginis, nunc Christi Domini vel angelireuerentia, id què continenter per multos dies: sic vt re sermonibus diuulgata, multi par-
tim

tim

tim Christiani, partim gētiles eo confluxerint, ut visionibus illis fruerentur. Patres animadvertentes alienum esse à consuetudine Dei, visa eiusmodi omnibus reddere conspicua, cæperunt de rei veritate addubitare, nec indagare poterant rationem cur tam crebro, & tam continenter ista apparerēt. Quicquid sit, Senex ille seridè conuersus est, crimina sacerdoti detexit, pænitentiam fecit, exemploq; suo multorum Christianorum animos erexit, qui æstu persecutionis penè exaruerant, & multo magis bonos constabiliuit; ac plurimis autor fuit, ut deserto Ethnicismo, ad Deum eiusque matrem conuolarent. Ac Dominus Deus, qui recentes hos Christianos, & gētiles tractat more infantium, ex his apparitionibus magnū collegit fructū, uti dictū est. Nā vno anno post hoc visum Bungi baptismi aquis lustrati sunt plures mille quingentis gentilibus, & duplo plures, qui lapsi erant in pedes erecti ac denique omnes Christiani fortiores & firmiores in fide euaserunt.

In quodā loco Arimæ, dicto Mie sexagenaria anus pertinax, cæteris omnibus iā ad Christum ibidem conuersis, cum nollet baptizari, obsessa est à Satana; dictisq; suis & factis horrificis cognatos suos valde affixit, quid facerent? obnixè rogabant eam, si quādo ad mentem redibat, ut Christiana fieret; nec frustra. Nā semel magna contentione expetebat baptismum, dū autem quidam abeunt vocatum Patrem, Dæmon solito grauius eam torquere cæpit, ut non
longè

longè videretur abesse à morte. Cum autè Pat-
ter iam præsto esset, nec putaret prorogandum
baptismum, eo ipso tēporis puncto conclusum
est esse baptizandā: diuinaque adiuuante gra-
tia non solum ipsa mox sibi reddita est post
tactas vndas, verum etiam immundus spiritus
ab ea recessit, & paucis post diebus vnà cum
consanguineis magna deuotione ad visitan-
dam Ecclesiam, agendasque Deo gratias con-
cessit.

Multa alia de varijs Energumenis scripserant
Patres, quæ breuitatis causa omitto. Id con-
stat, permultos ex ijs, qui se Christianæ religio-
ni aggregarunt, occasione energumenorū pri-
mum ad conuersionem permotos fuisse, cū co-
ram viderent eos beneficio catechismi, reliqui-
arum, & precationum, à Christianis à tam tetra
bestia liberari.

His operibus, alijsque pietatis exercitijs, quæ
diuina bonitas hoc tempore suggerit suis fide-
libus, etiam si Patres delitescant, nec tantum
præstare queant, quantum vellent, mirum in
modum proficit & augetur Christianæ religio-
nis status, videturque Deus colligatas retinere
manus Quabacondoni. Nam etsi neque in fidei
propagationem, neq; in Patrum restitutionem
consentire velit, tamen crescit in dies, & Chri-
stianorum deuotio, & Ethnicorum conuersio,
& Patres remanent in Iaponia cū Collegijs, Se-
minarijs, Domibusq; de quo nō modo Gētiles,
sed etiā Christiani obstupescunt. Verū tot fiunt
pæni-

penitentiae, & disciplinae usque ad profusionem sanguinis, ut mirum non sit illas, cum meritis & sanguine Christi redemptoris nostri coniunctas tam salutare effectus producere. Certe si Europaei oculis usurparet diuersiones, quae sunt in his regionibus, non dubium, quin starent attoniti. Multis enim in locis, ne femina quidem est, quavis nobilis, nullus eques, licet primarius, qui non aut palam aut secreto disciplinam crebrius faciant usque ad sanguinem. Quod ut particulatim magis intelligatur capita aliquot adiungam, ex literis diuersorum Patrum collecta. In epistola cuiusdam Patris data Arie, sunt haec verba. Quadragesima tantus fuit deuotionis ardor, ut quotidie viginti vel triginta per vias publicas se ad sanguinem affligerent. Die autem Veneris erat plures centum. Omitto eos qui absoluta Concione de Passione, post salutationem Angelicam in se desuuebant, quorum muneris iniri non potest. Nam tunc neque senes licet iam de uexa aetate, neque feminae, quantumuis illustres & vetulae, nec pueri sibi pepercerunt, maculas suas leues proprio sanguine diluentes. Et est inter hos vir octogennarius, qui quotidie disciplinae aculeo configit se cruci.

Alius Pater Scimambara in hunc modum scribit. Per Quadragesimam etsi nos delitesceremus tam crebrae erant flagellationes usque ad profusionem sanguinis, ut necesse fuerit eas temperare, decretumque est, ut tantum fierent noctu,

noctu, maximè Scimambaræ, quò multi Ethnici aliunde confluere solent.

Alius Arima ita scribit. Inuenio multos Christianos, è primarijs, qui Arimæ degūt, qui expositavitæ suæ ratione, mihi affirmarunt se, à tēpore inchoatæ persecutionis, ad multa opera obstrictos voto, alios, vt quotidie vnā faciāt disciplinam, alios vt ad hanc intentionem quotidie recitent vnū Rosariū. Alios quoq; vtter quaque hebdomade ieiunēt & semel disciplinā adiungant. Multos inuenio paratos ad mortem nobiscum perferendā, si Quabacondonus persecutionem prosequatur.

Domina Maria Arimondoni socrus, fæmina valdè illustris, sæpius hyeme superiore post auditum Sacrum Missæ, in summo frigore, densisque niuib; nudis pedibus profecta est ad B. Virginis ædem in Chitaoca, ad quem locum longo itinere à propugnaculo disiūctum, non nisi transmissis varijs riuulis peruenire potuit. Tota verò Quadregesima ieiunauit nulla vnquam facta collatione vel cænula, & ter quaq; hebdomade flagro corpusculum crucifixit.

Non minor Christianorum pietas eluxit in facienda confessione peccatorū. Tantus enim est confitentium numerus, vt si Patres continenter eis aures præbere vellent, tamen eorum desiderio fieri satis non posset; valde enim afficiuntur ad iterandam sæpius confessionem. Si autē cōmoditas esset, audiendi omnes, nō prætermisissijs, qui sunt obligati saltē semel quoq;
ann

anno confiteri, multo frequentiores essent Confessiones, ob singularem eorum ad hoc Sacramentum affectionem. Verum, si habenda ratio eorum est, qui saltē semel in anno tenentur cōfiteri, frequentationem illam omittere necesse est, maximè cū infirmi, à quibus vocamur, negligēdi non sint. Vnde Pater quidā, vnus ex ijs, qui dant operam linguæ, alteri P. in subsidium missus per Quadragesimā, post reditū scripsit hæc verba. Tot fuerūt Confessiones hac Quadragesima à me auditæ, vt licet quotidie octo vel nouē horas, in hoc labore ponerē, nunquā tamē potui omnibus satisfacere, qui aduenerāt. Ex ijs autem, qui mihi vni audiendi supererāt, & audire ob distātiā locorū, & temporis angustias nō poterā, fuere quadringēti. Id verò imprimis admiratione dignū est, videre tātā puritatē animorū in ijs, qui ad mensam cælestē accedūt, quod etiā si non faciant nisi bis vel ter in āno, tamē vix vnus è ducētis inuenitur, qui peccato carnis se cōtaminet; & ipsi cū quodā horrore aiunt, esse intolerabile, eos qui diuino hoc epulo vtuntur, inquinare se eiusmodi peccatis. Rursum alius P. Arima sic scribit. Patres duo, qui hic versamur in Ecclesia Arimēsi, & opidis vicinis ab octobri mēse vsq; ad Iuliū plusquam 5000. hominum confessiones audiuius; & octingētis eoq; pluribus sacrā Eucharistiā porreximus. Et licet eā plures expetuerint, nō tamen solemus his nouis Christianis statim aditū ad rem tam diuinam patefacere, nisi prius rectē instituti

instituti sint, & probè intelligant huius Sacramenti excellentiam.

Alius P. ita scribit. Ab exacto Octobri, vsq; ad presentè diè 16. Iulij, si ratio numeri habeatur, errata sua apud me plus minus quatuor milia hominū expiarūt: tantoq; ardore ad ea confitēda ferūtur, vt ex ijs, qui ex longinquis regionibus veniūt, vno die aliquādo simul quadraginta audiendi fuerint. Ad infirmos æquè accersimur, ac si non exularemus. Publicè quoque diuerberationes, aliasque pænitentias more consueto faciunt.

Alius trium mensium spacio circum Nangasachum in opidulis & villis, bis mille eoque plures Confessiones excepit.

In ditione Omurana, P. quidā à Septuagesima, vsq; ad festum Apostolorum Petri & Pauli, plusquam tribus millibus aures præbuit. Ac denique omnes alij Patres, qui degunt in his Residētis, biēnio hoc, maximo peccatorū numero, beneficium absolutionis impenderunt.

Iam non inferior fructus constitit in hominum conuersione. Nam vt suprā dictum est, his duobus annis amplius duodecim gentilium milia Christianis aquis lustrata sunt. In ditione siquidem Arimana, quam recenter Dominus Protasius recuperauit, ter mille homines, qui supererant ouili pastoris Christi se aggregarunt. In Omurana vero prouincia in opidis, terræ Firandensī finitimis, annumeratis ijs, qui recenter sedem ibi suam fixerant, baptisimi

baptisimi

baptismi sacramento muniti sunt bis mille. Nangafachi, plures mille. Bungi mille quingēti, & suprà. In Concuscia, quæ est vna ex insulis Amacusæ, ex ante quatuor annos primū fidei lucem aspexit, ex reliquijs gentis, octingenti se sacris aquis abluerunt; In prouincia Meacensi à Patre Organtino, eiusque socio plures trecentis ad Christum adducti sunt. In varijs itē missionibus amplius quam mille. Vt omittam minorē numerum in alijs partibus baptizatorum lam si vellemus describere conuersiones particulares nunquam finem faceremus, tantum attingam pauculas. Prima, vti dictum est, contigit Bungi, quando occasione illarum Apparitionū multi mortales veritatem agnouerunt. In oratione Omuranæ circum: Firādum erant loca quædam ob inopiā operariorum, valde inculta; nam vnicus Pater ibi degens, supra tria milia hominum curæ suæ commissa habet, eorumque Confessiones excipit. Quare & multi ibi erant Ethnici, qui nihil cognouerant de nobis. Bonziji interim laborabāt, non solum vt illis concionarētur, verum etiam vt Christianos, parum adhuc rerum diuinarū gnaros peruerterent. Hoc resciscens Pater eis curandis destinatus, rogauit Dominum Sancium, vt nominaret duos, qui suo loco remedium aliquod huic malo afferrent; nominauitq; duos pios Christianos, eis commendans, vt sibi catalogū conscriberent omnium gentillum, atque etiā Christianorum in fide nutantium vel languescantium,

tium, ut auxilio eis esse posset. Postea D. Sancius
iturus Meacum, isthac transiit, intelligensque
esse ibi concionatorem sectæ dictæ Icolcius,
statim curavit eum è medio tolli, dicens Offi-
cialibus suis, se nullum in sua ditione habere
velle gentilem, seque graviter castigaturum,
qui à suscepta semel fide Christiana recessissent.
Quæ verba tantum pondus habuerunt in eorū
animis, ut omnes qui se culpæ alicuius reos
agnoscerent, aut adhuc gentiles essent, suppli-
ces venerint ad Patrem, & dictos Officialēs, ro-
gatum, ut locus esset misericordiæ. Ducensque
secum Patrem, prædicationis causa, centum
supra mille, nullo Ethnico amplius superstite
prioris vitæ seclera divinis aquis demerserunt.
Christiani quoque lapsi, surrexere, & iniuncta
debita pœnitentia à Patre, Deo & Ecclesiæ sunt
reconciliati.

Idem D. Sancius ad petitionem P. Rectoris
Omurani, præstitit rem admodum salutarem
& fructuosam toti Christianitati suæ ditionis.
Nempe certas leges, & quasi capita edidit ab
omnibus subditis observanda, mandavitque of-
ficialibus, ut magno studio illa exequerentur;
Sebastiano autem fratri suo potestatem dedit,
iudicandi de omnibus erratis, quæ cōtra dicta
capita à subditis committerentur; quæ fere
omnia pertinent ad observationem divinæ le-
gis, & Ecclesiæ sanctæ patrociniū. Et certè fæli-
citer omnia, sub Sebastiano, qui totus à Patri-
bus pendeat, successere, usque dum in bellum
I
Coræ

Corai cum alijs profectus est. Erant enim multæ turbationes eius studio confopitæ, concubinarij plurimi, legitimi Matrimonij vinculo devincti, & desertores suis coniugibus restituti, & alia id genus.

Non parum quoque rem Christianam promovit Confraternitas in propugnaculo Omurano instituta, in quam se aggregarunt tria sodalium milia. Habet illa leges quasdam admodum salutare & vriles. Conveniunt quolibet die Dominico, nunc in ædibus nostris, nunc in alijs locis commodis, & de rebus pijs religiose tractant & colloquuntur. Magnus ex ea re consecutus est fructus. Et si vellemus speciatim referre, quot bona opera facta sint, quotque malis præsens remedium allatum huius cætus beneficio, æquò longius epistola excurret.

In ipsa Omura contigit, famulum quendam nostræ Domus ministerijs adscriptum, & postea ob delicta quædam dimissum, instigatione dæmonis in deliberatione venire de iniiciendo igni in ædes, in quibus Patres causa Quabandonianæ persecutionis latitabant: ac tandem nemine animaduertente, iniecit. Nec antè ignis à nostris conspectus est, quam tantas accepisset vires, vt extingui amplius non poterit itaque breuissimo tempore omnia ædificia nostra, quamuis multa & bona, cum omnibus rebus nostris, quæ in ijs erant, prorsus conflagrarunt. Et Patres non habuerunt locum, quo se re-

se recipere. Qui casus Dominum Sancium, eiusque consanguineos vehementer affixit, maxime quod tunc cognoscere non potuerit, unde ignis ille exortus sit.

Peruersus vero adolescens, non contentus hoc facinore, tentauit & alias domos cum templo, propugnaculo vicinas incendere; sed hic patefacta est eius machinatio (fuit enim à quibusdam Christianis in itu & reditu post ignem iniectum conspectus) flammaque, antequam nocere posset, à quibusdam repressa. Dominus autem Sancius incendarium mox apprehendi mandauit; sed cum ille fugam capesseret, in tumultu illo hominum eum sequentium, miserè fuit globis ferreis traiectus, & mactatus. Dominus Sancius, eiusque consanguinei condolentes Patribus, etsi valde distinerentur operibus à Quabacondono imperatis, tamen uoluerunt nobis ædes nostras reedificari. In qua re cum operam suam omnes Christiani magno ardore præstarent intra dies quadraginta omnes sunt absolutæ, & quidem prioribus maiores & meliores.

Cum Pater Visitator in profectioe Meacensi iter haberet per ditionem Isafai, & Riofogi, sua præsentia sermonibusque homines illos valdè commouit. Vnde cū postea ablegatus esset quidam P. eò, trecenti quinquaginta Christianis mysterijs initati fuere: inter quos erant totius populi viri principes; cæteri uero omnes ad idem institutū valdè affecti, relictī sunt,

& nisi minis Quabacondoni & Iacui deterrerentur, iam Christo cum Domino suo colla subiecissent.

In ditione quoq; Finseisu, quæ est Riofogi, multi iam erant ad idẽ comparati exemplo eorum, qui iam baptismum perceperant, si Meaco non fuisset allatum edictum, de tollendis Crucibus: imo ex eadem ditione primarius quidam Tonus aduenit, qui ante suam professionem in Corai, petijt Sacris aquis expiari: venere & alij multi nobiles, qui voti compotes facti sunt.

In loco quodam Gotanæ terræ fuit vir primarius gentilis, qui multum cogitationibus, mentisq; terroribus diuexabatur, & licet magnos sumptus faceret, tamen à Bonzijs & Magis, illis non liberabatur. Hic vt intellexit, Christianos abominari superstitiones, & nihili facere Leges gentilium, cæpit agere cum quibusdam de suscipiẽda fide Christiana, & licet Dominus eius, propositõ illius obfisteret, tamen inuenit modum impetrandi Licentiam. Venit eõ Pater cum fratre concionatore; doctrina Christiana tradita est, sacris laticibus capita submisere 82. homines illius loci, in quo ante erant tantum duo Christiani, anus, nempe cū vno puerulo, qui omnes instituebat in orando. Anus autem illa, vt primum Patrem conspexit, ad pedes eius se abiicit cum tanto solatio, ac si vidisset angelum de celo, & facta cõfessione, magna voluptate affecta est, quod omnes eiusdẽ loci homines

nes

nes videret ad Christi gregem adiunctos.

In alio loco, puer quidam gentilis, dum cum alijs pueris Christianis, perdiscendæ artis scribendi & legendi causa, ad templum, in quo erat Pater accedit, ita ad Christianã religionem affici cæpit, vt domum regressus à suis parentibus peteret, vt liceret sibi esse Christiano: quod nõ solũ impetrauit, sed baptizatus, autor fuit vtrique parenti, vt idẽ facerent. Quorum, partim exemplo, partim colloquio, permoti duo, consanguineus alter, alter vicinus, tandem triginta eoq̃ue plures illius pueri beneficio, desertis idolis ad verum Deum baptismo suscepto conuersi sunt.

Alius flagrans cupiditate audiendi doctrinam Christi, sed reformidans suum Tonum, quasi laruatus, ne deprehederetur, se in cætum auditorum ingerebat, tantumq̃ue breui profecit, vt non solum piaculari lymphâ perfusus sit, sed etiam Patrem à re Christiana alioquin valdè alienum in suam sententiã traxerit, deinde etiam matrem, & vxorem, eiusque cognatum, & fratres aliquot, sic vt quindecim, vel viginti, sordes animi purissimis aquis nostris absterferint. Multa alia varij Patres scripsere, quæ nescim longior, præmitto.

De missionibus hoc biennio institutis, breuitatis studio, pauca quædam congerã. In prima, quæ iussu Patris Visitatoris, ab vno P. & fratre facta est ad visitãdos Christianos Aman-guccianos, inuentus est eques Christianus pau-

lò ante persecutionem excitatam baptizatus: qui affirmabat, se à tempore suscepti huius sacramenti nullum Patrem vidisse, lectione tamen libellorum quorundam de doctrina Christiana, alijsque rebus pijs, ita se ad vitam Christianam affectum, vt Patribus paratus sit, nisi obsteret Quabacondonus, attribuere sedem in præcipuo propugnaculo Morindoni. Idem, Meaci effecit, vt alius quidam vir primarius, & diuinis sermonibus aures commodauerit, & veritati, sacris nostris susceptis, locum dederit.

Pater plus minus mensem vnum Amangucij commoratus, confessiones omnium Christianorum, qui eò ex diuersis partibus confluerunt, audiuit. Magnaque inibi fuisset facta hominum conuersio, si potestas data fuisset, occultè autem quadraginta octo tantum mortalibus beneficium salutaris aquæ præstitum. Sed & alia non parui momenti ibi acciderunt, quæ breuitatis causa omitto.

In altera missione duorum Patrum, duorumque fratrum Iaponensium ab eodè P. Visitatore Bungum directæ, tantus fuit concursus hominum vtriusque sexus, confessionis, visitandorumque Patrum causa aduolantium, vt toto anno, quo ibi diuersati sunt, videretur perpetuum esse Iubilæum; neque dici potest, quantum fructus consecutus sit apud omnes, firmos & infirmos Christianos, etiam apud gentiles ab idolorum cultu, ad veri dei cultum deductos, totque & tam mirabiles casus inciderunt, vt proprijs

proprijs annuis opus habere videantur. Iamq; totum regnum ita affectum est, vt depulsis persecutionis tenebris citra vllam dubitationem lucem Euangelicæ veritatis sit aspecturum.

Tertia missio fuit P. Organtini, & fratris Leonis Iaponij, interim dum Meaci hæserunt. Nã excursionibus suis & solati sunt, & ad constantiam erexerunt animos omnium fidelium, qui varijs in locis illarum partium versantur. Frater autem longius progressus ad regna remotiora, peruenit ad regnum Mino & Ouari, vbi magnæ cõsolationi fuit Christiano gregi, & ducentos gentiles gurgitibus sacris baptismi immerfit: exceptis ijs, quos Pater immerferat Meaci. In regno autem Mino reperit nobile equitem nomine Aloisium Chasuchendonum, (qui fuerat strategus Iusti & perquam familiaris) in fide Christiana valdè constantem. Qui cum vnà cum Iusto exilio multatus esset à Quabacondono, in gratiam à nepote Quabacondoni ob eximiam suam virtutè receptus est. Hic nepos est Dominus bonæ partis regni Mino, & Aloisium, cui attribuit vectigal annuum, in magno precio habet, vna cū coniuge Catharina æque pia & Christiana. Et certe videtur Deus illum in hoc amandasse regnum ad solandos & adiuuandos Christianos, qui tum ob omnium rerum inopiam, tum ob Patrum absentiam, erant in magna desolatione. Nam hactenustum eius exemplo, tum auxilio sæpissimè supra modum sunt refocillati; maximè

autem Catharinæ vxoris, quæ vt minus occupa-
pata, crebrius ad se pauperes euocat, stipem cō-
fert, animat debiles, solatur affictos, quaq; do-
minica multis egenis prandium subministrat,
alijsq; operibus pijs cum magna ædificatione
subuenit.

In eodem regno Mino est quidā Eques, no-
mine Siluester Soranotuche, de cuius conuer-
sione & feruore aliàs scriptum est. Hic etiā
Quabacondono exulare iussus est, propterea
quod filio Nabunāgæ Confongio operam de-
didisset (qui & ipse ob discordias multas cum eo
habitas exul erat) tamen non omnino è gratia
Quabacondoni, qui subinde eius mentionem
faciebat, exciderat. Itaque ab amicis ei consul-
tum est, vt data occasione, Meacū veniret, & se
illi conspiciendum præberet. Venit autem, per
id tempus quo P. Visitator eò aduenerat; cum-
que Quabacondonus iter haberet in Ouari, il-
le instar exsulis obsoletā & lacera veste ami-
cus, in loco quodam eminentiore se colloca-
uit, vnde videri posset. Quabacondonus locum
transiens mox hominem agnouit, ad se voca-
uit, allocutus est amicè, dicens se condolere
eius inopiæ, mandauitque vt daretur ei equus,
se velle eum habere in aula sua, comitaretur in,
Ouari vbi constituit, vt ei adsignarentur bis
mille falces orizæ, quæ res magnam lætitiā
attulit omnibus. Nangalachum deinde veniens
cum Quabacondono cum Patribus conuersa-
tus est dies octo, dixitque, se cogitare de exci-
tando

ando templo in loco, quem Quabacondonus
ei assignarat, vti fecerat in Mino, vbi aliás vixe-
rat. Qua occasione Christiani in dicto loco ce-
perunt respirare, & animos surrigere. Nam an-
te aduentum Syluestri subiecti erant cuidam
Domino gentili, qui Ecclesiam nostram con-
uerterat in sanum idololatri cum & Christia-
nos grauitè affligebat: & porrò grauiora passi
fuissent, nisi virtute Constantini, de quo in alijs
annulis scripsimus, seruitute liberati fuissent.
Verum omnes egregiè animati ab hoc bono se-
ne, qui eos conuertit, & baptizauit, incursum pie-
tatis perseuerabant, & cum patientia magna,
certaque fiducia diuinum auxilium de cælo
præstolabantur. Ac Dominus noster, qui erga
hos novos Christianos singularem suam de-
monstrat prouidentiam, totos solatus est cum
hoc nouo Quabacondono, qui (vt ante dictum
est) nomen Domini totius Iaponiæ obtinet.
Nam cum superioribus diebus in regnū Ouari
concederet, secum duxit quendam equitem
Christianum, dictum Scioicosmo, antiqua vir-
tute virum, & alium itē Christianum, nomi-
ne Ichendatancondono, qui apertè huic Do-
mino confessi sunt, se esse, & mori velle Chri-
stianos: & quoniam Quabacondonus è Iapone
profligaret Patres, forte ipsum grauatè ferre,
quod in aula sua versarentur, & si ita sit, petere
se potestatem aula excedēdi. Sed respondit di-
ctus Dominus, se non impedire, vt Christiano
more viuant, nec opus esse, vt ea de causa aula
excedant.

¶

excedant.

excedant. Et Ichendatangondono, quia erat vir præstanti virtute, addixit octo millia fascium orizæ, alteri vero dedit sexcétos, cuius colloquio plurimum delectabatur ob canitiem hominis, & singularem prudentiam. Cum auté vellet augeri eius redditus, Deus inspiravit, ut ei assignaretur ille ipse locus, dictus Fanamaca, in quo viuebat Constantinus cū supra dictis Christianis. Atq; ita liberati sunt à iugo illius gentilis pænè intolerabili, & Dominū acceperunt tanta virtute præditum, qui potius Patrisquam Domini nomen vsurpabit. Hac re incrediblliter recreati & consolati pauperes illi Christiani, actis deo gratijs, subito idola sua igni absumpsere & Ecclesiam restaurarunt. Et quia hic Eques est familiaris noui Quabacondoni Domini Japoniæ, speramus suo tempore hinc magna præsidia.

Sunt & aliæ missiones minores institutz, vt fuit illa fratris cuiusdã ablegati in Cicungo, vbi intra paucos dies centū circiter & quinquaginta capita piacularibus aquis tinxit. Verū quia annuæ istæ nimium excrescunt, omisis missionibus veniam ad Seminarium, vt V. Paternitas intelligat, quid ex institutione alumnorum sit expectandum. Certè magnam omnes de se futura frugis spem promittunt. Nam, (vt taceam ea quæ aliàs de ijs conscripta sunt) hoc biennio, qui literis operam dant, magnos progressus habuere in perdiscenda lingua latina, & summo prerè affici ceperunt erga illam, sicut nonnulli,

nulli, iuxta cuiusque inclinationem etiam ad alia exercitia, vt pingendi, laminas æreas secandi, & incidendi ad exprimendas imagines, quas artes & facile assequuntur, & subtiliter imitantur, vt minimè dubitemus, V. Paternitatem plurimum recreandam, si aliquot eorum opera viderit. Mira quoque facilitate condiscunt digitis pulsare omnis generis instrumenta Musica. Nam post reditum quatuor Dominorum Iaponensium, qui nunc de Societate nostra sunt, breui tempore artem omnem tam perfectè assecuti sunt, vt harmoniam eandè efficerent, quam illi ipsi, qui in Europa multo studio didicerant. Nihilominus vt illis nostra Musica, quia assuefactas habent aures ad propriam, videtur dissona; ita nobis illorum. Et in primis magis afficiuntur ad sambucam & similia instrumenta, approbantque vsum organorum in diuinis officijs. Ferijs natalitijs, cum Rector Seminarij pro consolatione alumnorum, & latinæ linguae exercendæ causa ordinasset, vt actione aliqua Natalitia Christi, mixtis Iaponico idiomate intermedijs præsentarèt, id tanta dexterritate & grauitate perfecerunt, vt multis excusserint lacrymas. Et qui in Europa istiusmodi viderant, confessi sunt, hos iuuenes Europæis minimè fuisse in agendo inferiores. Iaponijs res ita placuit, vt viderentur sibi esse in altera vita. Vnde apparet, quanta sit expectatio de ijs, qui aluntur in Seminarijs, quorū numerus

cum

cum potuerit augeri, (vti iam ordinatum est) suppeditabit copia operariorum, parochorū & sacerdotum pro Iaponicis Ecclesijs. Vnde non dubitamus suæ sanctitati magnum afferri solatium, quādo videt, quam vtiliter collocatæ sint summæ illæ impensæ in hæc seminaria tam remota factæ, vt quæ cedant in salutem totius Christianitatis istius, & in maximam nouellorum fidelium ædificationem.

Iam verò post aliquātam Persecutionis quietem & tranquillitatem, de qua hæctenus egimus, ecce noua ex improviso in his partibus Scimanis oboritur tempestas, eaq; priore maior & periculosior. Nam Quabacondonus victorijs Iaponicis elatus, non satis habuit, ex infimo vitæ statu, ad Summum dignitatis conscendisse fastigium, sed etiam, instar Nabuchodonosoris, diuersas literas dedit ad Reges & Principes vicinos, cum mandatis minarū plenis, vt se pro Domino agnoscant; ni fecerint, se funditus eos deleturum. Ex hac inaudita arrogantia, & immanitate tyrannica, tum alia mala, tum hoc consecutum est. Portus Nangaschanus inde ab anno vno gubernatus erat à Christianis, populi totius capitibus; his occasione quadam Quabacondonus substituit duos gubernatores Ethnicos, quorum alter, vt capitali odio insectabatur Christianos, ita Quabacondonum suis calumnijs impulit, vt manderet per ipsum & alios euerti Ecclesiā, & domos nostras, materiamq; omnem transportari Nangoiam,

goiam. Hoc mandatum datum à Quabacondono ubi cognouimus ex Dominorum Christianorum literis, in magna cum omnibus Christianis anxietate & afflictione fuimus, propterea quod nullū remediū, nullū locū appellationi relictū videremus. Et quāuis quatuor Lusitani, re intellecta, nomine reliquorū omniū, maturarent, iter ad Quabacondonū, tamē in exitu ē portu deprehēderunt, iam Ferasauandum nouum gubernatorem gētilem cum alijs 150. hominibus à Quabacondono missis aduentare, qui paucis diebus, nullo loco precibus relicto, omnia nostra penitus euerterunt. Patres, cum magno omnium Christianorum luctu, receperunt se in certas ædes Misericordiæ, quas in dicto loco Christiani ante paucos annos excitauerant. Quamuis autem Lusitani omnem mouerint lapidem apud Gubernatorem, vt executio prorogaretur, donec conuenissent Quabacondonum, nihil tamē impetrare potuerunt. Hac noua oppressione, etsi omnes in magnum mærorem & timorē coniecti essemus, tamē non destituit seruos suos Deus varijs cōsolationibus.

Prima consolatio fuit, quod Quabacondonus ob ægritudinē Matris Nangoia rediret Meacū; cuius abitu non nullū Christianis accessit refrigerium. Nam quādiu ille erat præsens, Patres cum omnibus Christianis in magno versabantur periculo. Eo enim ingenio est, vt cui semel malè vult, ei quotidie reddatur infestior neques est, qui vel rationibus aures accommodet,

det,

det, vel contradicentem toleret. In profectio-
 ne autem Meacensi quaedam ei infausta euene-
 runt, quibus Deus (vt opimo est Christiano-
 rum) castigasse eum videtur, ob mala in fan-
 ctam Ecclesiam commissa. Quo enim die sen-
 tentiam tulit, de euertendis ædibus nostris, Ec-
 clesia que Nangasachēsi, mater eius Meaci, non
 conspecto prius filio, extincta est. Qui casus
 magnum ei dolorē incussit. Alter casus infaus-
 tus fuit, quod Nauis, qua uehebatur impegerit
 in scopulos, ipseque facto naufragio nudus in
 eosdem scopulos, saluus vix euaserit. Nauar-
 chus discisso ventre se ipse interemit: Quaba-
 condono alijs nauibus succursus. Gētiles, vt
 admodum sunt superstitionibus dediti, ca-
 sum hunc habuerunt pro malo augurio, quod
 non parum eum affixit & conturbauit. Terti-
 us casus fuit, quod multa mala noua nunciarē-
 tur ex regno Corai; vt quod Coraiani resum-
 ptis animis præualuerint contra Iaponios im-
 missa; in eos ingenti classe trecentas naues cæ-
 perint, vectores mactarint, & mox octo pro-
 pugnacula, quæ cuidam Quabacondoni nepotē
 erant commissa, multis eorum contrucidatis,
 recuperarint. Ad hæc quod Iaponij magna
 laborēt penuria commeatus, varijs morbis af-
 fligantur & extinguantur, multi fuga elapsi Ia-
 ponem repetant, omnes verò desperent de fe-
 lici exitu huius belli. Quæ noua magno pudore
 & dolore Quabacondonum affecerunt. Quar-
 tus fuit, quod nepotem suū, quem renuntiarat
 successo-

successorē Imperij, inuenit à se abalienatū, vti & ipse abalienatus erat ab illo, propterea, quod dū ipse, id est, antiquus Quabacōdonus in profectione Meacensi, Ozacæ, donec matri Meaci parentatum esset, subsisteret, nouus Quabacōdonus salutandi causa Ozacam, alioquin vicinam non occurrit; quod toti Iaponiæ mirum visum est, nec dubitauit magnæ discordiæ fore seminarium. Quintus casus Quabacōdoni peregrinus & valde acerbus fuit, quod celeberrima Cāpua delubri Midorani (quod quatuor leucis Meaco abest) quæ maximum semper ediderat sonum, ab aliquot diebus, quantumcumque fortiter pulsaretur, nullum sonitum reddidisset; resque fuit certissima. Nam totus fere populus Meacensis re cognita, eò excucurrit. Aiunt, alias idem accidisse, & esse præfagium magnæ vicissitudinis secuturæ, ac propter infaustum belli Coraiani exitum, omnes certò augurantur, imperium Quabacōdoni breui collapsurū: & certè apparet ad castigandum illum, Deum voluisse illum occæcari, vt præcipuos quosque viros totius regionis amandaret in bellum Coraianum, atque ipse domi omni neruo belli destitutus remaneret. Quare magna spes affulget Primarios omnes Dominos, non quæsitæ eius facultate, postliminio in status suos redituros, & publicos eius inimicos futuros, nec quieturos, donec omnia quæ hæctenus alta mente reposita reuere, perficiant.

Altera

Altera Consolatio, quam Deus nobis in hac calamitate impertuit, hæc fuit, quod, quo tempore domus nostræ æquata sunt solo, præcipue Iaponiæ Principes à patria longe absunt, omnes Christiani maiori quam unquam beneuolentia & amore nos sunt persecuti inuisendo nos, & dicendo, etiamsi sublata sit ipsius Ecclesia, non tamen sublatam è cordibus ipsorum fidem; se iam probè intelligere, Quabacondoni imperium minari ruinam, postquam bellum inferre ausus est sanctissimæ Dominiæ nostræ Virgini Mariæ, cuius Assumptioni Ecclesia erat dedicata. Accedit & illud notatione dignum, quod multi Domini, qui post discessum Quabacondoni Nangoiæ remanserant, videntes se iam esse paulò liberiores, desiderio quoque spectandæ Navis Lusitanæ allecti, appulerint Nangasachum eo temporis puncto, quo templum nostrum deiiciebatur, omnesque nobis condolebant, affirmantes magnam iniuriam nos affici. Fuit inter eos Findanus Camedonus Nabunangæ gener, qui paulò ante obortam persecutionem Christi legibus subscripserat, & nunc vnus est è potētissimis Iaponiæ principibus. Bis venit salutatum Patrem Visitatorem, ceterosque Patres, cum summa amoris & reuerentiæ significatione, & qualibet vice duas horas eoque amplius nobiscum mansit. Eadem amoris & humanitatis argumenta ostendit erga. Navis Prefectum, & reliquos Lusitanos. Vastatione autem Ecclesiæ Christianæ tantum abest

abest vt fuerit animo perturbatus, vt etiã omnibus aulicis suis licet Ethnicis, in domũ suam collectis, palãm confessus sit se esse Christianũ, & quanquam per iniquitatem temporum non posset reipsa declarare, quod pectori insedisset se tamen in ditione sua velle magnam instituire hominum conuersionem Vt autem intelligerent, eum grauib; causis adductum, vt nomen Christo daret; cæpit commemorare omnia quæ in expositione Catechismi audijset, probans idola Chamis & Fotoques nihil esse, non posse esse Deum nisi vnum: animam nostram esse immortalem; & id genus alia, quibus auditis omnes sunt admirati. Id nobis relatum est à primario quodã eius Aulico optimo Christiano. Idem Dominus magna amicitia coniunctus est Iusto Vcondono, qui Nangoia scripsit, quantopere commotus, & contentus Nangafacho excesserit, se paulatim de nostris rebus tractaturum.

Alius Dominus gentilis magni nominis & auctoritatis apud Iaponios, nempe absolutus regni Ingani Dominus tempore eiusdem vastationis, Nangafachum ingressus, magno desiderio ardebat cognoscẽdi res Fidei nostræ, tum quod Nangoiæ multa de ea inaudisset, tum quod admiratus esset vitam cuiusdam Christiani, nomine Manzij Sangondoni, cum quo vixerat, eo tempore quo exulabat Sanga. Huius pia voluntas, conspecta euersione rerum nostrarum non solum non elanguit, verum etiam, cum

K

nullam

nullam haberet nostrorum noticiam, palam per certos homines indicavit, se vehementer capere aliquid cognoscere de religionis Christianae mysterijs. Primum dubitauimus, num sincere, vel simulate nuncios submisisset, experiundi causa an contra mandatum Quabacondoni auderemus verbum Dei praedicare. Itaque ei responsum est, Patres (vti ipse nosset, & cerneret) versari in exilio, Ecclesias a Quabacondono euerti, non esse iam tempus idoneum, quo tantus Princeps auditis sermonibus, se exponat praesenti periculo: nec posse tam secretò fieri, quin emanet mox foras. Ad haec Dominus ille: Quantum, inquit, attinet ad Quabacondonum, vacuus sum omni metu, cuique homini incumbit, indagare optimas rationes & modos perueniendi ad salutem; quare prorsus volo vestris sermonibus auros praebere. P. Visitator, post plures tergiuersiones, videns abesse fraudem, misit ad eum fratrem Vincen- tium Iaponium, qui oratione sua ei breui persuasit, vt vellet esse Christianus, mox & vehementer vrgere cepit sacrum lauacrum, nec cessauit, donec obtinuisset. Nos certè ex tanti Domini, tantaq; bonitate naturae praediti conuer- sione tali tempore facta, non potuimus non maximam percipere voluptatem. Summam doctrinae Christianae, omnesq; orationes secum ferre voluit, promisitq; se aliquando curaturum, vt regnum suum vno die Christo eiusque sponsae Ecclesiae vinculo fidei coniungatur. Iustus
Vcon-

Vcondonus cognita eius conuersione, vehementer est admiratus, dicebatque magni faciendam, se non ignorare qualis & quantus ille sit, & subito inuisurum, & amicitiam cum eo initurum. Et fuit eidem D. commendatum, ut inter intimos amicos suos reciperet Iustum, qui ei in multis adiumento esse posset. Aiebat praeterea ille, nulla alia ex re maius diuinæ virtutis argumentum se collegisse, quam, quod quod amplius exagitatissimum à Quabacodono, hoc magis in gentium æquè, ac Christianorum pectoribus existimatio & dignitas Christianæ professionis creuerit.

Hoc ipso tempore Iustus iam dictus, aduenit Nangachū, ubi Naui præfectus ceterique Lusitani oēs magna celebritate illum exceperunt, & Quabacodonus antequam abiret Meacū, non paruo honore, alijsque humanitatis officijs eum persecutus est. Nam sæpe, post reconciliationem, cum eo diuersis de rebus consilia inibat. unde coniecturam faciebant oēs, illum breui in aulam recipiendum. Sed Iustus, ut homo prudens, nunquam volebat huius rei mentionem facere, affirmans (ut ipse loquebatur) nec animæ nec corpori profuturum, si modo mutaret Statum. Nam quo ad animam, inquebat, non possem in omnibus rebus Quabacondono sine periculo obsecundare, cum ipse velit omnes suo modo & agere & loqui: Quoad corpus verò si non me geram similiter alijs maiori periculo me exponerem excidendi ex eius gratia. Deinde dicebat, humanitus loquendo, vitam Quabacondoni non

K 2

posse

posse esse diturnam. Itaq; his alijsq; rationibus, quas dabat de rebus Iaponicis, sanctaq; eius cō- uersatione, omnes magnoperere creati sumus.

Tertia consolatio à Deo nobis communicata fuit, quod omnes omnino tum Patres, tum reliqui Christiani confidimus persecutionem istam non longius progressuram, idque multis de causis. Prima est, quia cum sit tam infaustus expeditionis Coraianæ successus, omnesq; desperet vel potius certissimè sciant, Quabacondonum non posse hoc bellum prosequi, videtur praesentissimum illius capiti imminere exitium, vel certè tanta rerum omnium in Iaponia perturbatio & confusio, ut neque tempus neque locus ei suppetat de nostris rebus agendi vel cogitandi. Etenim fama infortunati istius praelij efficiet, ut omni existimatione, qua hactenus sese sustentauit, excidat: deinde neruo belli, hoc est, pristinis suis viribus, admirabilibue potentia, (omnes enim eius praecipui Praefecti, eiusque intimi amici in regnum Coraianum profecti sunt) prorsus destituetur. Deinde cum Iaponij intenti sint in omnem occasionem vindicandi se ab hoc acerbissimo seruitutis iugo, non videntur tam idoneam & opportunam rei benegerendam praetermissuri facultatem. Accedit, quod Morindonus ceterique Domini horum nouorum regnorum de Scimo, etsi partem populi sui abduxerint in Corai, expectantes belli exitum, tamen ditiones suas hominibus, alijsque rebus bene communitas

nitias & constitutas reliquerunt, atque vti exercitus in Corai dira vexatur fame, neque spes vlla belli producendi affulget; ita minimè probabile est eos diutius ibi cum periculo vitæ permāsuros, sed ad suā regna pedem relatuos.

Alterā causa cur res meliore loco deinceps futuræ videantur, est, quod tam præclara munerā Quabacondonus mittat ad Proregem Indiæ, simulque velit obsides in Iapone remanere decem socios Patris Visitatoris. Vnde Gubernator gentilis Nangasachanæ vrbis, ille, qui nostra omnia euertit, intelligens gubernatorē Meacensem nomine Quabacondoni ordinasse, vt tot socij remanerent, iussit per quosdam, P. Visitatorem decætero esse securum: se nulum contra Christianos vel Patres mandatum habuisse, nisi vt domus cum Ecclesia è medio tollerentur, & ne doctrina Christiana amplius diuulgaretur. Itaque posse Patres in alijs ædibus Nangasachi secundum ordinem datum commorari. Cum ergo Quabacondonus expectet responsum ab hac legatione, non videtur amplius noui aliquid contra nos moliturus: idemq; videtur iusto, alijsque Dominis Christianis.

Tertia causa est, quod, etiamsi hæ domus cū Ecclesia Nangasachana essent ornamentum quoddam totius huius Christianismi; tamen grassante persecutione, Christianis, nobisque summa impendebant pericula. Nam cum Quabacondonus hunc portum sibi vsurpet, quo
omnes

omnes mercatores, Ethnicorumque Dominorum Procuratores confluant, non poteramus nos cum Ecclesia, ædibusque tam magnificis permanere citra invidiam eorum, qui nobis malè volunt, ut qui facile hinc arripere occasionem poterant, nos accusandi, & in odium trahendi apud Quabacondonum. Nunc verò, cum vident nullum vestigium Ecclesiae vel ædificiorum nostrorum superesse, omnes misericordia commouentur; putantque nos iam verè esse exules, abiectos & depressos: quare nec occasionem habebant aliquid dicendi nobis, quod iracundiam Quabacondoni in nos concitare valeat. His alijsque de causis profus diuinæ prouidentiae confidimus, speramusque; vel finem fore persecutionis, vel Quabacondonum non amplius tot tantaque mala perpetraturum.

Tandem verò harum calamitatum nube depulsa, cum tempus aduenisset è portu nauigandi in Indiam, Pater Visitator prius valedicere voluit Patribus fratribusque Arimensibus & Amacusanis, cæterisque illarum partium Christianis: cumque mandasset ut in certum diem omnes Patres & fratres conuenirent in Seminarjū, ut eorum colloquio per quinque saltem dies frueretur, nobis omnibus ignaris diuino nutu factum est, ut certi Christiani, viri religiosi in regno Bungensi constituerint in has partes de Scimo transferre ossa vel reliquias S. martyris Ioran, qui ante annos quatuor, (vti scriptum est) pro fide Christiana mortem

op-

oppetierat, Bungi. Nam uti pro martyre habebatur ab omnibus fidelibus; ita iudicarunt minime convenire, ut corpus eius maneret apud Ethnicos, sed potius apud Christianos, & maxime ubi degerent Patres, ne debita veneratione destitueretur. Quare ex dictis Christianis quidam Eques bene notus impulsus religione, nocte concubia clanculum Sanctas reliquias sepulcro exemit, & postea cum duobus alijs socijs arcæ inclusit, deportavitque ad Seminarium, in quo Rectoris officioungebatur P. Petrus Ramon. Per opportunè autem, & ad maiorem Martyris honorem. Deo ita disponente accidit, ut duobus vel tribus ante aduentum Patris Visitatoris, & sociorum eius, diebus eò peruenerint. Nam Patres gaudentes de tam optato tot honorum conuentu plane constituerunt, omni veneratione, quantam locus tempusque permittebat, Sanctas reliquias recipere. Et quamuis non videretur conueniens, ritu solenni, diuina officia peragere (ut fieri solet in honorem aliorum martyrum) eò quòd Vicarij Christi deesset approbatio: tamen quia notum & manifestum fuit eius martyrium, videbatur cum aliqua lætitiæ & honoris significatione recipiendum. Rex enim ipse, qui eum iussit occidi, confessus est P. Visitatori, se id fecisse, quod nimis ardēs fuerit in munere Euāgelij prædicandi, baptizandi, mortuos sepelendi, alijs pietatis operibus, quæ Patres ei commendarent, exercēdis. Omnibus quoque explorata

in signis eius caritas, eximia patientia, animique fortitudo reddita est, cum linea veste indutus & cruce, qua uti consuêrat in suis ministerijs, armatus, morti obuiam processit. Locus denique, in quo erat humatus, non erat ignotus, sicut nec modus, quo inde à Christianis (ut dictum est) erat sublatus & ad Seminarium transfatus. Impositum ergo est corpus honoris causa in arcam perbellam, omnesque Patres & fratres, cum Seminarij alumnis solemnes vespers de S. Cruce, (erat enim pridianus dies Exaltatæ S. Crucis) cecinerunt. Insequenti die post decantatum à P. Visitatore Sacrum Missæ, deportatum est sanctum corpus in processione, tam à nostris, quàm à Seminarij alumnis, qui omnes linea amicti candelam accensam manu gestabant, & psalmos concinebant, & depositum in loco valdè decenti & ornato. Quo honore Christiani omnes, qui inibi aderant, & plurimum consolati sunt, & martyrij desiderio vehementer animati.

Hinc P. Visitator concessit Arimam, ut valediceret filio & vxori D. Protasij, alijsque illius urbis Equitibus Christianis, itaque magnus fuit ibi hominum concursus factus, qui inter extremum Vale ita tenerè collacrymarunt, ut Patri & admirationem & consolationem ingentem attulerint. Arima profectus est Amacusam ubi cum Patribus & fratribus, qui ex Religijs Insularum Schichi, Fumoto, Zonzura & Oiano isthuc confuxerant, octo dies diuertat

tus est: cumque illis, aliisque Christianis promississet se brevi rediturum abijt Nagasachum, ubi nunc dicessum nauis Lusitanæ expectat. Id nos in hoc dicessu solatur, quod certò speramus eum brevi nobis iterum affuturum. Promisit enim se hac de causa Macaum non transiturum. Fieri; potest, ut rerum Iaponicarum is sit exitus, ut prima quoque naui redire ad nos possit.

Sub hoc tēpus Ioachimus Riufa & Benedictus filius eius, nunc gubernator Sachaianus loco Patris ægri constitutus, alijque Christiani partium Meacensium, nobilem quendam & venerabilem virum Christianum amandarunt ad Patrē Visitatore, tum ut eum suo nomine saluaret tum ut exponeret, quantum indolerint ob casum Nangasachensem, atque etiam ut impense peteret P. Organtinum, cum alio P. & taliquot fratribus ad semitti se curaturos, ut immunes sint ab omni periculo. Pater audita petitione, non ignorans, quanti interesset, Patrē Organtinum pro solatio, auxilioque afflictorum Christianorum in illis locis versari, approbante Iusto, consensit; ut idem Pater cum P. Francisco, tribusque Iaponijs fratribus illuc proficeretur, & iam itineri sunt accincti. Speramus hanc missionem, Deo addiuuante, fore non parum salutarem.

Nos verò reliqui omnes inter spem & metum boni vel mali exitus fluctuamus. Nā cum belli Coraiani res non admodum prosperè pcedant, & D. Augustinus, & Dominus Protasius

tasius

tas, alijq; Domini Christiani in intimis regni partibus adhuc degant, haud scimus quid expectare debeamus; an et forte Domini de Scimo propter summam annonæ caritatē, & com-
 meatus inopiam maximam, pedem sint relaturi. Verum cum sciamus omnes Dominos Christianos esse concordēs, eisq; pridem accessisse Cainocamum Dominum regni Bugensis, cum suis & Bungenlibus copijs, ut magna sit omnium potētia, bene speramus, Deo propitio, faustum fore exitū, maximè cum omni victoriæ de capto Corai gloria, in solos Christianos, eorumq; virtutem redundarit; reliqui vero Domini gentiles magnam suarum copiarum iacturam perpessi sint, aliosq; deterrimos successus habuerint. Vnde apparet singularis Dei O. M. providētia erga eos, quos pro suis agnoscit. Quod superest, nos ex animo in sancta benedictione V. Paternitati, eiusq;, & omnium carissimorum nostrorum Patrum & fratrum orationibus, sanctisque sacrificijs commendamus.

Nangasachi Calendis

Octobris.

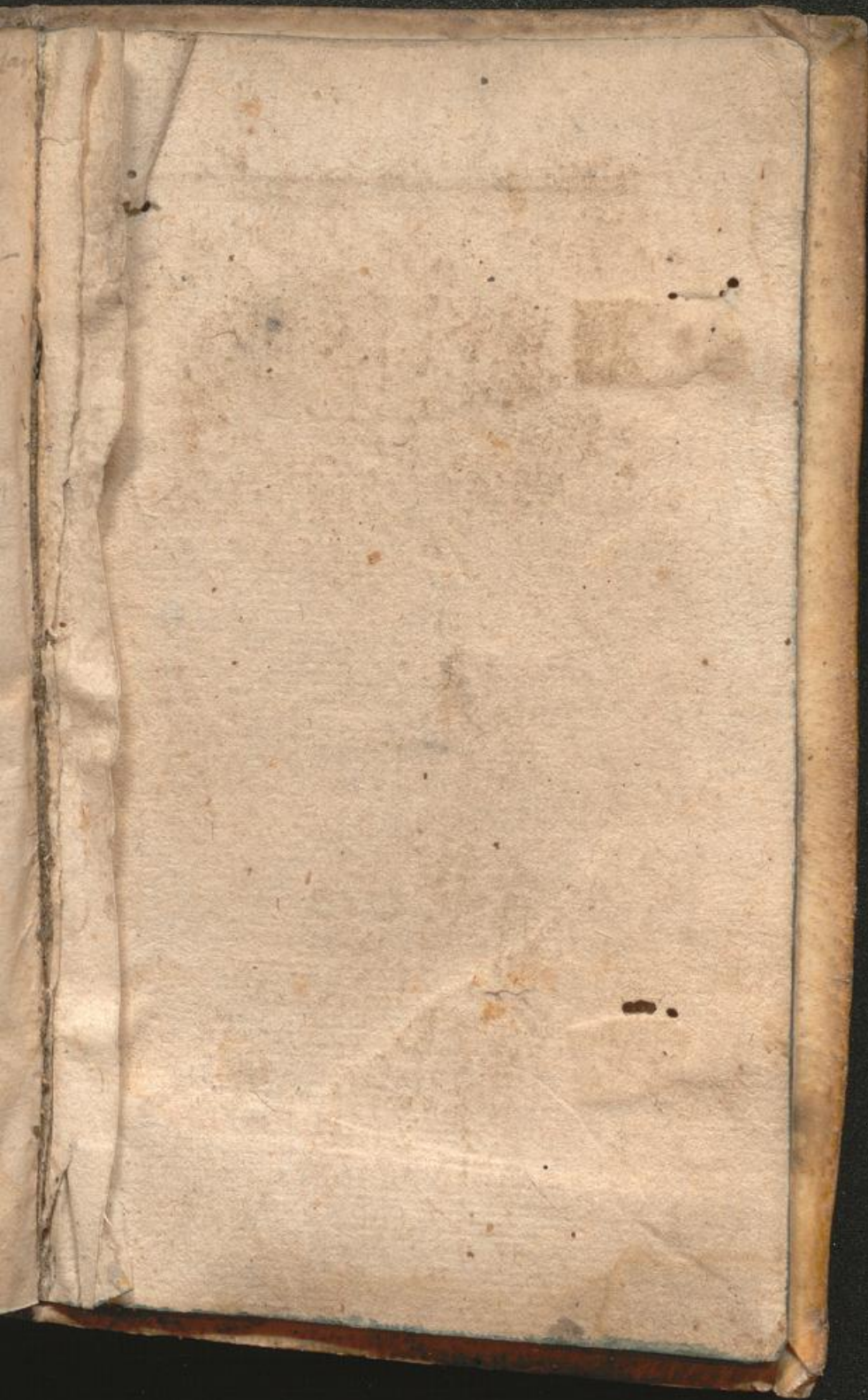
1592.

Souburgerr Paderborna.
FINIS.

COLONIAE
Typis Lamberti Andreae.
ANNO. 1596.

10. 1. 626. O. v. m. Jan 23. Martij.
 10. 1. 627. O. v. m. Jan 12. April.
 10. 1. 628. O. v. m. Jan 4. April.
 10. 1. 629. O. v. m. Jan 24. April.
 10. 1. 630. O. v. m. Jan 8. April.
 10. 1. 631. O. v. m. Jan 31. Martij.
 10. 1. 632. O. v. m. Jan 20. April.
 10. 1. 633. O. v. m. Jan 5. April.
 10. 1. 634. O. v. m. Jan 27. Martij.
 10. 1. 635. O. v. m. Jan 16. April.
 10. 1. 636. O. v. m. Jan 1. April.
 10. 1. 637. O. v. m. Jan 21. April.
 10. 1. 638. O. v. m. Jan 12. April.
 10. 1. 639. O. v. m. Jan 4. April.
 10. 1. 640. O. v. m. Jan 17. April.

Mathematis
de rebus divinis

7108

Th
4948